

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Poznań, dnia 6 lutego 2023 r.

Poz. 1332

UCHWAŁA NR LXVI/848/2023 RADY MIASTA GNIEZNA

z dnia 25 stycznia 2023 r.

w sprawie w sprawie przyjęcia „Programu opieki nad zabytkami Miasta Gniezno na lata 2023–2026”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40) i art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840) Rada Miasta Gniezna uchwala co następuje:

§ 1. Postanawia się o przyjęciu „Programu opieki nad zabytkami Miasta Gniezno na lata 2023–2026”, stanowiącego załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Gniezna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady Miasta Gniezna
(-) Michał Glejzer

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

Załącznik do Uchwały nr LXVI/848/2023
Rady Miasta Gniezna
z dnia 25 stycznia 2023 r.

PROGRAM
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
MIASTA GNIEZNO
na lata 2023–2026

GNIEZNO 2022

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Spis treści

I. Wprowadzenie	5
II. Uwarunkowania prawne	6
1. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	7
2. Obowiązek samorządów	12
3. Ustawa o samorządzie gminnym	14
4. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	14
5. Ustawa Prawo budowlane	15
6. Ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem ochrony krajobrazu	17
7. Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie	18
8. Ustawa Prawo ochrony środowiska	18
9. Ustawa o ochronie przyrody	18
10. Ustawa o gospodarce nieruchomościami	19
11. Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych	20
12. Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej	20
III. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta	
1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury	22
2. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami	23
3. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego	25
4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	26
5. Wojewódzki program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2021-2024	27
6. Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego	29
IV. Zasoby dziedzictwa kulturowego miasta	31
1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków. Pomniki historii	33
2. Zabytki nieruchome w gminnej ewidencji zabytków	36

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

3. Krajobraz kulturowy	37
4. Zabytki ruchome	38
5. Zabytki archeologiczne	40
5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków	41
5.2. Wykaz stanowisk archeologicznych o czytelnej formie krajobrazowej	42
5.3. Zestawienie stanowisk archeologicznych z terenu miasta Gniezno	42
6. Obiekty w rejestrze zabytków stanowiące własność miasta	45
V. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta	
1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków	47
1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków	47
1.2. Stan zachowania zabytków nieruchomych w gminnej ewidencji zabytków	47
1.3. Stan zachowania zabytków ruchomych	49
1.4. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego	49
2. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w mieście	49
2.1. Obszary największego zagrożenia zabytków nieruchomych	49
2.2. Obszary największego zagrożenia zabytków ruchomych	50
2.3. Obszary największego zagrożenia dziedzictwa archeologicznego	50
3. Uwarunkowania wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta	52
4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta	56
5. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej	61
6. Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	62
VI. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno	63
VII. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezna	
1. Gminna ewidencja zabytków	64

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

1.1. Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków nieruchomych	64
1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych	64
2. Wyznaczenie stref ochrony stanowisk archeologicznych	64
3. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych	65
4. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	65
5. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania i zagospodarowania	66
6. Poprawa stanu zachowania zabytków nieruchomych na terenie miasta – kierunki działań i zadania	67
VIII. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno	69
IX. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno	72
X. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno	73

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

I. Wprowadzenie

Gminny program opieki nad zabytkami miasta Gniezno jest uzupełniającym dokumentem planistycznym w stosunku do innych aktów planowania miejskiego. Jest jednocześnie aktem polityki administracyjnej służącym podejmowaniu planowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego przez samorząd miejski.

Myślą przewodnią opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Gniezno jest uznanie potrzeby zachowania zasobów znajdującego się tutaj dziedzictwa kulturowego, a jednocześnie traktowanie tego dziedzictwa za zasadniczy czynnik wpływający na kształtowanie się tożsamości lokalnej i promocji turystycznej.

Głównym celem programu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego na terenie miasta, w szczególności w zakresie stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych oraz zachowania krajobrazu kulturowego. Ważne jest, aby realizacja tego celu dokonywała się przy współudziale mieszkańców Gniezna. Dokument ten może służyć nie tylko jednostce samorządu terytorialnego, ale również osobom zainteresowanym kulturą i dziedzictwem kulturowym.

Program opieki nad zabytkami miasta Gniezno na lata 2023-2026 stanowi kolejny tego typu dokument, opracowany po zakończeniu obowiązywania Programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno na lata 2017-2020. Będzie on cyklicznie aktualizowany. W trakcie jego realizacji prowadzony będzie monitoring. Dzięki temu możliwe stanie się uwzględnienie nowych uwarunkowań prawnych, społecznych i gospodarczych, co pozwoli na sprecyzowanie lub modyfikację przyjętych kierunków działania oraz priorytetów.

Wskazane w obecnym dokumencie działania są zgodne z wojewódzkimi i miejskimi dokumentami planistycznymi, a nakreślone zadania oraz zaproponowane rozwiązania odpowiadają ustawowym regulacjom z dziedziny ochrony zabytków w Polsce.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

II. Uwarunkowania prawne

Ochrona i opieka nad zabytkami w Polsce jest regulowana wieloma aktami prawnymi, które uwzględnia się przy opracowywaniu Gminnych Programów Opieki nad Zabytkami.

Ochrona zabytków jest konstytucyjnym obowiązkiem Państwa i każdego obywatela. Zgodnie z Art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. W myśl Art. 6, pkt. 1. „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”, pkt. 2. „Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”. Zgodnie z Art. 82 Konstytucji dbałość i troska o dobro wspólne jest obowiązkiem każdego obywatela Państwa Polskiego.

Rzeczpospolita Polska przyjęła w drodze ratyfikacji akty prawne o znaczeniu międzynarodowym, określające zasady i metody ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego. Dokumenty te to w większości deklaracje lub konwencje, zwane zazwyczaj „Kartami”. Najważniejsze z nich to:

- Karta Ateńska, zawierająca postanowienia konferencji w Atenach, sporządzona 30 października 1931 r.
- Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, przyjęta w Hadze 14 maja 1954 r.
- Karta Wenecka, czyli Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Miejsc Zabytkowych sporządzona w Wenecji w 1964 r.
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu 16 listopada 1972 r.
- Międzynarodowa Karta Ochrony Ogrodów IFLA-ICOMOS sporządzona 21 maja 1981 r.
- Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy sporządzona w Granadzie 3 października 1985 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

- Międzynarodowa Karta Ochrony Miast Historycznych ICOMOS sporządzona w październiku 1987 r.

W prawie polskim podstawowym dokumentem dotyczącym ochrony zabytków materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Pozostałe akty prawne dotyczące omawianej problematyki to m. in.:

- Ustawa z dnia 8 marca 1999 r. o samorządzie gminnym
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej

Niżej przedstawiono przepisy z wymienionych wyżej ustaw, mogących mieć praktyczne zastosowanie w działaniach podejmowanych przez organy samorządowe miasta Gniezna w celu zapewnienia ochrony i opieki nad zabytkami.

1. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Jak już wspomniano, podstawowym dokumentem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami jest **ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840), w dalszej części niniejszego tekstu zwana ustawą.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

Zgodnie z art. 3 ustawy użyte w niej określenia oznaczają:

- 1) zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną bądź naukową;
- 2) zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w punkcie 1;
- 3) zabytek ruchomy – rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w punkcie 1;
- 4) zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucja kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnieniu lub odtworzeniu jego części oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie, zakresu jego kolejnych przekształceń;

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

- 11) Badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) Historyczny zespół budowlany – powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) Krajobraz kulturowy – postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka;
- 15) Otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Zgodnie z art. 89 ustawy organami ochrony zabytków są:

- 1) Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) Wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie wykonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków.

W myśl art. 6 ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) **zabytki nieruchomości** będące w szczególności:
  - a) krajobrazami kulturowymi,
  - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
  - c) dziełami architektury i budownictwa,
  - d) dziełami budownictwa obronnego,
  - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
  - f) cmentarzami,
  - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) **zabytki ruchome** będące w szczególności:
- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
  - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
  - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
  - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
  - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 1998 r. Nr 85 poz. 539 z późniejszymi zmianami),
  - f) instrumentami muzycznymi,
  - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
  - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) **zabytki archeologiczne** będące w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
  - b) cmentarzyskami,
  - c) kurhanami,
  - d) relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art. 6 ust. 2).

Organem ochrony zabytków na terenie województwa wielkopolskiego jest Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków. W dniu 08 grudnia 2017 r. pomiędzy Wojewodą Wielkopolskim i Prezydentem Miasta Gniezna zawarte zostało porozumienie w sprawie powierzenia Miastu Gniezno spraw z zakresu właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, opublikowane w Dzienniku

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Urzędowym Województwa Wielkopolskiego z 2017 r., poz. 8678 z dnia 20 grudnia 2017 roku.

Na podstawie § 6. ust. 1. ww. porozumienia zadania powierzone Miastu Gniezno z zakresu właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wykonuje Miejski Konserwator Zabytków w ramach stosownego upoważnienia Prezydenta Miasta Gniezno.

Do zadań wykonywanych przez Miejskiego Konserwatora Zabytków zgodnie z § 3. porozumienia należą:

1) wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń dotyczących zabytków określonych w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067) oraz przepisach odrębnych z wyłączeniem kompetencji zastrzeżonych do właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, obejmujących prowadzenie rejestru zabytków na terenie województwa wielkopolskiego, wydawanie decyzji o wpisie do rejestru, prowadzenie wojewódzkiej ewidencji zabytków, wydawanie pozwoleń na czasowy wywóz zabytku za granicę oraz zaświadczeń, że wywożone przedmioty nie wymagają pozwolenia na wywóz za granicę, wydawanie pozwoleń na sprzedaż, zamianę, darowiznę lub oddanie w wieczyste użytkowanie nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek;

2) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich i innych działań przy zabytkach;

3) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opiece nad zabytkami;

4) upowszechnianie wiedzy o zabytkach;

5) współpraca z innymi organami administracji publicznej;

6) prowadzenie i aktualizacja podstawowej dokumentacji zabytków;

7) prowadzenie dla każdego zabytku zbioru dokumentów zawierającego: kartę ewidencyjną, dokumentację prawną, konserwatorską, historyczną, ikonograficzną i inwentaryzacyjną.

Nie podlegają Miejskiemu Konserwatorowi Zabytków kompetencje dotyczące:

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

- 1) zabytków nieruchomości będących cmentarzami, parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni;
- 2) zabytków ruchomych;
- 3) zabytków archeologicznych.

Zgodnie z § 5. ust. 2. oraz § 5 porozumienia organem wyższego stopnia jest – dla działającego w imieniu Miasta Gniezno Miejskiego Konserwatora Zabytków – minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego; zgodnie z § 7 ust. 1 nadzór merytoryczny nad wykonywanymi przez Miejskiego Konserwatora Zabytków działaniami sprawuje Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

2. Obowiązek samorządów

W art. 4 ustawy zapisano, że ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej **działań, mających na celu:**

zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,

zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,

udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,

przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,

kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,

uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Ponadto wskazana ustawa definiuje **pojęcie opieki nad zabytkiem**, tym samym nakładając na jego właściciela lub posiadacza obowiązek zapewnienia warunków (art. 5):

naukowego badania i dokumentowania zabytku,

prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,

zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,

korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ustawa określa obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Szczegółowo określone obowiązki samorządu w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których samorząd jest właścicielem lub posiadaczem, zawarte są w artykułach 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71 i 72.

Opracowanie programu opieki nad zabytkami jest zadaniem własnym samorządu terytorialnego. W myśl art. 87 ust. 1 ustawy zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami. Program przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 87 ust. 3). Następnie po dwóch latach od ogłoszenia w dzienniku urzędowym programu opieki nad zabytkami zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy (art. 87 ust. 4 i 5).

Zgodnie z art. 21 ustawy **podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy jest ewidencja zabytków.** Art. 22 ust. 4 stwierdza, iż wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy. W ust. 5 tego artykułu zapisano, że w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Artykuły 18 i 19 ustawy nakazują samorządom uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód przybrzeżnych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, strategii rozwoju ponadlokalnego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Odniesienia do zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego zawarte są ponadto w następujących aktach prawnych:

3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372)

Treść art. 7 ust. 1 pkt 9 tej ustawy stanowi, iż do zadań własnych gminy należy zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty; w szczególności zadania te obejmują m. in. sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293, 471, 782, 1086, 1378, Dz. U. z 2021 r. poz. 11, 741)

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 4 w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Z kolei art. 10 ust. 1 pkt 4 podkreśla konieczność uwzględniania w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta uwarunkowań wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. W szczególności w Studium należy określić obszary i zasady ochrony dziedzictwa kultury i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (ust. 2 pkt 4). Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium występuje o opinię dotyczącą rozwiązań przyjętych w projekcie studium m. in. do właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zgodnie z art. 15, w planie miejscowym zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się obowiązkowo zasady ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego (ust. 2 pkt 3) oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (ust. 2 pkt 4) oraz określa się granice pomników zagłady oraz ich

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

stref ochronnych, a także ograniczenia dotyczące prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej (art. 15 ust. 3 pkt 7). Po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu miejscowego wójt, burmistrz albo prezydent miasta uzgadnia projekt planu z m. in. właściwym Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków (art. 17).

Art. 51 ust. 1 wskazuje, że w sprawach ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego decyzję wydają w odniesieniu do:

- 1) inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim – wójt, burmistrz albo prezydent miasta w uzgodnieniu z marszałkiem województwa;
- 2) inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym i gminnym – wójt, burmistrz albo prezydent miasta;
- 3) inwestycji celu publicznego na terenach zamkniętych – wojewoda.

Zgodnie z art. 53 ust. 2 pkt 2 powyższe decyzje wydaje się po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków – w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Art. 63 ust. 1 wskazuje, że przepisy art. 51 ust. 3, art. 52, art. 53 ust. 3-5a i 5d, oraz art. 54-56 {wszystkie związane z zasadami lokalizacji inwestycji celu publicznego} stosuje się odpowiednio do decyzji o warunkach zabudowy.

5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2021 r. poz. 11, 234, 282, 784)

W myśl tej ustawy jej przepisy nie naruszają przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 2 ust. 2 pkt 3). W art. 5 ust. 1 pkt 7 oraz ust. 2 ustawa stwierdza, iż obiekt budowlany należy użytkować w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz nakazuje projektowanie i budowanie obiektów budowlanych i związanych z nimi urządzeń zapewniające ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

W przypadku pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w odniesieniu do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

obiektów budowlanych usytuowanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską możliwe jest złożenie wniosku do właściwego ministra o zgodę na odstąpienie od obowiązujących przepisów techniczno-budowlanych, o których mowa w art. 7 ustawy (art. 9 ust. 3 pkt 4).

Wg art. 30 ust. 2 w stosunku do prac budowlanych przy obiektach oraz obszarach niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, wymagane jest zgłoszenie do właściwego organu. W zgłoszeniu należy określić rodzaj, zakres i sposób wykonywania robót budowlanych oraz termin ich rozpoczęcia. Do zgłoszenia należy dołączyć oświadczenie, o którym mowa w art. 32 ust. 4 pkt 2 oraz – w zależności od potrzeb – odpowiednie szkice lub rysunki, a także pozwolenia, uzgodnienia i opinie wymagane odrębnymi przepisami. W razie konieczności uzupełnienia zgłoszenia właściwy organ nakłada, w drodze postanowienia, na zgłaszającego obowiązek uzupełnienia, w określonym terminie, brakujących dokumentów, a w przypadku ich nieuzupełnienia – wnosi sprzeciw w drodze decyzji.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 pozwolenia na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego może być wydane po uprzednim:

- 1) przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko albo oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli jest ona wymagana przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- 2) uzyskaniu przez inwestora wymaganych przepisami szczególnymi pozwoleń, uzgodnień lub opinii innych organów,
- 3) wyrażeniu zgody przez ministra właściwego do spraw energii – w przypadku budowy lub rozbiórki gazociągu przesyłowego, linii przesyłowej elektroenergetycznej albo rurociągu dalekosiężnego ropy naftowej lub produktów naftowych, a także gazociągu, linii elektroenergetycznej albo rurociągu ropy naftowej lub produktów naftowych dochodzących do granicy Rzeczypospolitej Polskiej.

Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót wydanego przez właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (art. 39 ust. 1).

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków (art. 39 ust.2). Pismem z dnia 30 września 2022 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego prowadzenie części spraw związanych ze skreśleniami z rejestru zabytków, obejmujących skreślenia zabytków nieistniejących oraz historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych, powierzył bezterminowo Dyrektorowi Narodowego Instytutu Dziedzictwa. W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, po uprzednim wyłączeniu z gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków (art. 39 ust. 3).

Prawo Budowlane określa katalog działań budowlanych, w stosunku do których niewymagane jest pozwolenie na budowę, a które podlegają zgłoszeniu organowi budowlanemu (artykuły 29, 29a, 30 i 31). W stosunku do zamierzeń, które wymagają jedynie zgłoszenia zgodnie z art. 30 ust. 7 właściwy organ może nałożyć w drodze decyzji obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m. in. pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

Art. 29 ust. 7 stwierdza, że roboty budowlane, o których mowa w ust. 1-4, wykonywane przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków – wymagają decyzji o pozwoleniu na budowę, natomiast wykonywane na obszarze wpisanym do rejestru zabytków – wymagają dokonania zgłoszenia. Do wniosku o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę oraz do zgłoszenia należy dołączyć pozwolenie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, wydane na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

6. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r., poz. 774, 1668)

Zgodnie z zapisami art. 7 tej ustawy wprowadzone zostaje pojęcie audytu krajobrazowego. Identyfikuje on krajobrazy występujące na całym obszarze

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

województwa, określa ich cechy charakterystyczne oraz dokonuje oceny ich wartości m. in. pod kątem walorów zabytkowych i krajobrazu kulturowego

Art. 8 ustawy wskazuje zmiany w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

7. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2002 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1038, 1243, 1535)

Ustawa ta podkreśla, że wśród działań publicznych znajdują się działania m. in. w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (art. 4 ust. 1, pkt 16). Regulacje z tym związane zawarte są w art. 19, który określa prawa i obowiązki mieszkańców w zakresie realizacji wybranych przez nich działań, zarówno w ramach inicjatyw lokalnych jak i za pośrednictwem organizacji pozarządowych lub innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy. Artykuł precyzuje też, że jednostka samorządu terytorialnego zawiera na czas określony umowę o wykonanie inicjatywy lokalnej z wnioskodawcą.

8. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 802, 868, 1047, 1162, 1535, 1642, 1648, 1718)

Zgodnie z zapisami art. 71 ust. 3 tej ustawy przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenu powinny w jak największym stopniu zapewniać zachowanie jego walorów krajobrazowych. Dotyczy to także krajobrazu kulturowego.

Art. 101 ust. 1 określa, iż ochrona powierzchni ziemi polega m. in. na zachowaniu wartości kulturowych, z uwzględnieniem wartości archeologicznych.

9. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098, 1718)

Jednym z celów ochrony przyrody jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień (art. 2 ust.2 pkt 5). Jako jedną z form ochrony przyrody, w tym jej immanentnego składnika, jakim jest krajobraz, ustawa ta przyjmuje w art. 6 ust. 1 pkt 3 park krajobrazowy. Zgodnie z art. 16 ust 1 park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony za względu na wartości przyrodnicze, historyczne i

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Zarówno utworzenie parku krajobrazowego, jak i nadanie mu statutu należą do prerogatyw sejmiku wojewódzkiego (art. 16 ust. 3 i 5).

Art. 83a wskazuje, że zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków wydaje wojewódzki konserwator zabytków. Zasady naliczania opłat za usunięcie drzew i krzewów przedstawiono w art. 84-87 ustawy i zgodnie z art. 84 ust. 8 decyzję w tych sprawach podejmuje właściwy organ do wydania zezwolenia (w tym także konserwator zabytków).

10. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899)

W świetle art. 6 ust. 5 tej ustawy jednym z celów publicznych jest opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Art. 13 ust. 4 stwierdza, iż sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zgodnie z art. 13 ust. 5 sprzedaż, zamiana, darowizna lub dzierżawa nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, będących cmentarzami ujętymi w wojewódzkiej ewidencji zabytków, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek wymagają pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zgodnie z art. 29 ust. 2 jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można w razie potrzeby nałóż na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych. Z kolei art. 45 ust. 2a dotyczy decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, w której w miarę potrzeby można na jednostkę organizacyjną nałóż obowiązek odbudowy lub remontu położonych na tej nieruchomości zabytkowych obiektów budowlanych.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Cenę nieruchomości lub jej części (wyznaczonej zgodnie z art. 67) wpisanej do rejestru zabytków obniża się o 50% (art. 68 ust. 3). Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę. Identyfikacyjny zapis stosuje się w przypadku opłaty z tytułu użytkowania wieczystego, jeśli nieruchomość gruntowa została wpisana do rejestru zabytków (art. 73 ust.4) oraz w przypadku opłaty z tytułu trwałego zarządu (art. 84 ust. 4).

Podział nieruchomości na podstawie decyzji wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – o ile jest to nieruchomość wpisana do rejestru zabytków – wymaga uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (art. 96 ust. 1 i 1a). Na podstawie art.109 ust.1 pkt. 4 w przypadku sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków gminie przysługuje prawo pierwokupu lub prawo użytkowania wieczystego takiej nieruchomości.

11. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1170 z późniejszymi zmianami, Dz. U. z 2021 r. poz. 401, 1558)

Art. 7 ust. 1 pkt. 6 daje możliwość zwolnienia od podatku od nieruchomości właścicieli gruntów i budynków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji zgodnie z przepisami o ochronie zabytków; przepis ten nie obejmuje części tych nieruchomości zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

12. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194)

Wg zapisów tej ustawy zarówno państwo (art. 1 ust. 2) jak i organy jednostek samorządu terytorialnego (art. 1 ust.4) sprawują mecenat nad działalnością kulturalną polegającą m. in. na wspieraniu i promocji opieki nad zabytkami.

Do powyższych ustaw należy dołączyć akty prawne, które w całej swojej treści odnoszą się do zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Są to:

- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2020 r. poz. 902)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479 z późniejszymi zmianami)
- ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164)
- ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120)

Na zakończenie należy przypomnieć akty wykonawcze do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Najważniejsze z nich to:

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 56), zmieniające rozporządzenie z dnia 26 maja 2011 (dz. U. z 2011 r., poz. 661) w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. W oparciu o art. 24 ust.1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rozporządzenie to określa sposób prowadzenia powyższych rejestrów i wykazów;

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2019 r. (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 81) w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków;

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1674) w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 928) w sprawie Listy Skarbów Dziedzictwa;

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 sierpnia 2004 (Dz. U. z 2004 r., poz. 2153) w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

III. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta**1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury**

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 przyjęta została przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. W 2005 r. przyjęto Narodową Strategię Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, stanowiącą uzupełnienie poprzedniego dokumentu i wydłużającą okres jego ważności. Głównym celem Strategii jest zwiększenie roli kultury w procesie rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju. Celem strategicznym w części dotyczącej ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych. Celami częściowymi Narodowej Strategii Rozwoju Kultury są:

- Poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków
- Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne i inne cele społeczne
- Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości w wyniku tworzenia zintegrowanych narodowych produktów turystycznych
- Promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą
- Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego
- Tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej
- Zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę

Cele Narodowej Strategii Rozwoju Kultury realizowane są w ramach dwóch priorytetów i pięciu działań:

Priorytet 1: Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

Działanie 1: Wzmocnienie ośrodków dokumentacji zabytków oraz budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-prawnych w sferze ochrony zabytków;

Działanie 2: Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;

Działanie 3: Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości.

Priorytet 2: Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Działanie 1: Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;

Działanie 2: Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wywozem, wwozem i przewozem przez granice.

2. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022

Zgodnie Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego co cztery lata ma obowiązek zainicjowania i przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków opracowania Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Po jego opracowaniu Minister kieruje wniosek do Rady Ministrów w celu przyjęcia Programu w drodze uchwały. W ciągu dwóch lat od dnia zatwierdzenia dokumentu przez Radę Ministrów MKiDN przedstawia Radzie sprawozdanie z realizacji wynikających z niego zadań.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022, opublikowany w Dzienniku Urzędowym RP 11 września 2019, poz. 808, przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 13 sierpnia 2019 r. i jest efektem wykonania upoważnienia ustawowego, zawartego w art. 84 i 85, ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Gminny program opieki nad zabytkami opiera się na

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

założeniach programu krajowego, jednak są one dość ogólne w odniesieniu do zabytków z terenu gminy.

Program na lata 2019-2022 wyznacza główne cele i kierunki działań niezbędne do poprawy stanu i ochrony zabytków, a także określa warunki współdziałania organów i jednostek administracji publicznej oraz warunki i sposób finansowania poszczególnych zadań oraz harmonogram ich realizacji. Głównym jego celem jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami. Został on opracowany na bazie wniosków płynących z realizacji i ewaluacji Programu 2014-2017, a także zmiany systemu ochrony zabytków wprowadzonej ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw.

Cel główny Programu dzieli się na trzy cele szczegółowe, zawierające kierunki działań:

Cel szczegółowy 1 – optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego, obejmuje następujące kierunki działań:

Kierunek działania 1.1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym:

1. Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami
2. Budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym
3. Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach
4. Konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami.

Kierunek działania 1.2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym:

1. Wspieranie rozwijania kompetencji zawodowych pracowników służb konserwatorskich
2. Ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich
3. Wsparcie działań dokumentacyjnych zasobu zabytkowego
4. Powołanie Centrum Architektury Drewnianej.

Cel szczegółowy 2 – Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami:

Kierunek działania 2.1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami:

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

1. Upowszechnianie standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych (wybór zasobów, wypracowanie zaleceń dla opiekunów zasobu zabytkowego dotyczących metod konserwacji, adaptacji, dokumentacji i badań, upowszechnianie przez bazę wiedzy.

Kierunek działania 2.2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego:

1. Podniesienie bezpieczeństwa zasobów ruchomych przez sprzyjanie intensyfikacji współpracy z opiekunami zabytków przez właściwe służby i instytucje.

Cel szczegółowy 3 – Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego:**Kierunek działania 3.1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości:**

1. Kampania społeczno-edukacyjna w mediach z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności zabytków dla osób z niepełnosprawnościami
2. Tworzenie narzędzi edukacyjnych dla szkół i instytucji kultury, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Kierunek działania 3.2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Cele i zadania wypracowane w ramach Krajowego Programu realizowane będą w latach 2019-2022 z perspektywą przedłużenia ich realizacji w ramach kolejnej edycji Programu na lata 2023-2026.

3. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030” jest dokumentem przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą Nr XVI/287/20 z dnia 27 stycznia 2020 r. Jest to aktualizacja Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 r. Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. W strategii wskazuje się na nowy model rozwoju regionalnego, zwany modelem funkcjonalnym. Ma on przyczynić się zrównoważonego rozwoju województwa i odpowiadać na zidentyfikowane wyzwania, które stają przed

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Wielkopolską w najbliższym czasie. Został on tak zaprojektowany aby zapewnić społecznie, gospodarczo i terytorialnie zrównoważony rozwój województwa. Dzięki niemu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich obszarów województwa.

Według Wizji Strategii Wielkopolska w 2030 r. to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.

Cel generalny strategii opiera się na wskazanej Wizji. Dla celu generalnego ustalono cztery cele strategiczne, wraz z jedenastoma celami operacyjnymi. W przeciwieństwie do poprzedniej strategii brak tu zapisów bezpośrednio powiązanych z ochroną dziedzictwa kulturowego. Jedynie cel 2.3. podkreśla znaczenie kultury w życiu społecznym Wielkopolan, w tym szlaków turystyki kulturowej, ze szczególnym uwzględnieniem Szlaku Piastowskiego. Wspomniane jest też znaczenie obiektów zabytkowych dla poprawy jakości życia na obszarach wiejskich.

4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

W dniu 25 marca 2019 roku Uchwałą nr VI/70/19 Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania. Plan ten jest najważniejszym dokumentem Samorządu Województwa Wielkopolskiego określającym politykę przestrzenną w granicach administracyjnych regionu. Określa on model rozwoju przestrzennego, cele polityki przestrzennej i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa oraz rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, a także zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych.

W treści opracowania podkreślono, że ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego jest szczególnie ważnym elementem polityki przestrzennej województwa. W rozdziale o kulturze i dziedzictwie narodowym omówiono zagadnienia tożsamości regionalnej, dziedzictwa archeologicznego, zabytków oraz parków. W celu realizacji założeń szczególną uwagę zwrócono na następujące działania:

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

1. zwiększenie nakładów finansowych na ochronę zasobów kulturowych
2. prowadzenie stałych nadzorów nad rejestrem zabytków i udostępnienie jego wersji elektronicznej
3. prowadzenie badań w obrębie zabytków we wszystkich dziedzinach nauki
4. wykorzystanie zabytków i wiedzy o nich dla celów turystycznych oraz dla promocji regionu
5. podnoszenie wartości usług turystycznych poprzez wykorzystanie zabytków dla podniesienia atrakcyjności oferty.

5. Wojewódzki program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2021-2024

Program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2021-2024 przyjęty został uchwałą nr XXXVII/714/21 przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego w dniu 20 grudnia 2021 r. Program jest aktualizacją i kontynuacją Programu opracowanego na lata 2017-2020. Zawiera szereg informacji, których źródłem jest Raport o stanie zabytków na terenie województwa oraz precyzuje założenia ochrony zabytków. Podobnie jak w poprzednich perspektywach podstawowym zadaniem programu jest stymulowanie wszelkich działań na rzecz opieki nad zabytkami. W dokumencie omówione zostały zabytki nieruchome, ruchome i archeologiczne województwa wielkopolskiego. Szeroko opisane zostały zabytki będące pod administracją wojewódzką. Wśród zabytków miasta Gniezna omówiono uznaną za pomnik historii katedrę pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha. Wzgórze Lecha wraz z katedrą gnieźnieńską w 2021 r. jest jednym z polskich kandydatów do Znaków Dziedzictwa Europejskiego – wyróżnienia przyznanego obiektom dziedzictwa kulturowego, które odegrały szczególną rolę w kształtowaniu historii i kultury Europy. Wśród obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, będących w posiadaniu województwa wielkopolskiego omówiono m. in. dwa zabytki gnieźnieńskie - zespół szpitala psychiatrycznego „Dziekanka” oraz zespół Gimnazjum Królewskiego przy ul. Mieszka I. Wśród zabytków wpisanych do rejestru wspomniano też budynek gnieźnieńskiej poczty oraz zabudowania koszar.

Jako cel główny Programu uznano założenie, że Samorząd Województwa Wielkopolskiego stwarza warunki dla zapewnienia efektywnej ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz dba o materialne i niematerialne dziedzictwo regionu dla

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

dobra jego obecnych i przyszłych pokoleń. W programie wyznaczono też pięć celów szczegółowych wraz z zadaniami, które będą realizowane przez Samorząd w miarę posiadanych środków.

Cel szczegółowy 1. Zahamowanie procesów degradacji zabytków, poprawa ich stanu zachowania oraz optymalizacja skuteczności systemu ochrony dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa wielkopolskiego.

1. Podjęcie działań mających na celu poprawę stanu zachowania zabytków
2. Wspieranie ochrony zabytków archeologicznych
3. Popularyzowanie działań w zakresie opieki nad zabytkami i ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego
4. Monitoring i aktualizacja uregulowań prawnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Cel szczegółowy 2. Budowanie świadomości regionalnej i narodowej oraz świadomości społecznej mieszkańców Wielkopolski w oparciu o wartości dziedzictwa kulturowego.

1. Wspieranie programów i projektów edukacyjnych popularyzujących dziedzictwo kulturowe oraz wzmacniających kompetencje kulturowe
2. Wspieranie inicjatyw związanych z upamiętnieniem Powstania Wielkopolskiego oraz popularyzacji i upowszechniania wiedzy na jego temat
3. Stwarzanie warunków dla opieki nad dziedzictwem materialnym i niematerialnym w duchu partycypacji społecznej.

Cel szczegółowy 3. Włączenie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w rozwój społeczny, kulturalny i ekonomiczny województwa.

1. Wspieranie zagospodarowywania, adaptacji i wykorzystywania zabytków i dziedzictwa niematerialnego na cele kulturalne, turystyczne lub społeczne
2. Wzmacnianie działań związanych z rozwojem usług turystycznych
3. Wspieranie dawnych rzemiosł, ginących zawodów i form twórczości charakterystycznych dla Wielkopolski.

Cel szczegółowy 4. Rozwijanie przedsięwzięć ułatwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

1. Włączanie zabytków w procesy gospodarcze
2. Włączanie cyfryzacji do ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Cel szczegółowy 5. Podejmowanie współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych i określanie jej warunków.

1. Udostępnianie obiektów zabytkowych
2. Wskazywanie potencjalnych źródeł finansowania.

6. Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego

Europejska Konwencja Krajobrazowa z 2000 roku, ratyfikowana przez Polskę w 2004 r. wprowadziła konieczność zintegrowania działań na rzecz ochrony i kształtowania krajobrazu z polityką państwa na wszystkich szczeblach – krajowego, regionalnego i lokalnego. Jako istotny element w tworzeniu i realizacji polityki krajobrazowej wskazano również udział społeczeństwa, organów samorządowych oraz wszystkich zainteresowanych stron.

Kompleksowe wdrożenie postanowień wspomnianej Konwencji do przepisów polskiego prawa nastąpiło poprzez przyjęcie ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r., poz. 774) – tzw. **ustawa krajobrazowa**. Ustawa ta wprowadziła nowe narzędzia ochrony krajobrazu, którymi mają się posługiwać zarówno samorządy szczebla regionalnego jak i lokalnego. Jednym z nich jest audyt krajobrazowy. Obowiązek jego sporządzenia spoczywa na samorządzie województwa.

Audyt krajobrazowy to dokument uchwalany przez Sejmik Województwa, stanowiący podstawę do podejmowania działań w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu w procesie planowania i zagospodarowania przestrzennego. Sformułowane w nim wnioski i rekomendacje będą miały swoje odzwierciedlenie w dokumentach planistycznych poziomu regionalnego i lokalnego.

Sposób opracowania audytu został określony w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 394). Dokument powinien obejmować następujące zagadnienia:

- Identyfikacja i klasyfikacja krajobrazów;
- Charakterystyka zidentyfikowanych krajobrazów;
- Ocena zidentyfikowanych krajobrazów;

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

- Wskazanie krajobrazów priorytetowych;
- Wskazanie zagrożeń dla możliwości zachowania wartości krajobrazów priorytetowych oraz krajobrazów w obrębie obszarów chronionych;
- Sformułowanie rekomendacji i wniosków dotyczących kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych oraz krajobrazów w obrębie obszarów chronionych;
- Określenie lokalnych form architektonicznych zabudowy dla krajobrazów priorytetowych.

Zarząd Województwa Wielkopolskiego na podstawie uchwały nr 1575/2016 z dnia 4 lutego 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia audytu krajobrazowego oraz wyznaczenia jednostki odpowiedzialnej za realizację zadania wskazał Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu jako wykonawcę opracowania. Obecnie (listopad 2022 r.) audyt jest na etapie opiniowania przedstawionego projektu. Na obszarze miasta Gniezno projekt wskazuje dwa krajobrazy priorytetowe:

- Krajobraz priorytetowy „Gniezno” (ID 2046) obejmujący centralną część miasta.
- Krajobraz priorytetowy „Gniezno – rejon jeziora Jelonek” (ID 2047) usytuowany po zachodniej stronie ścisłego centrum miasta.

Projekt audytu krajobrazowego województwa wielkopolskiego dostępny jest pod linkiem: [http://download.wbpp.ogicom.pl/AUDYT_KRAJOBRAZOWY_PROJEKT_OPINIOWANIE .zip](http://download.wbpp.ogicom.pl/AUDYT_KRAJOBRAZOWY_PROJEKT_OPINIOWANIE.zip)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

IV. Zasoby dziedzictwa kulturowego miasta

Ochrona i opieka nad zabytkami, aby była skuteczna, powinna być realizowana w oparciu o rzetelną wiedzę dotyczącą wartości kulturowych i ich znaczenia dla regionu. Równie ważną jest kwestia rozpoznania występujących problemów związanych między innymi ze stanem zachowania poszczególnych obiektów, reagowania na występujące zagrożenia, a co za tym idzie powstrzymania dalszej degradacji zabytków oraz ich otoczenia.

Przesłanką niniejszej, ogólnej charakterystyki zasobów kulturowego dziedzictwa miasta jest pomoc w sformułowaniu zadań i celów, które służyć będą realizacji działań na rzecz ochrony i zachowania tego dziedzictwa.

Miasto Gniezno, siedziba powiatu, usytuowane we wschodniej części województwa wielkopolskiego, zajmuje obszar 40,89 km². Zamieszkuje je ok. 71.500 osób.

Pod względem przynależności fizycznogeograficznej miasto znajduje się na terenie Pojezierza Gnieźnieńskiego, będącego częścią makroregionu zwanego Pojezierzem Wielkopolskim. Krajobraz ukształtowany tu został przez poznańską fazę zlodowacenia wiślanego. Charakterystycznym elementem tego krajobrazu jest pasmo wzgórz ciągnących się równoleżnikowo od Gniezna do Trzemeszna, a następnie skręcających na południowy wschód w stronę Konina. Drugim ważnym elementem krajobrazu są jeziora rynnowe pochodzenia polodowcowego: Jezioro Jelonek, Jezioro Świętokrzyskie i Jezioro Winiary.

Na terenie miasta znajdują się tereny leśne zajmujące 12% powierzchni miasta (ok. 500 ha). Największe kompleksy występują w południowej części miasta (Las Miejski i Las Jelonek). Lasy te nie odgrywają większego znaczenia gospodarczego. Gniezno jest ośrodkiem przemysłu lekkiego i spożywczego. Miasto położone jest na skrzyżowaniu dróg krajowych nr 5 Poznań – Bydgoszcz i nr 15 Jarocin – Toruń. Ponadto wybiegają stąd drogi wojewódzkie: w kierunku pd.-wsch. droga nr 260 do Słupcy, w kierunku pn.-zach. droga nr 190 do Chodzieży oraz w kierunku zach. droga nr 197 do Kiszkowa. Przez terytorium miasta przebiega także linia kolejowa o znaczeniu krajowym Poznań–Toruń oraz linia do Jarocina.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

Obszar, na którym znajduje się obecne miasto w okresie VIII–X w. należał do terytorium plemiennego Polan, które odegrało kluczową rolę w procesie tworzenia państwa polskiego. W czasach piastowskich znajdował się ten teren w granicach ziemi gnieźnieńsko-kaliskiej, która przekształciła się następnie w województwo kaliskie, wchodzące w skład Wielkopolski. W 1768 r. na krótko uformowało się województwo gnieźnieńskie. Stan ten uległ zmianie w 1793 r., kiedy to w wyniku drugiego rozbioru Polski miasto włączone zostało w granice państwa pruskiego. W 1807 r. przyłączono je do Księstwa Warszawskiego, w obrębie departamentu poznańskiego, zaś w 1815 r. – do Wielkiego Księstwa Poznańskiego, w rejencji bydgoskiej. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości (1918 r.) Gniezno stało się siedzibą powiatu, wchodzącego w skład województwa poznańskiego. W czasach okupacji niemieckiej w latach 1939–1945 teren ten włączony został do III Rzeszy jako część składowa Kraju Warty, w obrębie rejencji poznańskiej. W 1945 r. w ramach nowoutworzonych struktur organizacji administracyjnej Polski miasto ponownie stało się siedzibą powiatu w województwie poznańskim. W 1975 r., kiedy zlikwidowane zostały powiaty, obszar gminy Gniezno nadal znajdował się w granicach województwa poznańskiego. Kolejna zmiana nastąpiła w 1999 r. Wówczas to miasto po raz kolejny stało się siedzibą powiatu gnieźnieńskiego w obrębie województwa wielkopolskiego.

Przeważająca część współczesnego układu urbanistycznego Gniezna wykształcona została już w okresie średniowiecza. We wczesnym średniowieczu powstał rozległy zespół osadniczy wraz z układem dróg łączących poszczególne jego części oraz dróg wylotowych. Późniejsze tendencje rozwojowe nie przełamały już wykształconego układu. Jego utrwaleniu sprzyjała także rzeźba terenu, która zresztą uwarunkowała powstanie zespołu – dzięki obronności miejsca ujętego zakolem doliny jezior (Jelonka, nieistniejącego Świętego, Bielidla i Winiarskiego). Znacznie wyniesione ponad dolinę jezior wzgórza, rozdzielone dolinkami strumieni, określiły na parę stuleci ukształtowanie i zasięg poszczególnych elementów osadniczych oraz połączeń komunikacyjnych i wylotów dróg. Jedynym poważniejszym naruszeniem tego układu była pruska regulacja po pożarze miasta w roku 1819.

W dzisiejszym układzie urbanistycznym Gniezna wyróżnić można następujące elementy zabytkowe:

1. Wzgórze Lecha – teren dawnego grodu książęcego wraz z podgrodziami.
2. Właściwe miasto średniowieczne na Wzgórzu Panieńskim. Ta część zabytkowego układu urbanistycznego uległa najsilniejszym przeobrażeniom w

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

związku z rozplanowaniem pruskim po pożarze miasta w roku 1819. W wyniku tej regulacji powstała nowa oś kompozycyjna katedra – ul. Tumska – Rynek – ul. Chrobrego – kościół ewangelicki. Osi tej podporządkowano Rynek, nadając mu kształt kwadratu. Zlikwidowano też część dawnych staromiejskich uliczek. Miasto na Wzgórzu Panieńskim jest obecnie od strony wschodniej silnie powiązane z powstałym w czasach pruskich nowym miastem.

Pozostałe elementy średniowiecznego układu przestrzennego przetrwały bez większych zmian z wyjątkiem korekty przebiegu niektórych odcinków ulic (południowy odcinek ul. Warszawskiej, wyprostowanie załamania ul. Dąbrówki, ul. Mieszka I między ulicami Chrobrego i Dąbrówki) oraz regulacji danych linii zabudowy.

3. ul. Słomianka – mieściła się tu domniemana wczesnośredniowieczna siedziba rycerska. Przebieg ulicy nie zmienił się.

4. położone na południe od Słomianki Targowisko, zajmujące teren położonej na wzgórzu wczesnośredniowiecznej osady targowej, z obszernym placem (pl. 21 Stycznia) i kościołem św. Wawrzyńca.

5. Położone na zachód od Targowiska Cierpięgi również o metryce średniowiecznej, niegdyś samodzielne miasteczko.

6. Rozciągające się wzdłuż ul. Chrobrego dawne Przedmieście Pyzdrowskie, na którym w czasach pruskich powstało Nowe Miasto.

7. Przedmieście Toruńskie wzdłuż drogi do Trzemeszna (ul. Dąbrówki).

8. Przedmieście Grzybowo, usytuowane przy odchodzącym od drogi trzemeszeńskiej na północ trakcie do Żnina.

Obszar historycznego Gniezna jest prawnie chroniony na mocy wpisu do rejestru zabytków układu urbanistycznego miasta (nr rejestru 2523/A z dnia 27 stycznia 1956 r.).

Do najważniejszych zabytków architektury z terenu miasta zaliczyć należy obiekty architektury sakralnej, m. in. kościół katedralny pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha (ok. poł XIV w. - 1512), kościół i klasztor Bożogrobców (ok. poł XIV w. – XV/XVI w.), kościół i klasztor franciszkanów (ok. 1270–pocz. XV w.), kościół parafialny p.w. św. Trójcy (ok. 1420 – 1430), kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła (1 ćw. XV w.?), kościół filialny p.w. św. Jerzego (XII w.) i in. W mieście zachowało się także wiele cennych obiektów dziewiętnasto- i dwudziestowiecznej zabudowy miejskiej (kamienice, gmachy użyteczności publicznej, obiekty techniki i budownictwa przemysłowego), jak również parki i cmentarze.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Dziedzictwo kulturowe miasta to także archeologiczne nawarstwienia kulturowe. Wspomnieć tu należy przede wszystkim o 3 obiektach archeologicznych posiadających czytelną formę krajobrazową – Wzgórzu Lecha oraz gródka „Gnieźnianek”, którego pozostałości zachowały się na terenie Parku Miejskiego i gródka „Zbar”, na którym wznosi się dziś kościół p.w. św. Michała. Ostatni z wymienionych obiektów został częściowo skreślony z rejestru zabytków, w rejestrze pozostała jego część znajdująca się na działce nr 124/2.

Gniezno upatruje swojej szansy między innymi w rozwoju turystyki. Pragnie w tym zakresie wykorzystać zachowane walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe. O tym w jakim stopniu uda się osiągnąć wytyczony cel decydować będzie również zachowanie dziedzictwa kulturowego, w sposób znaczący warunkującego atrakcyjność omawianego terenu.

1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków. Pomnik historii.

Rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa **prowadzi wojewódzki konserwator zabytków** (art. 8 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W województwie wielkopolskim jest nim Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, który kieruje Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Poznaniu oraz delegaturami w Kaliszu, Koninie, Lesznie i Pile.

Wpis do rejestru zabytku nieruchomego może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 ust. 1). Przedmiotowego wpisu dokonuje wojewódzki konserwator zabytków w formie decyzji administracyjnej. Ponadto do rejestru może być wpisane otoczenie zabytku, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku (art. 9 ust. 2).

Obecnie (stan: październik 2022 r.) **w rejestrze zabytków województwa wielkopolskiego znajduje się 215 zabytków nieruchomych (w tym 3 obiekty archeologiczne) z terenu miasta (96 decyzji administracyjnych w sprawie wpisu do rejestru zabytków).**

Szczegółowe dane statystyczne w przedmiotowym zakresie przedstawiają tabele I i II.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Tabela I. Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomych z terenu miasta Gniezno (wg kategorii obiektów) – stan: październik 2022 r.

Kategorie zabytków	Liczba obiektów
układy urbanistyczne	1
zabudowa mieszkalna	54
obiekty sakralne	31
budownictwo obronne	24
obiekty użyteczności publicznej	42
obiekty przemysłowe i gospodarcze	39
pałace i dwory	4
parki, ogrody	6
Cmentarze, budynki na cmentarzach	11
obiekty archeologiczne	3
Ogółem	215

Zródło: MKZ, Ewidencja zabytków miasta Gniezno.

Tabela II. Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomych z terenu miasta Gniezno (wg typów własności) – stan: październik 2008 r.

Typy własności	Liczba obiektów
Skarb Państwa	44
własność komunalna	52
własność prywatna	47
własność wyznaniowa	47
spółki prawa handlowego	7
własność inna	14
Ogółem	211

Zródło: MKZ, Ewidencja zabytków miasta i gminy Gniezno.

W zestawieniu nie uwzględniono układu urbanistycznego oraz obiektów archeologicznych.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Wykaz obiektów zabytkowych z terenu miasta Gniezno wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego zamieszczony został w załączniku nr 1.

Zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury narodowej może zostać uznany za **pomnik historii**. Ustanowienie pomnika historii następuje drogą **rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej** na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 15, ust. 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W Gnieźnie za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. (MP Nr 50 poz. 416) uznany został **kościół katedralny pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha**. Ponadto w roku 2007 katedra gnieźnieńska wraz z najbliższym otoczeniem w obrębie Wzgórza Lecha jako jeden z czterech obiektów w Polsce została uznana za **Pomnik Dziedzictwa Europejskiego**.

2. Zabytki nieruchome w gminnej ewidencji zabytków

Ewidencję zabytków stanowią zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków, zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków oraz parki kulturowe. **Ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa** prowadzi **wojewódzki konserwator zabytków** w formie kart ewidencyjnych (art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami), zaś **ewidencję z terenu gmin prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta)** w formie zbioru kart adresowych zabytków, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4). Włączanie do GEZ nowych obiektów jak i wyłączenie z niej zabytków musi odbywać się w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz zgodnie z przepisami Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 56), zmieniające rozporządzenie z dnia 26 maja 2011 (Dz. U. z 2011 r., poz. 661) w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

Obok zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz parków kulturowych ochronę zabytków objętych gminną ewidencją uwzględnia się w

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wskazuje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art.19 ust. 1).

Ewidencja zabytków jest podstawą dla sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy (art. 21). Rozpoznanie zasobów i stanu zachowania obiektów zabytków pozwala na wskazanie zagrożeń oraz sposobów reagowania w celu ochrony i powstrzymania degradacji zewidencjonowanych zabytków oraz ich otoczenia. Dlatego obiekty te ujęte zostają w programach opieki oraz wskazane do ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Jeżeli gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami ustalenia tego programu uwzględnia się zarówno w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jak i w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art. 19 ust. 2).

Gminna ewidencja zabytków w mieście Gniezno obejmuje 1307 zabytkowych obiektów budowlanych funkcjonujących samoistnie lub tworzących historyczne zespoły budowlane. Wykaz obiektów zabytkowych z gminnej ewidencji zabytków zamieszczony został w załączniku nr 3.

3. Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art. 3 pkt 14 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W celu jego ochrony oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej cytowana wyżej ustawa przewiduje ochronę poprzez wpis do rejestru zabytków cennych kulturowo-strukturalnych – układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz krajobrazów kulturowych (art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. a i b). W ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadzono także nową formę ochrony – **park kulturowy** (art. 7 pkt 3).

Zgodnie z zapisami art. 16 ust. 1 utworzenie parku następuje w drodze uchwały rady gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Ochrona krajobrazu kulturowego powinna być komplementarna dla form ochronnych krajobrazu przyrodniczego, wynikających ze stosownych przepisów o ochronie przyrody.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Na terenie miasta Gniezno znajdują się następujące obszary objęte ochroną prawną:

HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA

Założenie urbanistyczne miasta Gniezno zostało wpisane do rejestru zabytków pod numerem 2523/A decyzją z 27.01.1956 r. Zakres wpisu urbanistycznego obejmuje najstarsze obszary osadnicze w mieście ze Wzgórzem Lecha, miastem lokacyjnym, obszarami skupionymi wokół najstarszych założeń sakralnych. Historyczny obszar miasta posiadający walory zabytkowe od północy jest ograniczony przez trasę Poznań – Bydgoszcz, od zachodu przez Jezioro Jelonek i ul. Łąkową do torów kolejowych, od południa przez tory kolejowe a od wschodu przez ul. Żwirki i Wigury oraz ul. Jana III Sobieskiego. Obszar ten prezentuje dość dobrze zachowaną historyczną tkankę urbanistyczną wraz z zabudową. Ścisłe centrum miasta z Rynkiem jest efektem działania administracji pruskiej zapoczątkowanego w okresie tzw. Prus południowych w końcu XVIII wieku. Prowadzono wtedy konsekwentną politykę głębokich przemian przestrzennych w obrębie już istniejących ośrodków. Działalność pruskiej policji budowlanej pod hasłem „odnowy” promowała standaryzowane dla całej prowincji przekształcenia przestrzenne. Stara zabudowa, głównie drewniana, była bardzo podatna na pożary, biedne i zniszczone miasta były w końcu potencjalnym źródłem groźnych epidemii. Mając na uwadze te zagrożenia administracja pruska doprowadzała do kompleksowych przebudów miast. Stąd po pożarze Gniezna w początku XIX wieku na nowo został ukształtowany rynek wraz z siatką ulic (usunięto m.in. wewnętrzną śródrynkową zabudowę) a na nowowytoczonych parcelach zaczęły od 1819 roku powstawać budynki o ustalonej i schematycznej formie.

4. Zabytki ruchome

Zabytek ruchomy to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością i stanowiących świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 1 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Wpis do rejestru zabytku ruchomego może nastąpić na wniosek właściciela zabytku, natomiast w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia tego zabytku za granicę wojewódzki konserwator zabytków może dokonać wpisu z urzędu (art. 10 ust. 1 i 2).

Ewidencja zabytków ruchomych na terenie miasta Gniezna nie została jeszcze zakończona. W kartotece Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu znajduje się **1684** karty ewidencyjne takich zabytków (stan z listopada 2022 r.). Zdecydowana większość znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej zabytków ruchomych stanowi wyposażenie kościołów: katedralnego pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha (**1265 zabytków ruchomych**), filialnego pw. św. Jerzego (**11 zabytków ruchomych**), klasztorne franciszkanów pw. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego (**113 zabytków ruchomych**), klasztorne bożogrobców pw. św. Jana Chrzyciela (**46 zabytków ruchomych**), parafialnego pw. św. Trójcy (**96 zabytków ruchomych**), parafialnego pw. św. Michała (**49 zabytków ruchomych**), filialnego pw. św. Piotra i Pawła (**9 zabytków ruchomych**), filialnego pw. Św. Krzyża (**24 zabytki ruchome**) oraz garnizonowy pw. NMP Królowej Polski (**20 zabytków ruchomych**).

Najważniejszym zespołem jest przechowywany obecnie w gnieźnieńskim Muzeum Archidiecezjalnym zespół cennych zabytków pochodzących ze skarbcza katedralnego. Wśród nich tzw. Kielich św. Wojciecha czy patena Dąbrówki, pastorały, pierścienie biskupie, cenne argenteria oraz paramentyka kościelna. Zespół ten liczący prawie 200 obiektów, wpisano do rejestru zabytków pod numerem 46/ B decyzją pochodzącą z roku 1970. Najcenniejszy, pomnikowy zabytek ruchomy pochodzący z katedry – Drzwi Gnieźnieńskie wpisano do rejestru zabytków pod numerem 133/13/B orzeczeniem konserwatorskim z roku 1960. Innym zabytkiem wpisanym do rejestru decyzją z roku 1990 pod numerem 401/B jest zrekonstruowana i przywrócona do wnętrza katedry konfesja św. Wojciecha. Szereg zabytków stanowiących wystrój i wyposażenie katedry (280 obiektów) wpisano do rejestru zabytków pod nr 68/Wlkp/B decyzją z dn. 14 lutego 2005 r.

W kościele farnym pw. św. Trójcy do rejestru zabytków pod numerem 402/ B decyzją z roku 1992 wpisano zespół witraży i oszkleń witrażowych; na cmentarzu parafialnym Św. Trójcy – obelisk upamiętniający założenie cmentarza (nr 111/Wlkp/B, decyzja z 13 lutego 2008 r.). W kościele filialnym pw. św. św. Piotra i Pawła znajduje

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

się 14 zabytków, wpisanych do rejestru zabytków pod nr 90/Wlkp/B decyzją z 14 lutego 2006 r. Kolejne wpisy dotyczą elementów wystroju i wyposażenia kościoła rektorskiego pw. Św. Jana Chrzciciela (12 pozycji, nr rejestru 310/Wlkp/B z 09 sierpnia 2013 r.), kościoła pw. św. Jerzego (13 pozycji, nr rejestru 311/Wlkp/B z 18 lipca 2013 r.), kościoła i klasztoru Ojców Franciszkanów (47 pozycji, nr rejestru 343/Wlkp/B z 28 maja 2014 r.), kościoła pw. Św. Michała (31 pozycji, nr rejestru 528/Wlkp/B z 28 maja 2019 r.), kaplicy Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego (15 pozycji, nr rejestru 535/Wlkp/B z 31 lipca 2019 r.), kościoła pw. Św. Trójcy (63 pozycji, nr rejestru 536/Wlkp/B z 02 września 2019 r.) i kaplicy zakładu psychiatrycznego „Dziekanka” (8 pozycji, nr rejestru 573/Wlkp/B z 02 listopada 2020 r.).

Na terenie miasta Gniezna do rejestru zabytków prócz zabytków sakralnych wpisano także zabytki świeckie. Wśród nich – dwa powozy należące do gnieźnieńskiego Państwowego Stada Ogierów Pod numerem 5/B decyzją z roku 1966 pojazd typu Mylord – Faeton zaś pod numerem 303/B decyzją z roku 1973 pojazd typu Bryczko – Amerykan. Osobnymi wpisami do rejestru zabytków objęto stanowiące własność prywatną obiekty zabytkowe: sztukaterie w domu mieszkalnym przy gnieźnieńskim rynku, dla których w roku 1964 wydano orzeczenie konserwatorskie pod numerem 119/11/B oraz prywatna kolekcja obrazów olejnych zarejestrowana pod numerem 400/B decyzją z roku 1987 i również stanowiący prywatną własność pistolet skalkowy wpisany do rejestru zabytków pod numerem 394/ B decyzją z roku 1978 roku.

5. Zabytki archeologiczne

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem (art. 3 pkt 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne, na które składają się obiekty archeologiczne i nawarstwienia kulturowe, jak i ruchome zabytki (przedmioty) z nich pochodzące. Europejska konwencja o ochronie

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje je za źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Pierwsze ślady osadnictwa na terenie współczesnego Gniezna pochodzą z końca paleolitu, tj. sprzed 8–10 tys. lat. Ślady kultury świderskiej, która przywędrowała tu wraz z rozwijającą się tundrą parkową, datuje się na przełom X i IX tysiąclecia p.n.e. Ślady te zostały zarejestrowane na zachodnim brzegu jeziora Jelonek. Liczniejsze ślady osadnictwa pradziejowego pochodzą ze środkowej epoki kamienia, zlokalizowane głównie na wschodnim stoku Góry Lecha i jego kulminacji. W Gnieźnie odkryto bardzo nieliczne ślady najwcześniejszych kultur okresu neolitu. Zabytki odkryte na Wzgórzu Lecha można wiązać albo z przedceramicznym neolitem, albo początkami kultury pucharów lejkowatych. Odnalezione zabytki świadczą o tym, że już pierwsze społeczności kultur naddunajskich, dla których terenem wyjściowym był obszar Moraw, penetrowały rejon obecnego Gniezna.

Na terenie Gniezna odnotowano liczne zabytki kultury łużyckiej, zarejestrowane na 31 stanowiskach archeologicznych. To osadnictwo grupuje się w rejonie obecnego centrum miasta. Ślady tej kultury pojawiają się także nad Jeziorem Winiary i Świętokrzyskim oraz na obecnych przedmieściach (m.in. Skiereszewo). W tzw. okresie przedrzymskim, lateńskim, znalezione są ślady związane z kulturą wschodniopomorską. Te społeczności charakteryzowały się bardziej rozrzedzonymi strukturami osadniczymi oraz charakterystycznymi cmentarzyskami. Badania archeologiczne wskazały też na liczne kontakty handlowe z terenami rzymskimi i greckimi oraz ślady kultury przeworskiej, najbardziej charakterystyczne dla rejonu obecnego osiedla Arkuszewo. Stopniowe załamanie osadnictwa Gniezna nastąpiło w końcu IV i V wieku, co było spowodowane wędrówkami ludów. Gniezno pozostało niezasiedlone aż do ok. VII wieku.

5.1. Wykaz obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

1. Wzgórze Lecha, VIII-X w., nr rejestru K.K./5/12/35 – 19 06 1935 r.
2. Grodzisko „Gnieźnianek”, XII w., nr rejestru 1358/A – 15 03 1972 r.
3. Grodzisko „Zbar”, XII w., nr rejestru 1359/A – 28 03 1972 r. (częściowo wykreślone z rejestru)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

W przypadku stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków istnieje zakaz prowadzenia wszelkich działań naruszających strukturę gruntu, a prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z WWKZ.

5.2. Wykaz stanowisk archeologicznych o czytelnej formie krajobrazowej

Na obszarze miasta Gniezno znajdują się 3 stanowiska archeologiczne o czytelnej formie krajobrazowej: Wzgórze Lecha,, grodzisko „Gnieźnianek” i grodzisko „Zbar”.

5.3. Zestawienie stanowisk archeologicznych z terenu miasta Gniezno

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo-konserwatorski zw. Archeologicznym Zdjęciem Polski (AZP), realizowany od 1978 r. Systematyzuje on dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu poprzez obserwację archeologiczną oraz uwzględnienie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych i innych instytucjach oraz publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów dziedzictwa archeologicznego, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenowego. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach archeologicznych, niezależnie od charakteru badań, a także włączane są informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych tworzona metodą AZP jest zasobem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie w zakresie występowania historycznych nawarstwień archeologicznych. Informacje o stanowiskach archeologicznych pozyskiwane są poprzez prowadzenie badań archeologicznych oraz dzięki przypadkowym odkryciom zgłaszanych służbom konserwatorskim lub instytucjom kultury przez znalazców.

Tabela III. Arkusze Archeologicznego Zdjęcia Polski obejmujące teren miasta Gniezno (w nawiasie podano rok opracowania arkusza)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

49–34 (1985-86; uzup. 1991-92)
50–34 (?)
51–34 (1993)

Źródło: zasoby archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu

Teren miasta objęty jest trzema arkuszami AZP: 49-34, 50-34 i 51-34. Arkusz 49-34 opracowany został w latach 1985-86 i uzupełniony w latach 1991-92, arkusz 51-34 – w roku 1993; data opracowania arkusza 50-34 jest nieznana. Na arkuszu 49-34 w obrębie miasta Gniezna zarejestrowano 78 stanowisk archeologicznych, na arkuszu 50-34 – 63 stanowiska, na arkuszu 51-34 – 1 stanowisko.

Opracowany obszar leży w centralnej części Wysoczyzny Gnieźnieńskiej, w obrębie Pagórków Gnieźnieńskich, stanowiących ciąg moren czołowych, wyniesionych w czasie tzw. oscylacji gnieźnieńskich zlodowacenia bałtyckiego. Osadnictwo na tym terenie wiąże się głównie z terenami położonymi wzdłuż cieków wodnych. Na terenie Gniezna najstarsze odnotowane stanowiska pochodzą z epoki kamienia, m. in. neolitu i okresu kultury pucharów lejkowatych. Zarejestrowano również stanowiska ze schyłku neolitu/wczesnej epoki brązu oraz osadnictwo kultury łużyckiej, a także z okresu późnolateńskiego. Najliczniejsze są stanowiska z okresu wczesnego średniowiecza, (także z jego późniejszych faz) oraz z okresu późnego średniowiecza i czasów nowożytnych, wiążące się z rozwojem miasta w tym czasie i udokumentowanym także w źródłach pisanych.

Łącznie na terenie miasta (uwzględniając zmiany jego granic) zewidencjonowano **142 stanowiska archeologiczne**, na które składa się **242 faktów osadniczych**, w tym: 3 grodziska, 17 osad, 66 punktów osadniczych, 144 ślady osadnicze, 2 cmentarzyska płaskie oraz 10 innych faktów osadniczych, w tym stanowisk o nieokreślonej kategorii. Zamieszczona poniżej tabela IV obrazuje zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego na terenie miasta Gniezno.

Pod względem chronologii obiekty te pochodzą z epoki kamienia – 11 obiektów, (w tym z okresu kultury pucharów lejkowatych – 7, okresu kultury amfor kulistych – 2, z neolitu – 1), z okresu późnego neolitu/epoki brązu – 5 obiektów, z okresu kultury

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEMNO NA LATA 2023–2026

łużyckiej – 25, z okresu kultury pomorskiej – 2, z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich – m. in. kultury przeworskiej – 6, z okresu wczesnego średniowiecza – 69, z okresu późnego średniowiecza – 11, z okresu późnego średniowiecza/nowożytności – 17, z okresu nowożytności i czasów późniejszych – 81 i obiektów o niepewnej chronologii – 14.

Wśród ww. obiektów wyróżniono stanowiska o dużej wartości poznawczej:

- na arkuszu 49-34: stanowisko 56 – ślady osadnicze z epoki kamienia i z okresu neolitu oraz osady wczesnośredniowieczna i nowożytna, oraz stanowisko 65 – ślady osadnicze z okresu kultury łużyckiej i przeworskiej, osada wczesnośredniowieczna oraz ślady osadnicze z okresu późnego średniowiecza nowożytności;
- na arkuszu 50-34: stanowisko 87 – osada kultury pomorskiej, stanowisko 103 – ślad osadniczy kultury pucharów lejkowatych, stanowisko 44 – osada kultury przeworsko-wielbarskiej, ślady osadnicze z okresu wczesnego i późnego średniowiecza oraz fragmenty miasta nowożytnego/XIX w., stanowisko 58 – cmentarzysko kultury pomorskiej oraz stanowisko 36a – osada wczesnośredniowieczna, fragment miasta z okresu nowożytnego XV-XVI w. i ślad osadniczy z okresu nowożytności.

Tabela IV. Zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego z terenu miasta Gniezno – stan: październik 2022 r.

Kategorie danych		Liczba ogólna	W tym w rejestrze zabytków
1.	Stanowiska archeologiczne na terenie miasta Gniezno	142	3
2.	Kategorie faktów osadniczych w obrębie stanowisk archeologicznych	242	3
	2.1.	grodziska	3
	2.2.	osady	17
	2.3.	punkty osadnicze	66
	2.4.	ślady osadnicze	144
	2.5.	cmentarzyska płaskie	2
	2.6.	inne (w tym nieokreślone)	10

Źródło: zasoby archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

5.4. Obiekty w rejestrze zabytków stanowiące własność miasta**Gniezna**

Lp	Obiekt	zespół	adres	nr rejestr	data wpisu
Obiekty użyteczności publicznej/usługowe/magazynowe					
1	RATUSZ	-	ul. Chrobrego 40/41	26/Wlkp/A	05.05.2000
2	KATOLICKA SZKOŁA LUDOWA ŚW. JANA, OB. GIMNAZJUM NR 1	[współwłasność]	ul. Św. Jana 2A	19/Wlkp/A	04.10.1999
3	BUDYNEK STAROSTWA, OB. URZĄD MIEJSKI	Starostwo powiatowe	ul. Lecha 6	5/Wlkp/A	17.05.1999
4	STAJNIA Z WOZOWNIĄ	jw.	jw.	jw.	jw.
5	BRAMA GŁÓWNA	jw.	jw.	jw.	jw.
6	BRAMA WEWNĘTRZNA	jw.	jw.	jw.	jw.
7	OGRODZENIE	jw.	jw.	jw.	jw.
8	LOŻA MASONSKA, OB. MOK	Loża masonska	ul. Łubieńskiego 1	6/Wlkp/A	18.05.1999
9	OGRÓD	jw.	jw.	jw.	jw.
10	SIEDZIBA GMINY ŻYDOWSKIEJ, OB. ZESPÓŁ PAŃSTWOWYCH SZKÓŁ MUZYCZNYCH	[współwłasność]	ul. Mieszka I 20	698/Wlkp/A	24.07.2008
11	BLOK KOSZAROWY	Koszary	ul. Wrzesińska 43/55	881/Wlkp/A	18.01.2013
12	BUDYNEK MIESZKALNY KADRY OFICERSKIEJ, OB. IZBA CHORYCH		jw.	jw.	jw.
13	STAJNIA Z UJEŹDŻALNIĄ, OB. GARAŻ		jw.	jw.	jw.
14	USTĘP PUŁKOWY		jw.	jw.	jw.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

15	WIATA MAGAZYNOWA		jw.	jw.	jw.
16	KATOLICKA SZKOŁA LUDOWA ŚW. JANA, OB. SP NR 6	-	ul. Żwirki i Wigury 22	12/Wlkp/ A	04.10.1999
Obiekty mieszkalne					
17	DOM KOLONII ROBOTNIKÓW KOLEJOWYCH	STACJA KOLEJOWA [współwłasność]	ul. Pocztowa 8	772/Wlkp/ A	08.12.2009
18	BUDYNEK GOSPODARCZY	jw.	jw.	jw.	jw.
19	DOM KOLONII ROBOTNIKÓW KOLEJOWYCH	jw.	ul. Pocztowa10	jw.	jw.
20	DOM KOLONII ROBOTNIKÓW KOLEJOWYCH	jw.	ul. Pocztowa 12	jw.	jw.
21	DOM KOLONII ROBOTNIKÓW KOLEJOWYCH	jw.	ul. Pocztowa 14	jw.	jw.
22	DOM KOLONII ROBOTNIKÓW KOLEJOWYCH	jw.	ul. Pocztowa 16	jw.	jw.
23	BUDYNEK BIUROWO- MIESZKALNY	Zespół bud. mieszkalnych garbarni [współwłasność]	ul. Pstrowskiego 13	30.12.200 4	216/Wlkp/ A
24	BUDYNEK SOCJALNO- MIESZKALNY	jw.	ul. Pstrowskiego 15	jw.	jw.
25	BUDYNEK MIESZKALNY PRACOWNIKÓW CUKROWNI	-	ul. Pstrowskiego 14	30.12.200 4	215/Wlkp/ A
26	KAMIENICA	-	Rynek 5	364/A	21.11.1968
27	BUDYNEK SĄDU ZIEMSKIEGO, OB. KAMIENICA	[współwłasność]	Rynek 10	365/A	22.11.1968
28	KAMIENICA	[współwłasność]	Ul. Tumska 14	26/A	09.12.1964
Inne					
29	GRODZISKO GNIEŻNINEK	-	Ul. Sobieskiego	1358/A	15 03 1972 r

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

**V. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów
dziedzictwa kulturowego miasta****1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków****1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków**

W oparciu o informację Miejskiego Konserwatora Zabytków miasta Gniezno można stwierdzić, że na terenie miasta Gniezno znajduje się 38 obiektów wpisanych do rejestru zabytków, których stan zachowania ocenić należy jako bardzo dobry, nie wymagający podjęcia żadnych prac. Są to m. in. następujące obiekty: kościół katedralny p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha oraz kościół filialny pw. św. Jerzego, a także obiekty, w których przeprowadzono szeroko zakrojone prace remontowe – kościół filialny pw. św. Piotra i Pawła, budynek Sądu Rejonowego, bloki koszarowe duży (5) i mały (6) oraz ustęp (18) w zespole koszar przy ul. Wrzesińskiej oraz budynek straży pożarnej wraz z ogrodzeniem i bramą. Jako bardzo dobry należy również określić stan zabytków archeologicznych Wzgórza Lecha oraz grodziska „Gnieźninek”.

Pozostałe, tj. 171 zabytków nieruchomości wymaga podjęcia prac konserwatorsko-remontowych. W grupie zabytków nieruchomości zakwalifikowanych do przeprowadzenia remontu kapitalnego w trybie niezwłocznym z uwagi na zły stan techniczny prac wskazać należy m. in. dawny klasztor Bożogrobców, kaplicę szpitala psychiatrycznego „Dziekanka”, pałac Kustodii przy ul. Powstańców Wielkopolskich 21, kamienicę przy ul. Tumskiej 1, budynki czterech stajni oraz kasyno na terenie zespołu koszar przy ul. Wrzesińskiej, budynki zespołu stacji kolejowej Gniezno oraz dwór Dalki, później Katolicki Uniwersytet Ludowy przy ul. Ludwiczaka 20. Mniej zakrojonych prac wymaga większość kamienic, a także kościół garnizonowy oraz zespół szkół ekonomicznych przy ul. Chrobrego 22.

Dane liczbowe odnośnie stanu zachowania zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, a znajdujących się na terenie miasta Gniezno, przedstawia zamieszczona poniżej tabela:

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

Tabela V. Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomych z terenu miasta Gniezno (wg oceny stanu zachowania) – stan: październik 2022 r.

Ocena stanu zachowania	Liczba obiektów
obiekty nie wymagające podjęcia prac	38
obiekty wymagające podjęcia prac	172
w tym:	
drobne prace konserwatorsko-remontowe	80
remont kapitalny, szerzej zakrojone prace rewitalizacyjne	92
Ogółem	210*

Źródło: Informacja Miejskiego Konserwatora Zabytków w Gnieźnie

* nie wliczono historycznego układu urbanistycznego miasta Gniezno oraz obiektów archeologicznych

1.2. Stan zachowania zabytków nieruchomych w gminnej ewidencji zabytków

Zdecydowaną większość budynków pozostających w gminnej ewidencji zabytków stanowią obiekty budownictwa mieszkaniowego. Duże nagromadzenie wartościowych pod względem architektonicznym kamienic i domów w śródmieściu Gniezna podnosi atrakcyjność miasta. Należy jednak stwierdzić, iż w wyniku wieloletnich zaniedbań wiele z nich pozostaje w złym stanie technicznym, wymagającym podjęcia natychmiastowych działań remontowych i modernizacyjnych w celu podniesienia standardu ich użytkowania.

Analiza struktury własnościowej zabytkowych obiektów w centrum miasta wskazuje wyraźną przewagę budynków prywatnych (58 %) oraz komunalnych (22%). Ogólna ocena stanu zachowania tych budynków budzi niepokój: stan aż 85% zabytków oceniono jako średni lub poniżej średniej. Blisko 72% obiektów wymaga

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

kapitalnego remontu, przy czym postulat ten dotyczy głównie budynków mieszkalnych stanowiących własność miasta lub pozostającą w rękach prywatnych.

1.3. Stan zachowania zabytków ruchomych

Jak wynika z opracowanego w 2004 r. przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków „Raportu o stanie zachowania zabytków w województwie wielkopolskim” zespoły zabytków ruchomych znajdujące się w kościołach rzymskokatolickich posiadają dobry stan zachowania i nie wymagają poważniejszych interwencji konserwatorskich. Przyjąć należy jedynie, że ze względu na brak systemów zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych we wskazanych kościołach, w celu ochrony znajdujących się tamże zabytków ruchomych, systemy takich zabezpieczeń należałoby wykonać.

1.4. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego

Stanowiska archeologiczne nie wpisane do rejestru zabytków, ujawnione głównie podczas badań archeologicznych, w tym powierzchniowych metodą AZP, stanowią podstawową i najliczniejszą grupę, która składa się na archeologiczne dziedzictwo kulturowe miasta. Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach i terenach niezabudowanych.

Mimo że teren miasta był przedmiotem archeologicznych badań powierzchniowych w ostatnich dwóch dekadach XX wieku, ustalenie aktualnego stanu zachowania archeologicznego dziedzictwa kulturowego, w tym weryfikacja zasobów archeologicznych, wymagają powtórnego przeprowadzenia badań AZP.

2. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w mieście

2.1. Obszary największego zagrożenia zabytków nieruchomych

- **najbardziej zagrożone zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków: budownictwo sakralne** – kaplica w zespole Zakładu Psychiatrycznego „Dziekanka”, kościół protestancki, ob. garnizonowy pw.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

NMP Królowej Polski, klasztor Bożogrobców; **budownictwo obronne i koszarowe** – część budynków zespołu koszar przy ul. Wrzesińskiej (trzy stajnie usytuowane prostopadle do ul. Wrzesińskiej, stajnia pd. na wsch. skraju zespołu, kasyno, budynki w części pd. poza zwartym zespołem z wyjątkiem magazynu przy ul. Wrzesińskiej i budynku izby chorych); **budownictwo użyteczności publicznej** – budynek d. Sądu Ziemskiego, ob. mieszkalno-usługowy przy Rynku 10, Miejska Szkoła Przemysłowo-Handlowa, ob. zespół szkół ekonomiczno-odzieżowych przy ul. Chrobrego 23; **zabudowa mieszkalna** – kamienice przy ul. św. Wawrzyńca 13, ul. Tumskiej 1 i 16, Grzybowa 7 i pl. 21 Stycznia 21; **budownictwo rezydencjonalne** – pałac w zespole d. folwarku „Kustodia” przy ul. Powstańców Wlkp. 21, dwór, później siedziba Uniwersytetu Ludowego wraz z parkiem przy ul. Ks. Ludwiczaka 20; **obiekty kolejowe** – zespół Stacji Kolejowej Gniezno, obiekty kolei wąskotorowej przy ul. Wrzesińskiej. W obrębie miasta Gniezno znajdują się także zabytkowe **amentarze** z licznymi nagrobkami wymagającymi podjęcia pilnych prac restauratorskich;

– **niewłaściwy stan zagospodarowania i niewłaściwy stan techniczny budynków (gł. kamienic mieszkalno-usługowych) pozostających w ewidencji konserwatorskiej usytuowanych w najstarszej i najcenniejszej pod względem zabytkowym części historycznego układu urbanistycznego miasta Gniezna;**

2.2. Obszary największego zagrożenia zabytków ruchomych

Brak zagrożeń dla zabytków ruchomych na terenie miasta, poza faktem, iż niektóre kościoły, w których występuje zabytkowe wyposażenie, nie posiadają systemów sygnalizacji przeciwpożarowej i przeciwlamaniowej.

2.3. Obszary największego zagrożenia dziedzictwa archeologicznego

Największym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz archeologicznych nawarstwień kulturowych na terenie miasta są wszelkie inwestycje

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

związane z zabudowywaniem i zagospodarowywaniem terenu wymagającymi prowadzenia szerokopłaszczyznowych prac ziemno-budowlanych. Na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Gniezna na lata 2022-2035 (ostatnia wersja ze zmianami przyjęta Uchwałą Rady Miasta Gniezna nr LIX/774/2022 z dnia 18 października 2022 r.) do grupy tego typu inwestycji planowanych do realizacji w latach 2023–2026 zaliczyć należy m. in.:

1. w zakresie budowy infrastruktury technicznej i drogowej:
  - a) budowa obwodnicy miasta;
  - b) budowa drogi 1 KD-D i 2KD-D oraz dróg pieszojezdnych i pieszorowerowych na os. Skierszewo między ul. b-pa Michała Kozala a terenem zakładu psychiatrycznego „Dziekanka”;
  - c) budowa ścieżki rowerowej (ul. Kostrzewskiego);
  - d) wykonanie sygnalizacji świetlnej w ul. Wolności;
  - e) rozbudowa ul. Rycerskiej;
  - f) rozbudowa ul. Kokoszki;
  - g) budowa ul. b-pa Michała Kozala oraz ul. Poprzecznej
  - h) budowa chodnika w ul. Kawiary;
  - i) wyniesienie przejść dla pieszych oraz instalacja wyświetlaczy prędkości na drogach gminnych.

2. w zakresie robót ogólnobudowlanych i ochrony środowiska:
  - a) kompleksowa termomodernizacja budynku szkoły podstawowej nr 7
  - b) modernizacja placu zabaw przy ul. 3 Maja;
  - c) budowa bieżni lekkoatletycznej na stadionie przy ul. Strumykowej;
  - d) rozbudowa szkoły podstawowej nr 3 (9 klas lekcyjnych, sala gimnastyczna);
  - e) modernizacja terenu po pasażu handlowym przy ul. Roosevelta 63;
  - f) wykonanie otworu poszukiwawczo-rozpoznawczego wód termalnych Gniezno GT-1;
  - g) budowa Centrum Sportu i Rekreacji przy ul. Parkowej;

W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest uzgadnianie

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

przez inwestorów wymogów konserwatorskich przedkładanych przez wielkopolskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków, w którego kompetencji leży ochrona dziedzictwa archeologicznego zlokalizowana w granicach administracyjnych miasta.

Aktualnie zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są inwestycje budowlane i przemysłowe. Wiele zagrożeń wynika z przyspieszonego rozwoju gospodarczego, związanego z rozwojem budownictwa na obrzeżach ośrodków osadniczych czy budową dróg. A zatem podstawowym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych są wszelkie inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.

Wskazania zawarte w decyzji w sprawie wpisania do rejestru zabytków układu urbanistycznego Gniezna nakazują także szczególną ochronę pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych w obrębie granic miasta objętych wpisem do rejestru.

Aby zapobiec zniszczeniu stanowisk archeologicznych, prace ziemne prowadzone w strefie ochrony stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Jest to szczególnie ważne podczas budowy np. dróg, gdyż inwestycje te, z uwagi na szerokopłaszczyznowy charakter prac ziemnych, w bezpowrotny sposób niszczą substancję zabytkową i obiekty archeologiczne.

Przebudowa układów urbanistycznych czy założeń rezydencjonalno-parkowych prowadzi często do naruszenia średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych. W związku z tym wszystkie prace ziemne wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych. Wyniki badań stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie epizodów osadniczych na danym terenie. Pozwalają skorygować, uszczegółwić i potwierdzić dane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej regionu.

3. Uwarunkowania wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta

Problematyka ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz opieki nad zabytkami na terenie Gniezna została zawarta w Studium uwarunkowań i kierunków

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

zagospodarowania przestrzennego miasta, przyjętego Uchwałą nr XV/141/2000 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 11 lutego 2000 r. i w zmianach tego studium, przyjętych Uchwałami Rady Miejskiej nr LVI/588/2006 z dnia 19 października 2006 r., nr XXVII/320/2008 z dnia 29 października 2008 r., nr XXV/273/2012 z dnia 26 września 2012 r., nr XLIX/594/2014 z dnia 29 października 2014 r., nr XXV/271/2016 z dnia 31 sierpnia 2016 r. i w ostatniej zmianie z 2018 r. przyjętej uchwałą nr V/70/2019 z dnia 27 lutego 2019 r.

Ogólne zapisy dotychczasowego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta odnoszące się do ochrony zabytków, zawarte w części Uwarunkowania w rozdziałach 4.2 i 4.3 oraz w części Kierunki w rozdziale 3.2 zachowały aktualność. W omawianym opracowaniu uznano, że nadrzędnym celem rozwoju miasta jest poprawa szeroko pojętej jakości życia jego mieszkańców, któremu należy podporządkować wszelkie działania władz samorządowych. Realizacja tego celu winna się odbywać z uwzględnieniem m. in. równowagi między rozwojem miasta a ochroną walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego. W granicach administracyjnych miasta wskazano obszar objęty strefą ochrony konserwatorskiej oraz tereny eksploracji archeologicznej. Strefa ochrony konserwatorskiej zawiera następujące elementy dawnego i obecnego układu przestrzennego:

1. Wzgórze Lecha – obszar pierwotnego grodu i podgrodzi
2. Wzgórze Panieńskie – teren dawnej osady targowej i późniejszego trzynastowiecznego miasta lokacyjnego
3. Teren niezachowanego grodu Władysława Odonica nad brzegiem jez. Jelonek
4. Targowisko – teren dwunastowiecznej osady targowej z przyległym Rynkiem Bednarskim i Zielonym Rynkiem
5. Teren pomiędzy ulicami Mieszka I i Łubieńskiego
6. Rejon ulic Chrobrego i Dąbrówki
7. Teren dawnego gródka „Zbar” [obiekt częściowo wykreślony z rejestru w 2018 r.]
8. Wzgórze Św. Jana oraz rejon ulic Grzybowo, św. Jana. Żuławy, Rybnej i Świętokrzyskiej
9. Wzgórze z kościołem i cmentarzem Św. Krzyża

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

10. Tereny otaczające budynek Seminarium Duchownego
11. Tzw. grobla drogi poznańskiej tj. rejon skrzyżowania ulic Łaskiego, Poznańskiej i Kłeckoskiej, miejsce dawnej osady Zajezerze z kościołem św. Piotra i Pawła oraz cmentarzem
12. Teren Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych – zespół budynków oraz park
13. Rejon doliny wokół jez. Jelonek pomiędzy ulicami Poznańską, Kostrzewskiego, Jeziorną, Cierpięgi i Krótką
14. Zabudowa w rejonie dworca PKP przy ulicach Kościuszki, Lecha, Mieszka I, Warszawskiej, św. Wawrzyńca, Cierpięgi i Dalkowskiej
15. Teren dawnych koszar piechoty przy ul. Sobieskiego wraz z okolicą
16. Teren Parku Miejskiego wraz z grodziskiem stożkowym „Gnieźninek”
17. Teren i budynki dawnej rzeźni miejskiej
18. Rejon ul. 3 Maja

Wśród ostatnio przyjętych zmian Studium wymienił trzeba dwa kolejne obszary objęte strefą ochrony konserwatorskiej:

19. Obszar przy ul. Dworcowej (teren 18), na którym znajduje się wpisany do rejestru zabytków zespół stacji kolejowej Gniezno wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy i wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszki (nr rejestru 772/Wlkp/A, decyzja WWKZ z dnia 28 grudnia 2009 r.), Ponadto na terenie objętym zmianą znajduje się zespół stacji towarowo-rozrządowej z dwiema nastawniami.
20. Obszar przy ul. Grabskiego (teren 19), na którym znajduje się fragment torowiska kolejki wąskotorowej Gniezno-Witkowo, objęte ochroną na wniosek Miejskiego Konserwatora Zabytków.

Dla badań archeologicznych zastrzeżono następujące tereny:

1. Teren na pd. od ulic Kłeckoskiej i Poznańskiej, na krawędzi niecki i jez. Jelinek oraz na wyspie nieistniejącego jez. Świętego
2. Teren grodu i podgrodzi na Wzgórzu Lecha oraz grodu Władysława Odonica nad jez. Jelonek, a także Wzgórze Panieńskie – zasadniczy rdzeń pierwotnego osadnictwa
3. Targowisko obejmujące pl. 21 Stycznia z otoczeniem

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

4. Teren po wsch. stronie ul. Warszawskiej pomiędzy torami kolejowymi i ul. Dworcową
5. Teren w rejonie trójkąta ograniczonego ulicami Mieszka I, Dąbrówki i Łubieńskiego
6. Otoczenie kościoła św. Michała
7. Grodzisko „Gnieźninek” w Parku Miejskim
8. Rejon kościoła Św. Krzyża
9. Rejon kościoła św. Piotra i Pawła
10. Grobla drogi poznańskiej – zachodnia część ul. Łaskiego

W dalszej części Studium określono zasadnicze kierunki działań planistycznych, mające na celu ochronę krajobrazu kulturowego. Za główne elementy determinujące formułowanie wizji rozwojowych miasta uznano m. in. wyjątkową rangę kościoła katedralnego – jako symbolu i dominanty przestrzennej oraz główną oś kompozycyjną śródmieścia ul. Chrobrego – Rynek – ul. Tumska. Wśród postulatów wymieniono zasadę nakierowywania nowopowstających ulic na katedrę i inne dominanty śródmiejskie oraz zachowanie wolnych przestrzeni o wybitnych walorach krajobrazu przyrodniczo-kulturowego, co łączy się z kolejnym postulatem – prawidłowego kształtowania panoram. W obrębie strefy ochrony konserwatorskiej w całości pozostają Wzgórze Lecha i Śródmieście. Teren pierwszego z nich został wyodrębniony jako integralna jednostka architektoniczno-krajobrazowa o ogólnokrajowym znaczeniu, której zagospodarowanie wymaga stosowania najwyższych standardów, umożliwiających pełne wyeksponowanie istniejącej zabudowy i reliktyw przeszłości.

Obszar szczególnie wartościowy stanowi także Śródmieście, gdzie również obowiązywać powinien priorytet wymagań konserwatorskich (pełne zachowanie układu przestrzennego, substancji zabytkowej oraz zieleni, uzupełnienie ubytków i wolnych parcel, eliminacja obiektów dysharmonijnych, stosowanie zasady nawiązywania do istniejącej zabudowy przy wznoszeniu nowych obiektów). W stosunku do pozostałych terenów miasta Studium postuluje ogólnie ochronę obiektów zabytkowych przed zniszczeniem i poddanie ich zabiegom renowacyjnym zgodnie z zaleceniami konserwatora zabytków.

Przyjęte w studium ustalenia spełniają warunki określone w art. 10 ust. 1 pkt 2, 3, 4 i 9 oraz ust. 2 pkt 2, 3, 4 i 14 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami), a także w art. 18 ust. 1–2 i art. 19 ust. 1–3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. uwzględniają uwarunkowania wynikające ze stanu krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, a także określają obszary i zasady ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w zakresie określonym cytowanymi wyżej ustawami oraz w zakresie wynikającym z zasad ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów o wartościach kulturowych.

4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta

Sytuacja w zakresie planowania przestrzennego na terenie Gniezna w sensie istnienia dokumentów planistycznych w postaci miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest zróżnicowana. Istnieje 100 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dotyczących wybranych fragmentów miasta. Dla pozostałych terenów, gdzie przewidziano wykonanie takich planów, są one na etapie opracowywania lub podjęcia stosownej uchwały.

Spośród obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego największe znaczenia dla ochrony dziedzictwa kulturowego miasta Gniezna mają:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 1 i 2 na ark. 51, przy ul. Pocztovej w Gnieźnie przyjęty uchwałą Nr XX/211/2012 RMG z dn. 28.03.2012 r.
2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu grodziska "Gnieźninek" przy ul. Sobieskiego w Gnieźnie przyjęty uchwałą Nr LI/585/2010 RMG z dn. 23.06.2010 r.
3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo usługowej osiedla Konikowo w Gnieźnie przyjęty uchwałą Nr XXXVII/430/2009 Rady Miasta Gniezna z dnia 22 czerwca 2009 r.
4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo usługowej osiedla Konikowo w Gnieźnie przyjęty uchwałą Nr XXIV/273/2008 RMG z dn. 18.06.2008 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

5. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Cukrowni w Gnieźnie przyjęty uchwałą Nr XXIV/271/2008 RMG z dn. 18.06.2008 r.
6. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu byłej jednostki wojskowej przy ulicach Chrobrego i Sobieskiego, przyjęty Uchwałą Nr XXII/254/2008 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 20 maja 2008 r.
7. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo-usługowej przy ulicach Polnej i Wrzesińskiej, przyjęty Uchwałą Nr IX/93/2007 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 30 maja 2007 r.
8. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo-usługowej przy ul. Pocztowej, przyjęty Uchwałą Nr XL/387/2002 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 27 września 2002 r.
9. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej przy ul. 3 Maja, przyjęty Uchwałą Nr VI/34/2003 Rady Miejskiej w Gnieźnie z 2002 r.
10. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Gniezna stanowiący częściową zmianę dotychczasowych ustaleń zagospodarowania fragmentów jego obszaru (działki położone przy ulicach św. Jana, św. Michała, Sobieskiego, 3 Maja, Jolenty, Kilińskiego, Kościuszki, Kostrzewskiego, Poznańskiej, Dalkowskiej oraz Grzybowo, Rybnej, Świętokrzyskiej i Żuławy, przyjęty Uchwałą Nr IX/58/99 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 11 czerwca 1999 r.
11. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Gniezna stanowiący częściową zmianę dotychczasowych ustaleń zagospodarowania fragmentów jego obszaru – cz. 2: (działki położone przy ulicach m. in. św. Michała, ks. A. Ludwiczaka, Orchowskiej i Świętokrzyskiej), przyjęty Uchwałą Nr XXIX/293/2001 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 29 czerwca 2001 r.
12. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przy ulicach św. Jana, Grzybowo, Franciszkańskiej, Podgórznej, Tumskiej i św. Wojciecha, przyjęty Uchwałą Nr XXXVIII/324/98 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 15 czerwca 1998 r.
13. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zachodniej części miasta Gniezna (teren obejmujący otoczenie jez. Jelonek), przyjęty Uchwałą Nr IX/75/2003 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 30 maja 2003 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

14. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo-usługowej osiedla Piekary (między ulicami Poznańską, Kłeckoską, Żerniki i Żytnią), przyjęty Uchwałą Nr LII/564/2006 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 01 września 2006 r.
15. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa sportowo-rekreacyjnego położonego przy ul. Sobieskiego, przyjęty Uchwałą Nr XVIII/179/2000 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 16 czerwca 2000 r.
16. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu otoczenia jeziora Winiary, przyjęty Uchwałą Nr XXIII/242/2000 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 08 grudnia 2000 r.
17. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy przemysłowej przy ulicy Kolejowej, przyjęty Uchwałą Nr XXXV/358/2002 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 26 kwietnia 2002 r.
18. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo-usługowej położonego między ulicami Roosevelta, Słowackiego, Matejki i Sobieskiego, przyjęty Uchwałą Nr IX/77/2003 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 30 maja 2003 r.
19. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu ulicy Witkowskiej, przyjęty Uchwałą Nr XXIV/243/2004 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 02 lipca 2004 r.
20. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu byłej jednostki wojskowej przy ulicy Wrzesińskiej, przyjęty Uchwałą Nr LIV/586/2006 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 19 października 2006 r.
21. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy usługowej przy ulicach Roosevelta i Parkowej, przyjęty Uchwałą Nr V/47/2007 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 14 lutego 2007 r.
22. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo-usługowej i przemysłowej przy ulicy Kawiary - Osiniec, przyjęty Uchwałą Nr XL455/2009 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 28 października 2009 r.
23. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego otoczenia jeziora Winiary, przyjęty Uchwałą Nr VII/50/2011 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 23 marca 2011 r., stanowiący zmianę miejscowego planu zagospodarowania

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

przestrzennego otoczenia jeziora Winiary przyjętego Uchwałą Nr XXIII/242/2000 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 08 grudnia 2000 r.

24. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w części określonej na załączniku graficznym, przyjęty Uchwałą Nr XIV/138/2011 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 26 października 2011 r., stanowiący zmianę uchwały nr IX/75/2003 (patrz wyżej, pkt. 13)
25. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulic Chrobrego i Sobieskiego, przyjęty Uchwałą Nr XII/153/2019 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 25 września 2019 r.
26. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulicy Wrzesińskiej, przyjęty Uchwałą Nr XXIII/339/2020 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 26 sierpnia 2020 r.
27. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulicy Parkowej, przyjęty Uchwałą Nr XXV/351/2020 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 30 września 2020 r.
28. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulic Grabskiego i Kokoszki, przyjęty Uchwałą Nr XXXI/421/2021 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 27 stycznia 2021 r.
29. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów kolejowych - część A, przyjęty Uchwałą Nr XLV/638/2022 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 23 lutego 2022 r.

W wymienionych planach przyjęto m. in. następujące zapisy w zakresie realizacji ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie miasta:

- 1) należy dążyć do zachowania historycznych układów przestrzennych, w tym powiązań komunikacyjnych, ogrodzeń, zieleni parkowej i przydrożnej,
- 2) prace rewaloryzacyjne, polegające na nadawaniu współczesnych standardów użytkowych zabudowie istniejącej, zabudowę ubytków i wolnych parcel, należy prowadzić z zachowaniem najważniejszych wartości historycznych i estetycznych w oparciu o uzgodnienie z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków,
- 3) w stosunku do nowych i modernizowanych niezabytkowych budynków obowiązuje zasada nawiązywania do sąsiedniej zabytkowej (sposobem

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

- usytuowania budynków na działce, zachowaniem linii zabudowy, gabarytami),
- 4) dopuszcza się rozbiórki budynków znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej, po uprzednim uzasadnieniu celowości takiego wniosku i otrzymaniu pozytywnej opinii właściwego terytorialnie konserwatora zabytków,
  - 5) wszelkie prace w obrębie obszaru ochrony konserwatorskiej i terenu zabytkowego należy uzgodnić z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków,
  - 6) prowadzenie wszelkich prac ziemnych w rejonie potencjalnych stanowisk archeologicznych winno się odbywać pod nadzorem archeologicznym,
  - 7) w obszarze śródmieścia znajduje się strefa bogatego osadnictwa pradziejowego i wczesnośredniowiecznego, w związku z tym, w przypadku odkrycia obiektów archeologicznych, prace ziemne na obszarze występowania stanowisk wymagają badań archeologicznych w zakresie uzgodnionym z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków; obowiązują zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków uregulowane przepisami odrębnymi,
  - 8) wszelkie prace ziemne związane z realizacją inwestycji wymagają przeprowadzenia badań archeologicznych, po uprzednim uzgodnieniu ich zakresu oraz sposobu wykonania z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.

Przyjęte w wymienionych planach miejscowych ustalenia spełniają warunki określone w art. 15 ust. 1 pkt 2, 3, 4, 7 i 9 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także w art. 18 ust. 1–2 i art. 19 ust. 1–3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. uwzględniają zasady ochrony krajobrazu kulturowego, zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, granice i sposoby zagospodarowania terenów i obiektów podlegających ochronie ze względu na reprezentowane przez nie wartości kulturowe oraz szczegółowe zasady zagospodarowania terenów o wartościach kulturowych w zakresie określonym cytowanymi wyżej ustawami oraz w zakresie wynikającym z zasad ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów o wartościach kulturowych.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

5. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

Na terenie miasta nie wskazano żadnych obszarów podlegających ochronie prawnej na podstawie przepisów o ochronie przyrody z uwagi na ich walory przyrodnicze, nie planuje się też utworzenia obszarów przeznaczonych do ochrony w formie rezerwatowej. Na terenie miasta znajdują się trzy obiekty uznane za pomniki przyrody. Są to:

- Drzewo gatunku jesion wyniosły „Stas”, rosnące na terenie Szkoły Podstawowej nr 6 przy ul. Żwirki i Wigury 22, ustanowiony Uchwałą Rady Miasta Gniezna nr LX/684/2018 z dnia 10 października 2018 r. (Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego z 2018 r. poz. 7923);
- Drzewo gatunku dąb szypułkowy „Lech”, rosnące na terenie Parku Piastowskiego, ustanowiony Uchwałą Rady Miasta Gniezna nr XXIII/334/2020 z dnia 26 sierpnia 2020 r. (Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego z 2020 r. poz. 6538);
- Drzewo gatunku buk pospolity „Piast”, rosnące na terenie Parku Miejskiego im. Generała Władysława Andersa od strony ul. Konikowo, ustanowiony Uchwałą Rady Miasta Gniezna nr XLI/558/2021 z dnia 9 listopada 2021 r. (Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego z 2021 r. poz. 8640).

6. Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych

Miasto Gniezno posiada aktualny miejski plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowany w 2017 r. przez Prezydenta miasta Gniezno w oparciu o zasady określone w Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. nr 212, poz. 2153).

Miejski plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych przed jego wdrożeniem do realizacji został uzgodniony z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków pismem z dn. 28 listopada 2017.

Miejski plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych jako dokument będący integralną częścią planów obrony cywilnej poddawany był corocznej aktualizacji, ostatnio 14 września 2022 r. Również w okresie

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

obowiązującego Programu opieki nad zabytkami Miasta Gniezna na lata 2023-2026 plan będzie corocznie aktualizowany.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

VI. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno

Cele gminnego programu opieki nad zabytkami wskazuje art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodnie z którym gminne programy opieki nad zabytkami mają na celu w szczególności:

- 1) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- 2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- 3) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 4) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- 5) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- 6) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

VII. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno**1. Gminna ewidencja zabytków****1.1. Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków nieruchomych**

– Systematyczne uzupełnianie kart miejskiej ewidencji zabytków nieruchomych o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną. Włączanie do GEZ nowych obiektów musi odbywać się w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz zgodnie z przepisami Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 56).

1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych

– Wykonanie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych w formie kart ewidencyjnych stanowisk archeologicznych, zgodnie ze wskazaniami przekazanymi przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ewidencja ta wykonana zostanie do końca 2026 r.

– Sporządzenie elektronicznej systematycznie aktualizowanej bazy informacji o stanowiskach archeologicznych na terenie miasta.

2. Wyznaczenie stref ochrony stanowisk archeologicznych

Strefy ochrony stanowisk archeologicznych na terenie miasta określone zostaną w trakcie wykonywania miejskiej ewidencji zabytków archeologicznych.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

W celu ochrony stanowisk archeologicznych i archeologicznych nawarstwień kulturowych, podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, należy ujmować zagadnienia związane z ochroną zabytków archeologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz należy respektować zapisy dotyczące ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

3. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych

1. Rozpowszechnienie informacji na temat zabytków nieruchomych z terenu miasta.

2. Udostępnienie miejskiej ewidencji zabytków oraz niniejszego „Programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno na lata 2023–2026” na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Gnieźnie.

3. Współpraca z instytucjami wprowadzającymi dodatkowe oznakowania na drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich w celu ułatwienia dojazdu do tych obiektów.

4. Ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania.

5. Promocja Szlaku Piastowskiego oraz pozostałych szlaków rowerowych i pieszych.

6. Promocja Traktu Królewskiego – trasy łączącej najciekawsze zabytki i miejsca miasta, zrealizowanej w latach 2015-2018.

4. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

1. Włączenie tematyki opieki i ochrony zabytków do zajęć dydaktycznych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych prowadzonych przez miasto.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

2. Wdrażanie do zajęć szkolnych pojęć związanych z krajobrazem kulturowym miasta i regionu.

3. Informowanie młodzieży szkolnej o zasobach krajobrazu kulturowego miasta, powiatu i województwa.

4. Organizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych po najciekawszych i najważniejszych miejscach w mieście i powiecie oraz przedstawianie znajdujących się tamże obiektów zabytkowych.

5. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania i zagospodarowania

1. Współdziałanie z Miejskim Konserwatorem Zabytków w Gnieźnie oraz Wielkopolskich Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie informowania właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania pomocowych środków finansowych na ich remonty.

2. Nawiązanie współpracy z właścicielami obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, przy czynnym udziale Miejskiego konserwatora Zabytków oraz Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, poprzez:

- a) rozpowszechnianie wśród właścicieli tych obiektów informacji na temat zasad konserwatorskich i profilaktyki konserwatorskiej,
- b) zbieranie od właścicieli tych obiektów informacji na temat przeprowadzonych remontów i odnotowywanie tych faktów w kartach gminnej ewidencji zabytków.

3. Aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

6. Poprawa stanu zachowania zabytków nieruchomych na terenie miasta
– kierunki działań i zadania*

Lp	Kierunki działań	Zadania	Terminarz realizacji
1.	Rewitalizacja najcenniejszych zabytkowych fragmentów historycznej struktury urbanistycznej Gniezna	<p><u>1. Rewitalizacja najcenniejszych zabytkowych fragmentów historycznej struktury przestrzenno-architektonicznej miasta:</u></p> <p>1) opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Gniezna na lata 2023-2030</p> <p>2) opracowanie koncepcji zagospodarowania terenu Śródmieścia m. Gniezna, obejmująca obszar położony w strefie ochrony konserwatorskiej poprzez umożliwienie lokalizacji ogródków gastronomicznych w ustandaryzowanej formie</p> <p>3) rewitalizacja Parku Piastowskiego (III etap) wraz z zagospodarowaniem całego brzegu Jeziora Jelonek oraz skweru im. Miasta Speyer</p> <p>4) modernizacja placu zabaw przy ul. 3 Maja</p> <p>5) rewitalizacja zachodniej części zabytkowego parku szpitalnego „Dziekanka”</p>	2023–2026
2.	Rewitalizacja najcenniejszych	1. Adaptacja Miejskiego Ośrodka Kultury przy ul. Łubieńskiego 11 wraz z jego rozbudową i rewitalizacją parku	2023–2026

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

zabytkowych obiektów budowlanych	<p>2. Bieżące utrzymanie, drobne naprawy w: <u>budynkach użyteczności publicznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Katolickiej Szkole Ludowej św. Jana ob. Szkole Podstawowej nr 1 na ul. Św. Jana 1; • Budynku Starostwa ob. Urzędu Miasta na ul. Lecha 6; • Katolickiej Szkole Ludowej św. Michała, ob. Szkole Podstawowej nr 6 im. H. Sienkiewicza; <p><u>- w budynkach mieszkalnych:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kamienicy ul. Rynek 5 <p>• w odniesieniu do pozostałych obiektów w zasobie miasta Gniezna wpisanych do rej. zabytków na lata obowiązywania programu, z uwagi na niestabilną i trudną sytuację gospodarczą w kraju i na świecie spowodowaną wojną na Ukrainie, przewiduje się jedynie bieżące utrzymanie i drobne naprawy (zob. tabela stanowiąca załącznik nr 2 do niniejszego programu).</p>	2023-2026
	<p>3. Współpraca w ramach udzielania dotacji na prace konserwatorsko-remontowe właścicielom obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, zgodnie z podjętą Uchwałą Rady Miasta Gniezna nr XXI/238/2008 w sprawie określenia zasad i trybu udzielania w/w dotacji (Dz. U. Woj. Wielkopolskiego nr 111 z 2008 r., poz. 2040) zmieniona Uchwałą Rady Miasta Gniezna nr XXXIX/444/2009 z dnia 16 września 2009 (Dz. U. Woj. Wielkopolskiego nr 186 z 2009 r., poz. 3162).</p>	2023-2026

* (zadania ujęte w Wieloletnim Planie Finansowania miasta Gniezna na lata 2022-2026

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

**VIII. Instrumentarium realizacji gminnego programu
opieki nad zabytkami**

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd miasta. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez działania władz miejskich na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych.

Program wymaga współdziałania samorządu miejskiego z:

- instytucjami ochrony zabytków, ochrony środowiska, muzeami i ośrodkami naukowymi,
- organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną i opieką nad zabytkami,
- diecezjami – w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami sakralnymi.

Samorząd miejski powinien oddziaływać na różne podmioty mające do czynienia z obiektami zabytkowymi, w tym także na mieszkańców, tak by wywoływać ich pożądane zachowanie prowadzące do realizacji zamierzonych celów.

Zakłada się, że w realizacji miejskiego programu opieki nad zabytkami dla miasta Gniezno wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów:

1. instrumenty prawne

- a) przepisy prawne wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- b) programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- c) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta oraz inne dokumenty określające strategię miasta, m. in. Program Rewitalizacji Miasta Gniezna,
- d) ustanawianie różnych form prawnej ochrony zabytków;

2. instrumenty finansowe

- a) dotacje, zgodnie z podjętą Uchwałą Rady Miasta Gniezna nr XXI/238/2008 w sprawie określenia zasad i trybu udzielania w/w dotacji

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

(Dz. U. Woj. Wielkopolskiego nr 111 poz. 2040) zmieniona Uchwałą Rady Miasta Gniezna nr XXXIX/444/2009 z dnia 16 września 2009,

- b) subwencje,
- c) dofinansowania,
- d) europejskie instrumenty finansowe (fundusze unijne);

3. instrumenty koordynacji

- a) strategię rozwoju miasta,
- b) plany rozwoju lokalnego,
- c) programy prac konserwatorskich,
- d) programy ochrony środowiska,
- e) studia i analizy, koncepcje,
- f) plany rewitalizacji;

4. instrumenty społeczne

- a) edukacja kulturowa,
- b) informacja,
- c) współdziałanie z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego, diecezją, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami regionalnymi, ośrodkami naukowymi oraz właścicielami i posiadaczami obiektów;

5. instrumenty kontrolne

- a) utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Gnieźnie Zespołu Koordynującego pracami realizującymi poszczególne zadania wynikające z ustaleń niniejszego programu – w skład Zespołu wchodzić będą następujące osoby:
Joanna Śmigielska – Z-ca Prezydenta,
Agnieszka Pacanowska – Dyrektor Wydziału Architektury i Urbanistyki,
Alicja Orzeł – Dyrektor Wydziału Dróg i Budownictwa,
Łukasz Scheffs – Dyrektor Wydziału Promocji, Kultury, Turystyki i Sportu,
Stefan Pokładecki – Dyrektor Wydziału Edukacji,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

Sebastian Maciejewski – Dyrektor Wydziału Zasobów Mieszkaniowych i
Użytkowych,

Marlena Przybyłowicz – Miejski Konserwator Zabytków.

- b) aktualizacja bazy danych zawartych w gminnej ewidencji zabytków,
- c) monitorowanie stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

IX. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno

Monitoring polega na prowadzeniu stałej obserwacji procesów i zjawisk, które są istotne z punktu widzenia realizacji programu. Do wykonania powyższego zadania utworzono Zespół Koordynujący monitorujący Program opieki nad zabytkami Miasta Gniezno na lata 2023–2026 poprzez analizę stopnia jego realizacji. Monitorowanie przebiegu realizacji programu będzie ważnym elementem jego wdrażania. Przedmiotem monitoringu będą działania podejmowane przez miejskie władze wykonawcze w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami (w ramach własnego budżetu miasta), jak i działania innych podmiotów w tym zakresie w oparciu o środki własne i inne środki finansowe. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Miasta.

Za monitorowanie realizacji programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno odpowiada Prezydent Miasta Gniezna, który co dwa lata będzie przedstawiał Radzie Miasta w Gnieźnie sprawozdanie z realizacji programu. Wskazane jest, aby sprawozdania te były przekazywane do wiadomości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji Programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym m. in. poziom (w % bądź liczbach):

- wydatków budżetu gminy na opiekę nad zabytkami,
- wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytku,
- liczbę obiektów poddanych tym pracom,
- poziom (w %) objęcia terenu gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczbę wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów
- liczbę utworzonych szlaków turystycznych
- liczbę opublikowanych wydawnictw, przeprowadzonych szkoleń, zorganizowanych imprez związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego itp.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

X. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno

Obowiązek dbania o stan zabytków ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i posiadaczy zabytków.

Wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są zewnętrzne źródła dofinansowania udzielane zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Wśród zewnętrznych źródeł finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami wymienić należy:

1. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego**a) dane adresowe:**

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Departament Ochrony Zabytków
ul. Ksawerów 13
02–656 Warszawa,

b) witryna internetowa: <http://www.mkidn.gov.pl>,**c) dotacje udzielane na sporządzanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich; przeprowadzanie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych; wykonywanie dokumentacji konserwatorskiej; opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich; wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego; sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz; zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku; stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku; odnowienie lub uzupełnienie tynków, okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki; odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności; odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej,**

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych; modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności; wykonanie izolacji przeciwwilgociowej; uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych; działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu; zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych niezbędnych do wykonania wskazanych powyżej prac i robót przy zabytku, a także zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej – dotacje udzielane w ramach programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dziedzictwo kulturowe” (priorytety 1: *Rewaloryzacja zabytków nieruchomości i ruchomych*; priorytet 4: *Ochrona zabytków archeologicznych* i priorytet 6: *Ochrona zabytkowych cmentarzy*);

d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

- osoby fizyczne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego,
- jednostki samorządu terytorialnego spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej,
- inne jednostki organizacyjne spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej;

2. Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

a) dane adresowe:

Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
ul. Gołębia 2
61–834 Poznań,

b) witryna internetowa: <http://www.wosoz.bip-i.pl/public>,

c) dotacje udzielane na zabezpieczenie, zachowanie i utwalenie substancji zabytku; stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEMNO NA LATA 2023–2026

odnowienie lub uzupełnienie tynków, okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki; odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności; odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych; modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności; wykonanie izolacji przeciwwilgociowej; uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości

o własnych formach krajobrazowych; działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu, a także zakup i montaż instalacji przeciwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej;

d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

- osoby fizyczne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego,
- jednostki samorządu terytorialnego spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej,
- inne jednostki organizacyjne spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej;

3. Marszałka Województwa Wielkopolskiego

a) dane adresowe:

Marszałek Województwa Wielkopolskiego
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
Departament Kultury
pl. Wolności 18
61–739 Poznań,

b) witryna internetowa: <http://www.bip.umww.pl>,

c) dotacje udzielane na prace wyszczególnione w pkt 1 lit. c;

d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GНИЕZNO NA LATA 2023–2026

- organizacje pozarządowe w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96 poz. 873 z późniejszymi zmianami),
- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenia działalności pożytku publicznego,
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, prowadzące działalność pożytku publicznego,
- jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej lub przez nie nadzorowane;

4. Zarząd Powiatu Gnieźnieńskiego

a) dane adresowe:

Zarząd Powiatu Gnieźnieńskiego
ul. Jana Pawła II 9/10
62-200 Gniezno,

b) witryna internetowa: <http://www.powiat-gniezno.pl>,

c) dotacje udzielane na prace wyszczególnione w pkt 1,

d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

- osoby fizyczne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego,
- jednostki organizacyjne z wyłączeniem jednostek samorządu terytorialnego, spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej,

5. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Wydział Funduszu Kościelnego

a) dane adresowe:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA GNIEZNO NA LATA 2023–2026

Etnicznych, Wydział Funduszu Kościelnego

ul. Batorego 5

02–591 Warszawa,

b) witryna internetowa: <http://www.mswia.gov.pl>,

c) dotacje udzielane na remonty i konserwację obiektów sakralnych o wartości zabytkowej w zakresie wykonywania podstawowych prac zabezpieczających obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolacja, remonty i wymiana zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwlamaniowej, przeciwpożarowej itp.); nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (dzwonnicy wolnostojących, krzyży), ruchomego wyposażenia (obrazów, ikonostasów, stalli, epitafiów, szaf i naczyń liturgicznych, instrumentów muzycznych i dzwonów) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (polichromii, fresków, witraży i posadzek),

d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

- osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego,
- osoby prawne innych kościołów i związków wyznaniowych działających na podstawie ustaw o stosunku Państwa do kościołów oraz związków wyznaniowych,
- osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych wpisanych do rejestru kościołów i związków wyznaniowych, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 r., Nr 231 poz. 1965 z późniejszymi zmianami).

Ponadto istnieją możliwości pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej (fundusze strukturalne, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Infrastruktura i Środowisko), a także ze źródeł pozaunijnych (Mechanizm Norweski i Fundusz EOG).

Uwaga: W/w źródła finansowania są wskazówką dla użytkowników obiektów zabytkowych i przedstawicieli władz samorządowych, w jakich instytucjach można pozyskiwać środki na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

OBIEKTY W REJESTRZE ZABYTKÓW Z TERENU MIASTA GNIEMNO											
Lp	Ulica	Numer pocztowy	Numer działki	Obiekt	Zespół	Czas powstania	Materiał	Prace budowlane	Rejestr zabytków	Rejestr zabytków	własność
1				układ urbanistyczny		XIII-1. poł. XX w.			27.01.1956	2523/A	
2	Chrobrego [ul.]	2	38 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany		20.02.2004	156/Wlkp/A	PRYWATNA
3	Chrobrego [ul.]	11 b	18/1 KM 28	kościół ewangelicki, ob. garnizonowy rzymskokatolicki pw. NMP Królowej Polski	kościół ewangelickiego, ob. garnizonowy rzymskokatolicki pw. NMP Królowej Polski	1838-1842	murowany	1896-1898 (Wesnigk)	21.06.1996	2595/A	SKARB PAŃSTWA
4	Chrobrego [ul.]	22	19 KM 42	Straż Pożarna	Straży Pożarnej	pocz. XX w.	murowany		14.07.2004	194/Wlkp/A	SKARB PAŃSTWA
5	Chrobrego [ul.]	22	20 KM 42	brama	Straży Pożarnej						SKARB PAŃSTWA
6	Chrobrego [ul.]	22	21 KM 42	ogrodzenie	Straży Pożarnej						SKARB PAŃSTWA
7	Chrobrego [ul.]	23	18/2 KM 42	Miejska Szkoła Przemysłowo-Handlowa, ob. Zespół Szkół Ekonomiczno-Odzieżowych	Miejskiej Szkoły Przemysłowo-Handlowej, ob. Zespołu Szkół Ekonomiczno-Odzieżowych	1899-1901	murowany	1907-1909 (Otto Müller i J. Crimmann)	31.03.2004	157/Wlkp/A	SKARB PAŃSTWA (powiat gnieźnieński)
8	Chrobrego [ul.]	23	18/2 KM 43	ogrodzenie	Miejskiej Szkoły Przemysłowo-Handlowej, ob. Zespołu Szkół Ekonomiczno-Odzieżowych						SKARB PAŃSTWA (powiat gnieźnieński)
9	Chrobrego [ul.]	33	11 KM 42	kamienica	kamienicy, ul. Chrobrego 33	1904-1905	murowany	1918-1939	11.02.2002	79/Wlkp/A	PRYWATNA
10	Chrobrego [ul.]	33	11 KM 42	ofycyna							PRYWATNA
11	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	kamienica	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896	murowany		06.04.2005	223/Wlkp/A	PRYWATNA
12	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	ofycyna [1]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896					PRYWATNA
13	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	ofycyna [2]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896					PRYWATNA
14	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	ofycyna [3]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	przed 1914					PRYWATNA

15	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	pocztą	poczty	1890	murowany		19.07.2000	36/Wlkp/A	SKARB PAŃSTWA
16	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	budynek gospodarczy	poczty	1890	murowany				SKARB PAŃSTWA
17	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	brama	poczty	1890	murowano- metalowy				SKARB PAŃSTWA
18	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	ogrodzenie	poczty	1890	murowano- metalowy				SKARB PAŃSTWA
19	Chrobrego [ul.]	40/41	59, 60 KM 29	ratusz		1830	murowany	1899, 1916	05.05.2000	26/Wlkp/A	MIASTO GNIEZNO
20	Cierpięgi [ul.]	7A	70 KM 41	kamienica		1893	murowany		06.02.1996	2570/A	PRYWATNA
21	Dalkoska [ul.]		1/99 KM 55	cmentarz szpitalny	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1894			10.03.2004	158/Wlkp/A	KOŚCIELNA
22	Dalkoska [ul.]		1/99 KM 55	kaplica grobowa Piotrowskich	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1935	murowany				KOŚCIELNA
23	Dąbrówki [ul.]	20	6 KM 28	hotel "Du Nord"		ok. 1850	murowany		29.12.1998	2656/A	PRYWATNA
24	Dworcowa [ul.]	21	1/13 KM 52	dom urzędników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [15]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztovej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany		08.12.2009	772/Wlkp/A	PRYWATNA/PKP
25	Dworcowa [ul.]	22	1/21 KM 52	nastawnia dysponująca Gn-A z	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i	ok. 1911					PRYWATNA/PKP

				podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [13]	Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko						
26	Farna [ul.]	6	21 KM 29	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Trójcy	kościół parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	ok. 1420-1430	murowany	1611, ok. 1613, 1687	23.11.1964	18/A	KOŚCIELNA
27	Farna [ul.]	8	20 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		12.09.1969	728/A	PRYWATNA
28	Franciszkańska [ul.]	9	71/5 KM 19	budynek Sądu Ziemskiego i Okręgowego, ob. Sądu Rejonowego		1878-1881	murowany		28.07.2000	37/Wlkp/A	SKARB PAŃSTWA
29	Franciszkańska [ul.]	12	73 KM 19	kościół klasztorny Franciszkanów pw. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego	klasztory Franciszkanów	ok. 1270	murowany	XIII/XIV w. (?), ok. 1613, 2. poł. XVIII w., 1892, 1930-1932	19.11.1964	15/A	KOŚCIELNA
30	Franciszkańska [ul.]	13	73 KM 19	klasztor Franciszkanów	klasztory Franciszkanów	pocz. XV w.	murowany	ok. 1613, 2. poł. XVIII w.			KOŚCIELNA
31	Grzybowo [ul.]	7	87 KM 19	kamienica		k. XIX w.	murowany		19.06.2006	345/Wlkp/A	PRYWATNA
32	Św. Jana [ul.]	1	85 KM 19	kościół klasztorny Bożogrobców, ob. rektorski rzymskokatolicki pw. św. Jana Chrzciciela	klasztory Bożogrobców	ok. poł. XIV w.-XV/XVI w.	murowany	2. poł. XVII w., k. XVII w., ok. poł. XVIII w., 1916-1920	11.09.1951	2485/A	KOŚCIELNA
33	Św. Jana [ul.]	2	68/3 KM 19	klasztor Bożogrobców	klasztory Bożogrobców	2. poł. XIV w.	murowany	k. XVII w., ok. poł. XVIII w.	19.11.1964	13/A	PRYWATNA
34	Św. Jana [ul.]	2	85, 68/2, 68/5 i 68/6 KM 19	otoczenie klasztoru Bożogrobców	klasztory Bożogrobców	2. poł. XIV-XVIII w.			02.10.2009	765/Wlk.A	PRYWATNA
35	Św. Jana [ul.]	2a	68/4 KM 19	Katolicka Szkoła Ludowa św. Jana, ob. Gimnazjum Nr 1 im. Zjazdu Gnieźnieńskiego		1901-1904	murowany		04.10.1999	19/Wlkp/A	MIASTO GNIEZNO/KOŚCIELNA
36	Kleckoska [ul.]	4/8				1833			30.03.1987	2119/A	KOŚCIELNA

										SKARB PAŃSTWA (powiat gnieźnieński)	
50	Kostrzyńska [ul.]	44	67 KM 144	park	dworsko-parkowy Skierszewo	80. lata XIX w.					
51	Ks. Ludwiczaka [ul.]	20	215/4 KM 59	dwór, później siedziba Uniwersytetu Ludowego, ob. Dom Towarzystwa Czytelni Ludowych	dworu Dalki	1919-1921	murowany		30.12.1998	2655/A	KOŚCIELNA
52	Ks. Ludwiczaka [ul.]	20	215/4 KM 59	park	dworu Dalki	k. XIX w.		1921 ok.	30.12.1998	2655/A	KOŚCIELNA
53	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	budynek Starostwa, ob. Urzędu Miasta	Starostwa	1899	murowany		17.05.1999	5/Wkp/A	MIASTO GNIEZNO
54	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	stajnia z wozownią	Starostwa	pocz. XX w.	murowany				MIASTO GNIEZNO
55	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	brama główna	Starostwa	pocz. XX w.	murowano-metalowy				MIASTO GNIEZNO
56	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	brama wewnętrzna	Starostwa	pocz. XX w.	murowano-metalowy				MIASTO GNIEZNO
57	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	ogrodzenie	Starostwa	pocz. XX w.	murowano-metalowy				MIASTO GNIEZNO
58	Lecha [ul.]	10	59/2 KM 42	kamienica, ob. budynek administracyjny PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o. Warszawa		1870	murowany		21.08.2003	144/Wkp/A	PRYWATNA
59	Lecha [ul.]	11	46 KM 42	willa Ellerbeck, ob. przedszkole Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego á Paulo		1872	murowany		07.05.2003	129/Wkp/A	KOŚCIELNA
60	Kanclerza Łaskiego [ul.]	1	1 KM 29	kanonia	kanonii, ul. Kanclerza Łaskiego i Tumska	pocz. XVI w.	murowany	XVIII w.	21.11.1968	359/A	KOŚCIELNA
61	Kanclerza Łaskiego [ul.]	1a	1 KM 29	kanonia	kanonii, ul. Kanclerza Łaskiego i Tumska	2. poł. XVIII w.	murowano-ryglowy		21.11.1968	360/A	KOŚCIELNA
62	Kanclerza Łaskiego [ul.]	2	50 KM 18	pałac biskupi	pałacu biskupiego	przed poł. XIX w.	murowany	1928 (Stefan Cybichowski)	21.11.1968	358/A	KOŚCIELNA
63	Kanclerza Łaskiego [ul.]	2	51 KM 18	lamus	pałacu biskupiego	2. poł. XVIII w.	murowany				
64	Kanclerza Łaskiego [ul.]	3	1 KM 29	kanonia	kanonii, ul. Kanclerza Łaskiego i Tumska	ok. 1830-1835	murowany		21.11.1968	361/A	KOŚCIELNA

65	Kancelerza Łaskiego [ul.]	5	1 KM 29	kanonia	kanonii, ul. Kancelerza Łaskiego i Tumska	ok. 1830-1835	murowany		21.11.1968	362/A	KOŚCIELNA
66	Kancelerza Łaskiego [ul.]	7	1 KM 29	pałac arcybiskupi		ok. 1830-1836	murowany	1928 (Stefan Cybichowski)	21.11.1968	357/A	KOŚCIELNA
67	Kancelerza Łaskiego [ul.]	9	12 KM 30	kanonia, ob. plebania katedralna	kanonii, ul. Kancelerza Łaskiego i Tumska	ok. 1830-1835	murowany		21.11.1968	363/A	KOŚCIELNA
68	Kancelerza Łaskiego [ul.]	11	11 KM 30	budynek Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudentinum"	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudentinum"	1937-1938	murowany				KOŚCIELNA
69	Kancelerza Łaskiego [ul.]	11	11 KM 30	relikty baszty zamku prymasowskiego	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudentinum"	XVI w.	murowany		20.09.2006	411/Wlkp/A	KOŚCIELNA
70	Kancelerza Łaskiego [ul.]	11	11 i 12 KM 30	ogród	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudentinum"	30. lata XX w.					KOŚCIELNA
71	Łubińskiego [ul.]	11	7 KM 42	łóża masońska, ob. Miejski Ośrodek Kultury	łóża masońskiej, ul. Łubińskiego 11	pocz. XX w.	murowany		18.05.1999	6/Wlkp/A	MIASTO GNIEZNO
72	Łubińskiego [ul.]	11	7 KM 42	ogród	łóża masońskiej, ul. Łubińskiego 12	pocz. XX w.					MIASTO GNIEZNO
73	3 Maja [ul.]	36	78/2 KM 10	kamienica		XIX/XX w.	murowany		25.07.1994	2308/A	PRYWATNA
74	3 Maja [ul.]	38	78/1 KM 10	kamienica		XIX/XX w.	murowany				PRYWATNA
75	Św. Michała [ul.]	2	124/1 KM 10	grodzisko "Zbar"		XII w.					KOŚCIELNA
76	Św. Michała [ul.]	2	124/1 KM 10	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła	1. ćw. XV w. (?)	murowany	ok. 1613, 1811-1815, 1900 (Julius Kohte)	23.11.1964	19/A	KOŚCIELNA

77	Mickiewicza [ul.]	6/6 a	164 KM 29	kamienica		1898-1899	murowany		03.07.2001	62/Wlkp/A	PRYWATNA
78	Mieszka I [ul.]	20	61/3 KM 29	budynek siedziby gminy żydowskiej, ob. Zespół Państwowych Szkół Muzycznych		ok. 1880	murowany		24.07.2008	698/Wlkp/A	MIASTO GNIEZNO I SKARB PAŃSTWA
79	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	budynek główny Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	1863	murowany	1884 (G. Herschenz), 1911, 1929	24.04.1991	2203/A	SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)
80	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	sala gimnastyczna Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	1875	murowany				SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)
81	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	ogrodzenie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	XIX/XX w.	murowany				SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)
82	Pocztowa [ul.]	8	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 o]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany		08.12.2009	772/Wlkp/A	PRYWATNA/PKP/MIASTO GNIEZNO
83	Pocztowa [ul.]	8	12/12 KM 51	budynek gospodarczy	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy	1906-ok. 1910	murowany				PRYWATNA/PKP/MIASTO GNIEZNO

				ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko						
84	Pocztowa [ul.]		12/12 KM 51	z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 u]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
85	Pocztowa [ul.]	10	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 p]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany			PRYWATNA/PKP/MIASTO GNIEZNO
86	Pocztowa [ul.]	12	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 r]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany			PRYWATNA/PKP/MIASTO GNIEZNO
87	Pocztowa [ul.]	14	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 s]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany			PRYWATNA/PKP/MIASTO GNIEZNO
88	Pocztowa [ul.]	16	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 t]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany			PRYWATNA/PKP/MIASTO GNIEZNO

89	Pocztowa [ul.]		1/21 KM 51	nastawnia wykonawcza Gn-2 z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [14]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	murowany					SKARB PAŃSTWA/PKP
90	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	22	1/23 KM 12	pałac	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany		11.08.1995	2553/A		SKARB PAŃSTWA
91	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek dyrekcji i administracji	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany		23.11.2001	72/Włkp/A		SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)
92	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	willa lekarzy [28]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany	po 1900				SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)
93	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	willa dyrektora [29]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany					SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)
94	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego IV, ob. oddziału	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu	1894	murowany					SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)

				psychiatrycznego rehabilitacyjnego [4]	Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych						
95	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego V, ob. oddziału leczenia uzależnień [5]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1894	murowany				SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)
96	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego X	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1900	murowany				SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)
97	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XV, ob. oddziału detoksykacyjnego [15]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1894	murowany				SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)
98	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XVI, ob. oddziału psychiatrycznego ogólnego [16]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1894	murowany				SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)
99	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XIX	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala	1900	murowany				SKARB PAŃSTWA (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)

105	Poznańska [ul.]	15	1/5 KM 37	kaplica dwuwyznaniowa rzymskokatolicka i ewangelicka	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany		20.10.1992	2251/A	KOŚCIELNA
106	Pstrowskiego [ul.]	13	1/2 KM 77	budynek biurowo- mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbarni	1922	murowany		30.12.2004	216/Włkp/A	PRYWATNE/MIASTO GNIEZNO
107	Pstrowskiego [ul.]	15	1/1 KM 77	budynek socjalno- mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbarni	1922	murowany				PRYWATNE/MIASTO GNIEZNO
108	Pstrowskiego [ul.]	14	1/1 KM 63	budynek mieszkalny pracowników cukrowni		1921	murowany		30.12.2004	215/Włkp/A	PRYWATNE/MIASTO GNIEZNO
109	Rynek	3	30 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		02.12.1964	21/A	prywatna
110	Rynek	5	19 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	k. XIX w., pocz. XX w.,	21.11.1968	364/A	miasto GNIEZNO
111	Rynek	7	17 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	90. lata XIX w.	22.11.1968	365/A	PRYWATNA
112	Rynek	8	14 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	20. lata XX w.	22.11.1968	366/A	PRYWATNA
113	Rynek	9	13 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	2. poł. XIX w.	26.03.2003	124/Włkp/A	PRYWATNA
114	Rynek	10	140 KM 19	budynek Sądu Ziemskiego, później Powiatowego, ob. Kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	k. XIX w.	22.11.1968	367/A	WSPÓŁWŁASNOŚĆ/MIASTO GNIEZNO
115	Rynek	11	139 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1858, 1874, 1907, 1926	02.12.1964	22/A	PRYWATNA
116	Rynek	12	138 KM 19	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany	80. lata XIX w., 1928	22.11.1968	368/A	PRYWATNA
117	Rynek	15	143 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		12.09.1969	725/A	PRYWATNA
118	Rynek	19	36 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1841 (Schildner), 1843 (Wolfert), 1893, 1900, 1909, 1924	12.09.1969	726/A	PRYWATNA

119	Rynek	20	35 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1838 (Schildner), 1845, 1875 (K. Ballenstaedt), 1899, 1915, 1937, 1938	12.09.1969	727/A	PRYWATNA
120	Seminaryjna [ul.]	2	49/3 KM 18	Seminarium Duchowne z kaplicą, ob. Prymasowskie Wyższe Seminarium Duchowne	Seminarium Duchownego, ob. Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego	1782-1788	murowany	1848, 1927-1928	21.11.1968	356/A	KOŚCIELNA
121	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	lokomotywnia wachlarzowa z podzespółu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [1]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1908-1909, 1941, 1942	murowany		08.12.2009	772/Włkp/A	
122	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	hala napraw lokomotyw lokomotywowni wachlarzowej z podzespółu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [1 a]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1908-1909, 1941, 1942	murowany				
123	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	skrzydło warsztatowe lokomotywowni wachlarzowej z podzespółu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [1 b]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1908-1909, 1941, 1942	murowany				

124	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	komin przemysłowy lokomotywni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo- eksploatacyjnego [1 c]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1908– 1909, 1941, 1942	murowany		
125	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	obrotnica przegubowa lokomotywni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo- eksploatacyjnego [1 d]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	metalowy		
126	Składowa [ul.]		1/16, 1/17 i 1/20 KM 52	lokomotywnia wachlarzowa z podzespołu techniczno-ruchowo- eksploatacyjnego [2]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1888, 1894, 1914, 1939– 1941, 1963	murowany		
127	Składowa [ul.]		1/16 i 1/17 KM 52	warsztaty lokomotywni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo- eksploatacyjnego [2 e]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1888, 1894, 1914, 1939– 1941, 1963	murowany		
128	Składowa [ul.]		1/17KM 52	obrotnica zrównoważona lokomotywni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo- eksploatacyjnego [2 f]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1910	metalowy		

129	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	noclegownia z podzespółu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [3]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1898–1899, 1913–1914, 1941	murowany	
130	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	wieża wodna typu grzybek z podzespółu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [4]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906	murowany	
131	Składowa [ul.]		1/20 KM 52	żuraw wodny z podzespółu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [20]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906	metalowy	
132	Składowa [ul.]		1/20 KM 52	dyspozytornia lokomotywowni z podzespółu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [5]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1942	murowany	
133	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	stołówka z umywalnią i portiernią z podzespółu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [6]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941–1942	murowany	
134	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	kotłownia centralnego ogrzewania z	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i	1941–1942	murowany	

				podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [7]	Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
135	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	siłownia spalinowa z trafostacją z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [8]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1942	murowany			
136	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	warsztaty naprawy wagonów z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [9]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941– 1942	murowany			
137	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	przesuwnica wagonów warsztatów naprawy wagonów z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [9 g]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	metalowy			
138	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	dwa dwutorowe kanały oczyszczkowe z basenami szlaki z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 h]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	murowany			
139	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	żuraw wodny z podzespołu ciągu technicznego	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy	ok. 1941	metalowy			

				obrzędzania parowozów [12]	ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko				
140	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	dwa kanały rewizyjne z podzespołu ciągu technicznego obrzędzania parowozów [12 j]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	murowany		
141	Składowa [ul.]		12/8 KM 51	rezerwowy kanał oczyszczkowy z podzespołu ciągu technicznego obrzędzania parowozów [12 k]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	murowany		
142	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	suszarnia piasku z wyposażeniem (piec suszarniczy i instalacja pneumatycznego przesyłu piasku na wieżę zapiaszczania) z podzespołu ciągu technicznego obrzędzania parowozów [12 l]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	metalowy		
143	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	wieża napiaszczania lokomotyw z podzespołu ciągu technicznego	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz	ok. 1941	metalowy		

				obrzędzania parowozów [12 m]	wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko							SKARB PAŃSTWA/PKP
144	Sobieskiego [ul.]		34 KM 27	grodzisko „Gnieźnik		XIII w.			15.03.1972	1358/A		MIASTO GNIEZNO
145	21 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	kamienica	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	murowany	k. XIX lub pocz. XX w.	22.12.2000	41/Wlkp/A		PRYWATNA
146	22 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	oficyna wschodnia	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	murowany	k. XIX lub pocz. XX w.			PRYWATNA	
147	23 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	oficyna zachodnia	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	murowany	k. XIX lub pocz. XX w.			PRYWATNA	
148	21 Stycznia [pl.]	9	82 KM 29	kamienica		1905-1907	murowany		20.06.1995	2545/A		PRYWATNA
149	Świętokrzyska [ul.]	24	12 KM 11	kościół filialny rzymskokatolicki pw. Św. Krzyża		1834-1836	murowany		28.11.1968	412/A		KOŚCIELNA
150	Świętokrzyska [ul.]/Zulawy [ul.]	24/19/20	7, 7 a, 8, 9/1, 9/2, 10, 11, 12, 13 i 14 KM 11	cmentarz parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Krzyża	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Krzyża	1804		1917	25.03.1987	2121/A		KOŚCIELNA
151	Świętokrzyska [ul.]/Zulawy [ul.]	24/19/20	7, 7 a, 8, 9/1, 9/2, 10, 11, 12, 13 i 14 KM 11	brama główna	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Krzyża	2. poł. XIX w.	murowano-metalowy					
152	Tumska [ul.]	1	12 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1897, 1925	23.11.1968	369A		PRYWATNA
153	Tumska [ul.]	2	11 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1918-1939	07.12.1964	23/A		PRYWATNA
154	Tumska [ul.]	3	5/1 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		07.12.1964	24/A		PRYWATNA
155	Tumska [ul.]	4	4 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1910, 1924	07.12.1964	25/A		PRYWATNA
156	Tumska [ul.]	7/8	1 KM 29	kanonia Karukowskiego	kanonii, ul. Kandlerza Łaskiego i Tumska	2. ćw. XVIII w.	murowany	1. ćw. XIX w.	23.11.1968	370/A		KOŚCIELNA

	Warszawska [ul.]		152 KM 29		kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.						
168	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	magazyn [2]	kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.	murowany					PRYWATNA
169	Warszawska [ul.]	27	36 KM 41	kamienica		1894	murowany	1900, 1905	24.06.1994	2306/A		PRYWATNA
170	Warszawska [ul.]	40	92/2 KM 29	kamienica		1840	murowany	1855, 1880 (N. Zieliński), 1913 (M. Splonkowski), 1919, 1925 (C. Jankowski), 30. lata XX w.	20.12.1994	2325/A		PRYWATNA
171	Warszawska [ul.]		3, 5/1, 5/2, 4/1, 4/2, 4/3 i 4/4 KM 52	wiadukt drogowy	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1916	żelbetowo-stalowy		08.12.2009	772/Wlkp/A		SKARB PAŃSTWA
172	Św. Wawrzyńca [ul.]	6/7	16 KM 41	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Wawrzyńca	kościół parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Wawrzyńca	1. poł. XVI w.	murowany	1817, 1896, 1935-1936 (Lucjan Michałowski)	28.11.1968	414/A		KOŚCIELNA
173	Św. Wawrzyńca [ul.]	13	125 KM 41			1897	murowany		08.01.2018	1039/Wlkp/A		PRYWATNA
174	Św. Wawrzyńca [ul.]	24	45 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany		12.07.1999	11/Wlkp/A		PRYWATNA
175	Witkowska [ul.]	64	1/4 i 28 KM 88	cmentarz parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Trójcy	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1906						KOŚCIELNA
176	Witkowska [ul.]	64	1/4 KM 88	dom grabarza	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	murowany		24.03.1987	2122/A		KOŚCIELNA
177	Witkowska [ul.]	64	1/4 KM 88	kostnica	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	murowany					KOŚCIELNA

					Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-5							
185	Wrzesińska [ul.]	24/26	5/4 KM 63	willa dyrektora	cukrowni	1883	murowany	20. lata XX w.				PRYWATNA
186	Wrzesińska [ul.]	24/26	5/4 i 6/2 KM 63	park	cukrowni	k. XIX w.			28.12.2004	214/Wkpl/A		PRYWATNA
187	Wrzesińska [ul.]	28	4/1 KM 63	budynek dyrekcji, ob. przychodnia lekarzy rodzinnych "Ambulatorium" s.c.	cukrowni	1924	murowany					PRYWATNA
188	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/13 KM 86	budynek sztabowy [1], ob. budynek dydaktyczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Gnieźnie - budynek nr 12 [10]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany					SKARB PAŃSTWA
189	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/9 KM 86	budynek sztabu kwatermistrzowskiego, ob. budynek hotelowy PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 2 [11]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		20.11.2001	69/Wkpl/A		SKARB PAŃSTWA
190	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/6 KM 86	blok koszarowy duży [1], ob. budynek Wydziału Elektroniki i Komunikacji PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 18 [1]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany					SKARB PAŃSTWA
191	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/8 KM 86	blok koszarowy duży [2], ob. budynek Wydziału Ochrony Środowiska PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 17 [2]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany					SKARB PAŃSTWA

192	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/9 KM 86	blok koszarowy duży [3], ob. budynek Wydziału Pielęgniarskiego PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 15 [3]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		
193	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/10 KM 86	blok koszarowy duży [4], ob. budynek koszarowo-izbowy - budynek nr 14 [4]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		
194	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/12 KM 86	blok koszarowy duży [5], ob. budynek koszarowo-izbowy - budynek nr 13 [5]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		
195	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	blok koszarowy mały, ob. budynek koszarowo-izbowy - budynek nr 3 [6]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		
196	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/14 KM 86	budynek mieszkalny kadry oficerskiej, ob. izba chorych - budynek nr 35 [9]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		
197	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	kasyno - budynek nr 1 [7]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		
198	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/9 KM 86	kuchnia i stolówka, ob. rektorat PWSZ w Gnieźnie- budynek nr 6 [8]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		
199	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia z ujeżdżalnią [3], ob. garaż - budynek nr 19 [15]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		
200	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia [1] - budynek nr 22 [16]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		
201	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia [2], ob. garaż - budynek nr 24 [17]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17.	1890-1894	murowany		

SKARB PAŃSTWA

SKARB PAŃSTWA

SKARB PAŃSTWA

MIASTO GNIEZNO

MIASTO GNIEZNO

SKARB PAŃSTWA

SKARB PAŃSTWA

MIASTO GNIEZNO

PRYWATNA

SKARB PAŃSTWA

					Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej			
202	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia z ujeżdżalnią [1], ob. garaż - budynek nr 25 [13]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	
203	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia z ujeżdżalnią [2], ob. garaż - budynek nr 23 [14]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	
204	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/21 KM 86	stodoła [1], ob. magazyn - budynek nr 30 [24]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	ryglowy	20-30. lata XX w.
205	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stodoła [2], ob. magazyn - budynek nr 31 [25]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	ryglowy	
206	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/22 KM 86	ustęp pułkowy [2] - budynek nr 4 [18]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	
207	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn mundurowy, ob. magazyn - budynek nr 11 [19]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	
208	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn [3], ob. akumulatorownia - budynek nr 28 [20]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	
209	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn sprzętu, ob. magazyn - budynek nr 26 [21]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	
210	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn paszowy [1], ob. magazyn - budynek nr 37 [22]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	

SKARB PAŃSTWA

SKARB PAŃSTWA

SKARB PAŃSTWA

SKARB PAŃSTWA

MIASTO GNIEZNO

SKARB PAŃSTWA

SKARB PAŃSTWA

SKARB PAŃSTWA

PRYWATNA

211	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	wiata magazynowa, ob. budynek administracyjny - budynek nr 5 [12]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany				MIASTO GNIEZNO
212	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn paszowy [2] - budynek nr 38 [23]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany				PRYWATNA
213	Zamiejska [ul.]		4/1 KM 183	dwór z Milonic gm. Skierniewice, pow. kutnowski, woj. Łódzkie		XVIII w.	drewniany		28.01.2015	944/Wlkp/A	PRYWATNA
214	Żwirki i Wigury [ul.]	22	20 KM 5	Katolicka Szkoła Ludowa św. Michała, ob. Szkoła Podstawowa Nr 6 im. Henryka Sienkiewicza		1913-1915	murowany		04.10.1999	12/Wlkp/A	MIASTO GNIEZNO
215	Żwirki i Wigury [ul.]	29	11 KM 10	wieża ciśnień		1889	murowany		12.04.1983	1905/A	PRYWATNA

OBIEKTY MIEJSKIE W REJESTRZE ZABYTKÓW – STAN ZACHOWANIA, POSTULATY KONSERWATORSKIE											
OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ/USŁUGOWE/MAGAZYNOWE											
NR	ULICA	NUMER POCZTOWY	NUMER DZIAŁKI	OBIEKT	ZESPÓŁ	STAN TECHNICZNY				OGÓLNA OCENA STANU ZACHOWANIA SUBSTANCJI ZABYTKOWEJ	WNIOSKI I POSTULATY KONSERWATORSKIE
						ŚCIANY	POKRYCIE DACHU	STOLARKA	OPIERZENIE		
1	Chrobrego [ul.]	40/41	59, 60 KM 29	ratusz, ob. Funkcja kulturalna		5	5	5	5	5	BRAK
2	Św. Jana [ul.]	2A	68/4 KM 19	Katolicka Szkoła Ludowa św. Jana, ob. Gimnazjum Nr 1 im. Zjazdu Gnieźnieńskiego, Ob. Szkoła Podstawowa Nr 1		3	4	4	3	4	WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ I REMONT ELEWACJI
3	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	budynek Starostwa, ob. Urząd Miasta	Starostwa	5	4	4	4	5	WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ I INSTALACJI
4	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 44	stajnia z wozownią	Starostwa	3	4	4	4	4	DROBNE NAPRAWY ŚCIAN
5	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 45	brama główna	Starostwa	3	N.D	N.D	4	4	DROBNE NAPRAWY WYPRAW TYNKARSKICH
6	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 46	brama wewnętrzna	Starostwa	3	N.D	N.D	4	4	DROBNE NAPRAWY WYPRAW TYNKARSKICH
7	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 47	ogrodzenie	Starostwa	3	N.D	N.D	4	4	DROBNE NAPRAWY WYPRAW TYNKARSKICH

8	Łubieńskiego [ul.]	11	7 KM 42	łóża masońskie, ob. Miejski Ośrodek Kultury	łóża masońskiej	W TRAKCIE GENERALNEGO REMONTU					
9	Łubieńskiego [ul.]	11	8 KM 42	ogród	łóża masońskiej	W TRAKCIE GENERALNEGO REMONTU					
10	Mieszka I [ul.]	20	61/3 KM 29	budynek siedziby gminy żydowskiej, ob. Zespół Państwowych Szkół Muzycznych		4	4	5	4	4	DROBNE NAPRAWY
11	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	blok koszarowy mały, ob. budynek koszarowo-izbowy - budynek nr 3 [6] ob. przedszkole	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	5	5	5	5	5	BRAK
12	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/14 KM 86	budynek mieszkalny kadry oficerskiej, ob. izba chorych - budynek nr 35 [9], ob. bud. mieszkalny	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	3	4	4	4	4	REMONT ELEWACJI
13	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia z ujeżdżalnią [3], ob. garaż - budynek nr 19 [15]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1	1	2	2	2	KAPITALNY REMONT ELEWACJI I DACHU
14	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/22 KM 86	ustęp pułkowy [2] - budynek nr 4 [18], ob. Przedszkole	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	5	5	5	5	5	BRAK
15	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	wiata magazynowa, ob. budynek administracyjny - budynek nr 5 [12], ob. Muzeum Techniki	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	4	4	4	4	4	DROBNE NAPRAWY

16	Żwirki i Wigury [ul.]	22	20 KM 5	Katolicka Szkoła Ludowa św. Michała, ob. Szkoła Podstawowa Nr 6 im. Henryka Sienkiewicza		5	5	5	5	5	DROBNE NAPRAWY
OBIEKTY MIESZKALNE											
1	Pocztowa [ul.]	8	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych, z podzespołu administracyjno- recepcyjno-mieszkalnego [17 o], ob. bud. mieszkalny	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	3	3	3	3	4	WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ I REMONT ELEWACJI
2	Pocztowa [ul.]	8	12/12 KM 52	budynek gospodarczy	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	3	3	3	3	4	WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ I REMONT ELEWACJI
3	Pocztowa [ul.]	10	12/12 KM 53	dom z kolonii domów robotników kolejowych, z podzespołu administracyjno- recepcyjno-mieszkalnego [17 p], ob. bud. Mieszkalny	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	3	3	3	3	4	WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ I REMONT ELEWACJI

4	Pocztowa [ul.]	12	12/12 KM 54	dom z kolonii domów robotników kolejowych, z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 r], ob. bud. Mieszkalny	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	3	3	3	3	4	WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ I REMONT ELEWACJI
5	Pocztowa [ul.]	14	12/12 KM 55	dom z kolonii domów robotników kolejowych, z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 s]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	3	3	3	3	4	WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ I REMONT ELEWACJI
6	Pocztowa [ul.]	16	12/12 KM 56	dom z kolonii domów robotników kolejowych, z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 t], ob. bud. Mieszkalny	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	3	3	3	3	4	WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ I REMONT ELEWACJI
7	Pstrowskiego [ul.]	13	1/2 KM 77	budynek biurowo-mieszkalny, ob. bud. Mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbarni	4	4	4	4	4	DROBNE NAPRAWY
8	Pstrowskiego [ul.]	15	1/1 KM 77	budynek socjalno-mieszkalny, ob. bud. Mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbarni	4	4	4	4	4	DROBNE NAPRAWY

9	Pstrowskiego [ul.]	14	1/1 KM 63	budynek mieszkalny pracowników cukrowni, ob. bud. Mieszkalny		4	4	4	4	4	DROBNE NAPRAWY
10	Rynek [ul.]	5	19 KM 29	kamienica		5	5	5	5	5	DROBNE NAPRAWY
11	Rynek [ul.]	10	140 KM 19	budynek Sądu Ziemskiego, później Powiatowego, ob. Kamienica		3	3	3	3	3	REMONT DACHU, WYMIANA STOLARKI, REMONT KLATKI SCHODOWEJ
12	Tumska [ul.]	14	8/2 KM 19	kamienica		4	4	4	4	4	DROBNE NAPRAWY
INNE											
1	Sobieskiego [ul.]		34 KM 27	grodzisko „Gnieźnik”		4	4	4	4	4	UTRZYMANIE CZYSTOŚCI

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH Z TERENU MIASTA GNIEZNA

	zabytki nieruchome wpisane indywidualnie do rejestru zabytków
	zabytki nieruchome zlokalizowane w zabytkowym obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta Gniezna wpisanego do rejestru zabytków
	zabytki nieruchome zlokalizowane w zabytkowych historycznych zespołach budowlanych wpisanych do rejestru zabytków
	pozostałe zabytki nieruchome
	kamienica zabytki nieruchome wykreślone z wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków

Lp	Ulica	Numer pocztowy	Numer działki	Obiekt	Zespół	Czas powstania	Materiał	Prace budowlane i remontowe przed 1945	Rejestr zabytków - data	Rejestr zabytków - numer
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.				układ urbanistyczny		XIII-1. poł. XX w.			1956-01-27	2523/A
2.	Bednarski Rynek	1	129 KM 29	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
3.	Bednarski Rynek	3	113 KM 29	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
4.	Bednarski Rynek	6	119 KM 29	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
5.	Bluszczowa [ul.]	3	6/1 KM 35	dom		1931	murowany			
6.	Bluszczowa [ul.]	5	7/1 KM 35	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
7.	Chociszewskiego [ul.]	1	92 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
8.	Chociszewskiego [ul.]	2/3	93 KM 10	kamienica		1 ćw. XX w.	murowany			
9.	Chociszewskiego [ul.]	9	38 KM 10	willa		pocz. XX w.	murowany			
10.	Chociszewskiego [ul.]	10	37/2 KM 10	willa		pocz. XX w.	murowany			

11.	Chociszewskiego [ul.]	11	36 KM 10	willa		pocz. XX w.	murowany			
12.	Chociszewskiego [ul.]	12	35 KM 10	willa		ok. 1912	murowany			
13.	Chociszewskiego [ul.]	13	34 KM 10	willa		ok. 1912	murowany			
14.	Chociszewskiego [ul.]	14	33 KM 10	willa		ok. 1912	murowany			
15.	Chociszewskiego [ul.]	16	109 KM 10	kamienica		po 1912	murowany			
16.	Chociszewskiego [ul.]	17	108 KM 10	kamienica		po 1912	murowany			
17.	Chociszewskiego [ul.]	18	107 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
18.	Chociszewskiego [ul.]	19	106 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
19.	Chociszewskiego [ul.]	20	105 KM 10	kamienica		po 1912	murowany			
20.	Chociszewskiego [ul.]	21	104 KM 10	willa		pocz. XX w.	murowany			
21.	Chociszewskiego [ul.]	22	103 KM 10	willa		pocz. XX w.	murowany			
22.	Chociszewskiego [ul.]	23	138 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
23.	Chociszewskiego [ul.]	25	135/4 KM-10	willa		30. lata XX w.	murowany			
24.	Chociszewskiego [ul.]	27	133 KM 10	willa		pocz. XX w.	murowany			
25.	Chociszewskiego [ul.]	28	132 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
26.	Chrobrego [ul.]	1	37 KM 29	kamienica		ok. 1900	murowany			
27.	Chrobrego [ul.]	2	38 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany		2004-02-20	156/Wlkp/A
28.	Chrobrego [ul.]	3	41 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
29.	Chrobrego [ul.]	4	44 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
30.	Chrobrego [ul.]	5	45/2 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
31.	Chrobrego [ul.]	6	48 KM 29	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
32.	Chrobrego [ul.]	7	56, 57 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
33.	Chrobrego [ul.]	8	17 KM 28	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			

34.	Chrobrego [ul.]	9	16 KM 28	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany			
35.	Chrobrego [ul.]	10	15 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
36.	Chrobrego [ul.]	11	14 KM 28	kamienica		20-30. lata XX w.	murowany			
37.	Chrobrego [ul.]	11 b	18/1 KM 28	kościół ewangelicki, ob. garnizonowy rzymskokatolicki pw. NMP Królowej Polski	kościół ewangelickiego, ob. rzymskokatolickiego garnizonowego pw. NMP Królowej Polski	1838-1842	murowany	1896-1898 (Wesnigk)	1996-06-21	2595/A
38.	Chrobrego [ul.]	12	43/7 KM 28	szkoła ewangelicka, ob. Szkoły Podstawowej Nr 5 im. Arkadego Fiedlera	szkoły ewangelickiej, ob. Szkoły Podstawowej Nr 5 im. Arkadego Fiedlera	ok. poł. XIX w.	murowany	30. lata XX w.		
39.	Chrobrego [ul.]	12	43/7 KM 28	sala gimnastyczna	szkoły ewangelickiej, ob. Szkoły Podstawowej Nr 5 im. Arkadego Fiedlera	20-30. lata XX w.	murowany			
40.	Chrobrego [ul.]	13	43/8 KM 28	pastorówka, ob. plebania garnizonowa	kościół ewangelickiego, ob. rzymskokatolickiego garnizonowego pw. NMP Królowej Polski	ok. poł. XIX w.	murowany			
41.	Chrobrego [ul.]	14	42 KM 28	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
42.	Chrobrego [ul.]	16	44 KM 28	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
43.	Chrobrego [ul.]	17/19	45 i 46 KM 28	budynek mieszkalny wielorodzinny		ok. 1953	murowany			
44.	Chrobrego [ul.]	20	7/20 KM 43	pralnia - budynek nr 21	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany	pocz. XX w.		
45.	Chrobrego [ul.]	21	21 KM 42	cmentarz żydowski	cmentarza żydowskiego, ul. Chrobrego 21	40. lata XIX w.				
46.	Chrobrego [ul.]	21	21 KM 42	ogrodzenie	cmentarza żydowskiego, ul. Chrobrego 21	ok. 1900	murowany			
47.	Chrobrego [ul.]	22	19 KM 42	Straż Pożarna	Straży Pożamej	pocz. XX w.	murowany		2004-07-14	194/Wlkp/A
48.	Chrobrego [ul.]	22	19 KM 42	brama	Straży Pożamej	pocz. XX w.	murowano-metalowy		2004-07-14	194/Wlkp/A
49.	Chrobrego [ul.]	22	19 KM 42	ogrodzenie	Straży Pożamej	pocz. XX w.	murowano-metalowy		2004-07-14	194/Wlkp/A
50.	Chrobrego [ul.]	23	18/2 KM 42	Miejska Szkoła Przemysłowo-Handlowa, ob. Zespół Szkół Ekonomiczno-Odzieżowych	Miejskiej Szkoły Przemysłowo-Handlowej, ob. Zespołu Szkół Ekonomiczno-Odzieżowych	1899-1901	murowany	1907-1909 (Otto Müller i J. Crimmann)	2004-03-31	157/Wlkp/A
51.	Chrobrego [ul.]	23	18/2 KM 42	ogrodzenie	Miejskiej Szkoły Przemysłowo-Handlowej, ob. Zespołu Szkół	1899-1901	murowany		2004-03-31	157/Wlkp/A

					Ekonomiczno-Odzieżowych					
52.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	budynek główny	elektrowni miejskiej	1905	murowany			
53.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	budynek silowni energetycznej	elektrowni miejskiej	1905	murowany			
54.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	komin	elektrowni miejskiej	1905	murowany			
55.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/9 KM 42	budynek administracyjny	gazowni miejskiej, d. Miejskie Zakłady dla Sity, Świata i Gazu	1870	murowany			
56.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/14 KM 42	aparatornia	gazowni miejskiej, d. Miejskie Zakłady dla Sity, Świata i Gazu	1870	murowany			
57.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	piecownia	gazowni miejskiej, d. Miejskie Zakłady dla Sity, Świata i Gazu	1929-1930	murowany			
58.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	brama	gazowni miejskiej, d. Miejskie Zakłady dla Sity, Świata i Gazu	XIX/XX w.	murowany			
59.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	ogrodzenie	gazowni miejskiej, d. Miejskie Zakłady dla Sity, Świata i Gazu	1. ćw. XX w.	żeliwny			
60.	Chrobrego [ul.]	27	16/2 KM 42	dom		pocz. XX w.	murowany			
61.	Chrobrego [ul.]	29	14 KM 42	kino "Apollo", później kino "Polonia"		1921	murowany	ok. 1940		
62.	Chrobrego [ul.]	30	13/5 i 13/8 KM 42	młyn parowy Leona Foltynowicza, od 1936 Drukarnia "Lech"		pocz. XX w.	murowany			
63.	Chrobrego [ul.]	32	12/1 KM 42	hotel Francuski		XIX/XX w.	murowany			
64.	Chrobrego [ul.]	33	11 KM 42	kamienica	kamienicy, ul. Chrobrego 33	1904-1905	murowany	1918-1939	2002-02-11	79/Wlkp/A
65.	Chrobrego [ul.]	33	11 KM 42	oficyna	kamienicy, ul. Chrobrego 33	1904-1905	murowany		2002-02-11	79/Wlkp/A
66.	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	kamienica	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896	murowany		2005-04-06	223/Wlkp/A
67.	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	oficyna [1]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896	murowany		2005-04-06	223/Wlkp/A
68.	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	oficyna [2]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896	murowany		2005-04-06	223/Wlkp/A
69.	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	oficyna [3]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	przed 1914	murowany		2005-04-06	223/Wlkp/A
70.	Chrobrego [ul.]	35	9 KM 42	kamienica		1896	murowany			
71.	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	poczta	poczty	1890	murowany		2000-07-19	36/Wlkp/A

72.	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	budynek gospodarczy	poczty	1890	murowany		2000-07-19	36/Wikp/A
73.	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	brama	poczty	1890	murowano-metalowy		2000-07-19	36/Wikp/A
74.	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	ogrodzenie	poczty	1890	murowano-metalowy		2000-07-19	36/Wikp/A
75.	Chrobrego [ul.]	37	6 KM 42	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
76.	Chrobrego [ul.]	38	5 KM 42	kamienica		1897	murowany			
77.	Chrobrego [ul.]	40/41	59, 60 KM 29	ratusz		1830	murowany	1899, 1916	2000-05-05	26/Wikp/A
78.	Chrobrego [ul.]	42	34 KM 29	fabryka mydła R. Zwierzyńskiego, ob. kamienica		pocz. XX w.	murowany			
79.	Chrobrego [ul.]	43	33 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
80.	Chrobrego [ul.]	44	32 KM 29	kamienica		1905	murowany			
81.	Chudoby [ul.]	7	17 KM 5	dom		30. lata XX w.	murowany			
82.	Chudoby [ul.]	9	16/1 KM 5	dom		30. lata XX w.	murowany			
83.	Cierpięgi [ul.]	6	62 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
84.	Cierpięgi [ul.]	7	65 KM 41	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
85.	Cierpięgi [ul.]	7 a	70 KM 41	kamienica		1893	murowany		1996-02-06	2570/A
86.	Cierpięgi [ul.]	9	86 KM 41	dom		pocz. XX w.	murowany			
87.	Cierpięgi [ul.]	13	74 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
88.	Cierpięgi [ul.]	14/15	69 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
89.	Cierpięgi [ul.]	46	66 KM 44	Dom do ochrony wskazana kamienica		k. XIX w.	murowany			
90.	Cierpięgi [ul.]	17	66 KM 41	kamienica		1892	murowany			
91.	Cierpięgi [ul.]	18	61 KM 41	kamienica		1892	murowany			
92.	Cierpięgi [ul.]	19	60 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
93.	Cierpięgi [ul.]	23	10 KM 41	dom		1932	murowany			
94.	Cierpięgi [ul.]	24	9/1 KM 41	kamienica		1904	murowany			
95.	Cierpięgi [ul.]	25	44/2 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
96.	Cierpięgi [ul.]	26	8/3 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
97.	Cieszkowskiego [ul.]	1	56 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			

98.	Cieszkowskiego [ul.]	2	57/3 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
99.	Cieszkowskiego [ul.]	4	58 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
100.	Cieszkowskiego [ul.]	5	53 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
101.	Cieszkowskiego [ul.]	8	60/1 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
102.	Cieszkowskiego [ul.]	11	47 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
103.	Cieszkowskiego [ul.]	14	64 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
104.	Cieszkowskiego [ul.]	16	66 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
105.	Cieszkowskiego [ul.]	18	67 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
106.	Cieszkowskiego [ul.]	19	41/3 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
107.	Cieszkowskiego [ul.]	22	70/1 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
108.	Czereśniowa [ul.]	4	194/1 KM 60	dom		pocz. XX w.	murowany			
109.	Czereśniowa [ul.]	11	165 KM 60	dom		pocz. XX w.	murowany			
110.	Czereśniowa [ul.]	21	172 KM 60	dom		pocz. XX w.	murowany			
111.	Czysta [ul.]	1	15 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
112.	Czysta [ul.]	1 a	15 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
113.	Czysta [ul.]	2	14 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
114.	Czysta [ul.]	2 a	13 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
115.	Czysta [ul.]	2 b	12 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
116.	Czysta [ul.]	3	137-KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
117.	Czysta [ul.]	4	138 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
118.	Czysta [ul.]	5	139 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
119.	Dalkoska [ul.]	12	98/2 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
120.	Dalkoska [ul.]	15	100/2 KM 41	dom		pocz. XX w.	murowany			
121.	Dalkoska [ul.]	16	101 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
122.	Dalkoska [ul.]	17	102 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
123.	Dalkoska [ul.]	18	89 KM 41	kamienica		1911	murowany			
124.	Dalkoska [ul.]	18 a	88 KM 41	kamienica		1911	murowany			
125.	Dalkoska [ul.]	19	87 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
126.	Dalkoska [ul.]	20	85 KM 41	kamienica		1899	murowany			

127.	Dalkoska [ul.]	21	84 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
128.	Dalkoska [ul.]	22	83 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
129.	Dalkoska [ul.]	23	82 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
130.	Dalkoska [ul.]	24	81 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
131.	Dalkoska [ul.]		1/99 KM 55	cmentarz szpitalny	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1894			2004-03-10	158/Wlkp/A
132.	Dalkoska [ul.]		1/99 KM 55	kaplica grobowa Piotrowskich	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	ok. 1935	murowany		2004-03-10	158/Wlkp/A
133.	Dąbrowskiego [ul.]	3	101 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
134.	Dąbrowskiego [ul.]	5/5 a	102/1, 102/2 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
135.	Dąbrowskiego [ul.]	6	97 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
136.	Dąbrowskiego [ul.]	7	103 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
137.	Dąbrowskiego [ul.]	9	104 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
138.	Dąbrowskiego [ul.]	21	110 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
139.	Dąbrówki [ul.]	1	147 KM 19	kamienica		1904	murowany			
140.	Dąbrówki [ul.]	3	78 KM 19	kamienica		k. XIX w.	murowany			
141.	Dąbrówki [ul.]	4	79 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany			
142.	Dąbrówki [ul.]	5	80 KM 19	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
143.	Dąbrówki [ul.]	7	48 KM 20	dom		2. ćw. XIX w.	murowany			
144.	Dąbrówki [ul.]	8	49 KM 20	kamienica		1897	murowany			
145.	Dąbrówki [ul.]	9	53 KM 20	dom		ok. poł. XIX w.	murowany			

146.	Dąbrówki [ul.]	11	57 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
147.	Dąbrówki [ul.]	12	58 KM 20	kamienica		1879	murowany			
148.	Dąbrówki [ul.]	13	59 KM 20	kamienica		ok. 1880	murowany			
149.	Dąbrówki [ul.]	14	62 KM 20	kamienica		1904	murowany			
150.	Dąbrówki [ul.]	15	63 KM 20	willa		4. ćw. XIX w.	murowany			
151.	Dąbrówki [ul.]	15	63 KM 20	budynek z salą widowiskową, później fabryki wódek i likierów, ob. budynek usługowy		4. ćw. XIX w.	murowany			
152.	Dąbrówki [ul.]	16	10 KM 28	dom		2. poł. XIX w.	murowany			
153.	Dąbrówki [ul.]	17	9 KM 28	dom		ok. poł. XIX w.	murowany			
154.	Dąbrówki [ul.]	18	8 KM 28	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
155.	Dąbrówki [ul.]	19	7 KM 28	kamienica, ob. siedziba Banku Spółdzielczego		80. lata XIX w.	murowany	1891 (Z. Ballenstedt), 1907 (L. Śmielecki)		
156.	Dąbrówki [ul.]	19 a	7 KM 28	kamienica, ob. siedziba Banku Spółdzielczego		przed 1861	murowany	4. ćw. XIX w.		
157.	Dąbrówki [ul.]	20	6 KM 28	hotel "Du Nord"		ok. 1850	murowany		1998-12-29	2656/A
158.	Dąbrówki [ul.]	23	47 KM 29	kamienica		ok. 1880	murowany			
159.	Dąbrówki [ul.]	25	43 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
160.	Dąbrówki [ul.]	26	42 KM 29	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
161.	Dąbrówki [ul.]	27	40 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
162.	Dąbrówki [ul.]	28	39 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
163.	Dąbrówki [ul.]	29	36 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
164.	Drobna [ul.]	19	70 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
165.	Dworcowa [ul.]	17	1/1 KM 52	dom [1]	dworca kolejowego	k. XIX w.	murowany			
166.	Dworcowa [ul.]	21	1/13 KM 52	dom urzędników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [15]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
167.	Dworcowa [ul.]		1/21 KM 52	nastawnia dysponująca	stacji kolejowej przy ulicach	ok. 1911	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A

				Gn-A z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [13]	Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztovej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
168.	Farna [ul.]	1	28 KM 29	kamienica		ok. 1890	murowany			
169.	Farna [ul.]	2	24 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
170.	Farna [ul.]	6	21 KM 29	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Trójcy	kościół parafialny rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	ok. 1420-1430	murowany	1611, ok. 1613, 1687	1964-11-23	18/A
171.	Farna [ul.]	6	21 KM 29	plebania	kościół parafialny rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	ok. poł. XIX w.	murowany			
172.	Farna [ul.]	6	21 KM 29	ogrodzenie z fragmentami murów miejskich	kościół parafialny rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	XIV w.	murowany			
173.	Farna [ul.]	8	20 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		1969-09-12	728/A
174.	Franciszkańska [ul.]	2	145 KM 19	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
175.	Franciszkańska [ul.]	3	144 KM 19	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
176.	Franciszkańska [ul.]	9	71/5 KM 19	budynek Sądu Ziemskiego i Okręgowego, ob. Sądu Rejonowego		1878-1881	murowany		2000-07-28	37/Wlkp/A
177.	Franciszkańska [ul.]	10	71/5 KM 19	budynek aresztu śledczego, ob. Sądu Rejonowego		1901	murowany			
178.	Franciszkańska [ul.]	12	73 KM 19	kościół klasztoru Franciszkanów pw. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego	klasztoru Franciszkanów	ok. 1270	murowany	XIII/XIV w. (?), ok. 1613, 2. poł. XVIII w., 1892, 1930-1932	1964-11-19	15/A
179.	Franciszkańska [ul.]	12	73 KM 19	klasztor Franciszkanów	klasztoru Franciszkanów	pocz. XV w.	murowany	ok. 1613, 2. poł. XVIII w.	1964-11-19	15/A
180.	Gajowa [ul.]	6	111/2 KM 59	dom	domu, ul. Gajowa 6	pocz. XX w.	murowany			
181.	Gajowa [ul.]	6	111/2 KM 59	budynek gospodarczy	domu, ul. Gajowa 6	pocz. XX w.	ryglowy			
182.	Gajowa [ul.]	12	118 KM 59	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
183.	Gajowa [ul.]	14	133-KM-59	dom		pocz. XX w.	murowany			
184.	Gajowa [ul.]	15	207 KM 60	dom	domu, ul. Gajowa 15	pocz. XX w.	murowany			
185.	Gajowa [ul.]	15	207 KM 60	budynek gospodarczy	domu, ul. Gajowa 15	pocz. XX w.	ryglowy			

186.	Gajowa [ul.]	16	136 KM 59	dom		pocz. XX w.	murowany			
187.	Gajowa [ul.]	17	231 KM 60	dom	domu, ul. Gajowa 17	pocz. XX w.	murowany			
188.	Gajowa [ul.]	17	231 KM 60	budynek gospodarczy	domu, ul. Gajowa 17	pocz. XX w.	ryglowy			
189.	Gajowa [ul.]	18	146 KM 59	dom		pocz. XX w.	murowany			
190.	Gajowa [ul.]	20	147 KM 59	dom		pocz. XX w.	murowany			
191.	Gajowa [ul.]	25	276 KM 60	dom	domu, ul. Gajowa 25	pocz. XX w.	murowany			
192.	Gajowa [ul.]	25	276 KM 60	budynek gospodarczy	domu, ul. Gajowa 25	1835	murowany			
193.	Gajowa [ul.]	27	277/1 KM 60	dom	domu, ul. Gajowa 27	20-30. lata XX w.	murowany			
194.	Gajowa [ul.]	27	277/1 KM 60	budynek gospodarczy	domu, ul. Gajowa 27	20-30. lata XX w.	murowany			
195.	Gajowa [ul.]	28	175/1 KM 59	dom		pocz. XX w.	murowany			
196.	Gajowa [ul.]		135/2 KM 59	figura NMP Niepokalanej		1. poł. XX w.	sztuczny kamień			
197.	Gajowa [ul.]		2/12 KM 58	dróżniczówka kolejowa		k. XIX w.	murowany			
198.	Garbarska [ul.]	1	130 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
199.	Garbarska [ul.]	2	131 KM 29	dom		XIX/XX w.	murowany			
200.	Garbarska [ul.]	3	133 KM 29	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
201.	Garbarska [ul.]	6	126 KM 29	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
202.	Garbarska [ul.]	7	125 KM 29	dom		XIX/XX w.	murowany			
203.	Głęboka [ul.]	16	62 KM 35	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
204.	Gołębia [ul.]	7	106/4 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
205.	Gołębia [ul.]	8	8/2 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
206.	Góma [ul.]	1	1/1 KM 17	dom pracowników stadniny [4] - budynek nr 10	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
207.	Góma [ul.]	1	1/1 KM 17	budynek gospodarczy [3]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany			
208.	Góma [ul.]	3	1/3 KM 17	dom pracowników stadniny [5] - budynek nr 9	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1907	murowany			
209.	Góma [ul.]	3	1/3 KM 17	budynek gospodarczy [4]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada	1900-1914	murowany			

					Ogierów					
210.	Góma [ul.]	9	1 KM 14	dom		k. XIX w.	murowany			
211.	Grunwaldzka [ul.]	18	17/1 KM 96	dom		pocz. XX w.	murowany			
212.	Grunwaldzka [ul.]	30	18/1, 41 KM 96	dom		pocz. XX w.	murowany			
213.	Grunwaldzka [ul.]	40+42	46/2+34/11, KM-96	dom-w zabudowie bliźniaczej		20-30. lata XX w.	murowany			
214.	Grunwaldzka [ul.]	46	9/1 KM 95	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
215.	Grzybowo [ul.]	3	75 KM 19	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
216.	Grzybowo [ul.]	4	83/2 KM 19	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
217.	Grzybowo [ul.]	5	84 KM 19	kamienica		1879	murowany			
218.	Grzybowo [ul.]	6	86 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
219.	Grzybowo [ul.]	7	87 KM 19	kamienica		k. XIX w.	murowany		2006-06-19	345/Wlkp/A
220.	Grzybowo [ul.]	10	90/2 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
221.	Grzybowo [ul.]	12	93 KM 19	dom		2. poł. XIX w.	murowany			
222.	Grzybowo [ul.]	13	94 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
223.	Grzybowo [ul.]	14	95 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
224.	Grzybowo [ul.]	15	96/1 KM 19	dom		ok. poł. XIX w.	murowany			
225.	Grzybowo [ul.]	16	97 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
226.	Grzybowo [ul.]	17	98 KM 19	dom		ok. poł. XIX w.	murowany			
227.	Grzybowo [ul.]	22	112 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
228.	Grzybowo [ul.]	23/24	113 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
229.	Grzybowo [ul.]	25	114 KM 19	dom		k. XIX w.	murowany			
230.	Grzybowo [ul.]	31	24 KM 20	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
231.	Grzybowo [ul.]	32	26 KM 20	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
232.	Grzybowo [ul.]	34	40 KM 20	dom		XIX/XX w.	murowany			
233.	Grzybowo [ul.]	35	41 KM 20	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
234.	Grzybowo [ul.]	36	45 KM 20	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
235.	Św. Jana [ul.]	1	85 KM 19	kościół klasztorny Bożogrobców, ob. rektorski rzymskokatolicki pw. św. Jana Chrzciciela	klasztoru Bożogrobców	ok. poł. XIV w. - XV/XVI w.	murowany	2. poł. XVII w., k. XVIII w., ok. poł. 1916-1920	1951-09-11	2485/A

236.	Św. Jana [ul.]	2	68/3 KM 19	klasztor Bożogrobców	klasztoru Bożogrobców	2. poł. XIV w.	murowany	k. XVII w., ok. pol. XVIII w.	1964-11-19	13/A
237.	Św. Jana [ul.]	2	85, 68/2, 68/5 i 68/6 KM 19	otoczenie klasztoru Bożogrobców	klasztoru Bożogrobców	2. poł. XIV-XVIII w.			2009-10-02	765/Wlk.A
238.	Św. Jana [ul.]	2 a	68/4 KM 19	Katolicka Szkoła Ludowa św. Jana, ob. Gimnazjum Nr 1 im. Zjazdu Gnieźnieńskiego		1901-1904	murowany		1999-10-04	19/Wlkp/A
239.	Św. Jana [ul.]	8	66 KM 19	dom		2. poł. XVIII w.	ryglowy	1841, 1867		
240.	Św. Jana [ul.]	9	65 KM 19	szpital wojskowy, ob. szpital Zespołu Opieki Zdrowotnej		1856	murowany			
241.	Jana Pawła II [ul.]	1	75 KM 28	dom		k. XIX w.	murowany			
242.	Jana Pawła II [ul.]	2	81/3 KM 28	Komenda Powiatowa Policji		1. ćw. XX w.	murowany			
243.	Jana Pawła II [ul.]	5	90 KM 28	Obwodowy Urząd Miar		1. ćw. XX w.	murowany			
244.	Jasna [ul.]	2	32 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
245.	Jasna [ul.]	3	111 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
246.	Jeziorna [ul.]	1	124 KM 29	dom		3. ćw. XIX w.	murowany			
247.	Jeziorna [ul.]	1 a	124 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
248.	Jeziorna [ul.]	13	109 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
249.	Jeziorna [ul.]	13 a	110 KM 29	willa, ob. Zespół Przychodni Rejonowo-Specjalistycznych Lekarzy Rodzinnych "MEDIPOM"		20-30. lata XX w.	murowany			
250.	Bi. Jolenty [ul.]	1	85 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
251.	Bi. Jolenty [ul.]	4	80 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
252.	Bi. Jolenty [ul.]	6	15 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
253.	Bi. Jolenty [ul.]	8	44 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
254.	Bi. Jolenty [ul.]	8 a	45 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
255.	Bi. Jolenty [ul.]	9	47 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
256.	Bi. Jolenty [ul.]	10	48 KM 10	willa		pocz. XX w.	murowany			
257.	Bi. Jolenty [ul.]	11	51 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
258.	Bi. Jolenty [ul.]	12	52 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
259.	Bi. Jolenty [ul.]	13	53 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			

260.	Bi. Jolenty [ul.]	14	54 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
261.	Bi. Jolenty [ul.]	15	55 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
262.	Bi. Jolenty [ul.]	16	56 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
263.	Bi. Jolenty [ul.]	18	86 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
264.	Bi. Jolenty [ul.]	19	88 KM 10	kamienica		k. XIX w.	murowany			
265.	Kasprowicza [ul.]	3	42 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
266.	Kasprowicza [ul.]	13	80/3 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
267.	Kasprowicza [ul.]	13 a	79 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
268.	Kasprowicza [ul.]	14	26 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
269.	Kasprowicza [ul.]	16	28 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
270.	Kaszarska [ul.]	3	16 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
271.	Kaszarska [ul.]	4	15 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
272.	Kaszarska [ul.]	5	15 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
273.	Kawiary [ul.]	31	31 KM 73	rządca (?) folwarku Kawiary		2. poł. XIX w.	murowany			
274.	Kilińskiego [ul.]	5/6	19 i 18 KM 20	kamienica		ok. 1907	murowany			
275.	Kilińskiego [ul.]	7	17 KM 20	kamienica		ok. 1907	murowany			
276.	Kilińskiego [ul.]	8	16 KM 20	kamienica		ok. 1907	murowany			
277.	Kilińskiego [ul.]	9/10	15 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
278.	Kilińskiego [ul.]	12	32 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
279.	Kilińskiego [ul.]	13	31 KM 20	kamienica		ok. 1910	murowany			
280.	Kilińskiego [ul.]	14	30 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
281.	Kilińskiego [ul.]	17	35 KM 20	kamienica		30. lata XX w.	murowany			
282.	Klonowa [ul.]	5	32 KM 65	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
283.	Kleckoska [ul.]	4/8	2 KM 17	cmentarz parafialny rzymskokatolicki pw. św. Piotra	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Piotra	1833			1987-03-30	2119/A
284.	Kleckoska [ul.]	4/8	2 KM 17	brama główna	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Piotra	1901	murowano-metalowy		1987-03-30	2119/A
285.	Kleckoska [ul.]	4/8	2 KM 17	kościół filialny rzymskokatolicki pw.		1780	murowany		1968-11-28	413/A

				św. św. Piotra i Pawła					
286.	Kleckoska [ul.]	9	47/9 KM 31	dom pracowników stadniny [6] - budynek nr 21	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1904	murowany		
287.	Kleckoska [ul.]	9	47/9 KM 31	budynek gospodarczy [10]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany		
288.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	wiła dyrektora - budynek nr 16	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1883-1885	murowany		
289.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	budynek kancelaryjny - budynek nr 17	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1883-1885	murowany		
290.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia główna z ujeżdżalnią - budynki nr 1 i 13	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1883-1885	murowany		
291.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia wyjazdowa z kuźnią - budynek nr 15	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1883-1885	murowany		
292.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia polna - budynek nr 2	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1904	murowany		
293.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia - budynek nr 4	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1883-1885	murowany		
294.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia remontowa - budynek nr 12	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1912	murowany		
295.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia - budynek nr 19	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany		
296.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	budynek gospodarczy przy budynku kancelaryjnym [1]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany		
297.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	budynek gospodarczy przy stajni wyjazdowej z kuźnią [2]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany		
298.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	wozownia - budynek nr 14	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany		
299.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	ambulatorium - budynek nr 20	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada	1900-1914	murowany		

					Ogierów					
300.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	kryta ujeżdżalnia - budynek nr 3	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany			
301.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stodoła - budynek nr 18	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	drewniany			
302.	Kleckoska [ul.]	10/16	1/1, 1/2, 1/3, 1/4 i 1/5 KM 17	park	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	4. ćw. XIX w.				
303.	Kleckoska [ul.]	11	2/2 KM 31	dom pracowników stadniny [7] - budynek nr 22	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
304.	Kleckoska [ul.]	17	36/6 KM 16	dom		1926	murowany			
305.	Kleckoska [ul.]	18	37/8 KM 14	dom pracowników stadniny [8] - budynek nr 11	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
306.	Kleckoska [ul.]	18	37/8 KM 14	budynek gospodarczy [5]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
307.	Kleckoska [ul.]	20	37/7 KM 14	dom pracowników stadniny [9] - budynek nr 8	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
308.	Kleckoska [ul.]	20	37/7 KM 14	budynek gospodarczy [6]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
309.	Kleckoska [ul.]	21	34/2 KM 16	dom		pocz. XX w.	murowany			
310.	Kleckoska [ul.]	22	37/1 KM 14	dom pracowników stadniny [10]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
311.	Kleckoska [ul.]	22	37/5 KM 14	budynek gospodarczy [7]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
312.	Kleckoska [ul.]	22	37/4 KM 14	budynek gospodarczy [8]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
313.	Kleckoska [ul.]	24	37/2 KM 14	dom pracowników stadniny [11]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
314.	Kleckoska [ul.]	26	37/6 KM 14	dom pracowników stadniny [12]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			

					Ogierów					
315.	Kleckoska [ul.]	26	37/6 KM 14	budynek gospodarczy [9]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
316.	Kleckoska [ul.]	28	36 KM 14	dom		pocz. XX w.	murowano- drewniany			
317.	Kleckoska [ul.]	29	31 KM 16	dom		1932	murowany			
318.	Kleckoska [ul.]	31	30/1 KM 16	dom		1932	murowany			
319.	Kleckoska [ul.]	35	28/1 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
320.—	Kleckoska [ul.]	36	33 KM 14	dom		1938	murowany			
321.	Kleckoska [ul.]	38	32 KM 14	dom		1932	murowany			
322.	Kleckoska [ul.]	39	20 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
323.	Kleckoska [ul.]	41	18/7 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
324.	Kleckoska [ul.]	42	29 KM 14	dom		30. lata XX w.	murowany			
325.	Kleckoska [ul.]	43	17/5 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
326.	Kleckoska [ul.]	50	24/1 KM 14	dom		30. lata XX w.	murowany			
327.	Kleckoska [ul.]	51	5/8 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
328.	Kleckoska [ul.]	62	58/96 KM 152	figura Chrystusa błogosławiącego		1. ćw. XX w.	murowany			
329.	Kleckoska [ul.]	62	65/96 KM 152	dwór	dworu, ul. Klekowska 62	k. XIX w.	murowany			
330.	Kleckoska [ul.]	62	12/2, 21 i 22 KM 152	park dworski	dworu, ul. Klekowska 62	3. ćw. XIX w.				
331.	Kleckoska [ul.]	62	65/96 KM 152	budynek gospodarczy	dworu, ul. Klekowska 62	k. XIX w.	murowany			
332.	Kleckoska [ul.]	72	91/96 KM 151	dom	domu, ul. Klekowska 72	30. lata XX w.	murowany			
333.	Kleckoska [ul.]	72	91/96 KM 151	budynek gospodarczy	domu, ul. Klekowska 72	30. lata XX w.	szachulcowy			
334.	Kleckoska [ul.]	77	1 KM 149	dom		pocz. XX w.	murowany			
335.	Kochanowskiego [ul.]	4	37/2 KM 45	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
336.	Kochanowskiego [ul.]	12	26/2 KM 45	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
337.	Kochanowskiego [ul.]	23	15/1 KM 46	dom		20-30. lata XX w.	murowany			

338.	Kolegiaty [ul.]	1	50 KM 18	kanonia	kanonii, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVIII w.	murowany		1964-11-18	12/A
339.	Kolegiaty [ul.]	2	50 KM 18	kanonia wikariacka	kanonii, ul. Kolegiaty	1736-1738	murowany	1835-1836 (Roch Jax)	1964-11-19	11/A
340.	Kolegiaty [ul.]	3	50 KM 18	kanonia	kanonii, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVIII w.	murowany		1964-11-18	12/A
341.	Kolegiaty [ul.]	3 a	50 KM 18	lamus, ob. garaż	kanonii, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVIII w.	murowany		1964-11-18	12/A
342.	Kolegiaty [ul.]	4	50 KM 18	kanonia	kanonii, ul. Kolegiaty	1733	murowany		1964-11-18	12/A
343.	Kolegiaty [ul.]	4 a	50 KM 18	kanonia	kanonii, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVIII w.	murowany		1964-11-18	12/A
344.	Kolegiaty [ul.]	5	50 KM 18	kanonia	kanonii, ul. Kolegiaty	1748	murowany	1799 (?)	1974-07-18	1551/A
345.	Kolegiaty [ul.]	6	50 KM 18	kanonia	kanonii, ul. Kolegiaty	1851-1853	murowany		1964-11-18	12/A
346.	Kolegiaty [ul.]		50 KM 18	kościół kolegialny, ob. filialny rzymskokatolicki pw. św. Jerzego		XII w.	murowany	1615-1632, 1782 (Bernard Langweber)	1964-11-19	14/A
347.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	rządzcówka	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
348.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	park	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.				
349.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	grota	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
350.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	lodownia	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
351.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	budynek gospodarczy, ob. kurmik	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
352.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	obora	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
353.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	stodoła, ob. magazyn	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
354.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	stajnia, ob. chlewnia	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
355.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	chlewnia	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
356.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	kuźnia i stelmacharnia, ob. budynek gospodarczy	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
357.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	dom pracowników sezonowych [1], ob. magazyn	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
358.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	dom pracowników sezonowych [2], ob. magazyn	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
359.---	Kolejowa [ul.]		9/22-KM-50	dworzec towarowy (nr 1)	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	1942-1943	murowany			
360.	Kolejowa [ul.]		55/1 KM 131	magazyn wojskowy (nr 10)	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	ok. 1942	murowany			
361.	Kolejowa [ul.]		55/1 KM 131	nastawnia wykonawcza Gn-13, ob. nastawnia	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	ok. 1942	murowany			

				dysponująca Gn-C(nr 7)					
362.	Kolejowa [ul.]		9/11 KM 50	nastawnia dysponująca Gn-B (12)	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	ok. 1942	murowany		
363.—	Kolejowa [ul.]		9/1 KM 50	wiadukt kolejowy północny [1]	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	1915-1917, 1941	żelbetowy		
364.—	Kolejowa [ul.]		9/1 KM 50	wiadukt kolejowy środkowy [2]	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	1942-1943	żelbetowy		
365.—	Kolejowa [ul.]		9/1 KM 50	wiadukt kolejowy południowy [3]	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	1942-1943	żelbetowy		
366.	Kołątaja [ul.]	4	67 KM 45	dom		1932	murowany		
367.	Kołątaja [ul.]	9	55/1 KM 26	dom		1936	murowany		
368.	Kołątaja [ul.]	12	71/1 KM 45	dom	domu, ul. Kołątaja 12	20-30. lata XX w.	murowany		
369.	Kołątaja [ul.]	12	71/1 KM 45	budynek gospodarczy	domu, ul. Kołątaja 12	20-30. lata XX w.	murowany		
370.	Kołątaja [ul.]	12	71/1 KM 45	warsztat	domu, ul. Kołątaja 12	20-30. lata XX w.	murowany		
371.	Konikowo [ul.]	1	104 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany		
372.	Konikowo [ul.]	5	102 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany		
373.	Konikowo [ul.]	6/8	7 KM 51	budynek przemysłowy, ob. Zakład Przetwórczy Centrali Rybnej		pocz. XX w.	murowany		
374.	Konikowo [ul.]	7	101 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany		
375.	Konikowo [ul.]	15	88/2 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany		
376.	Konikowo [ul.]	19	79/1 KM 44	dom		2. ćw. XX w.	murowany		
377.—	Konikowo [ul.]	20	4 KM 50	obora	folwarku Konikowo	4. ćw. XIX w.-pocz. XX w.	murowany		
378.—	Konikowo [ul.]	20	4 KM 50	stodoła	folwarku Konikowo	4. ćw. XIX w.-pocz. XX w.	murowany		
379.—	Konikowo [ul.]	20	4 KM 50	magazyn	folwarku Konikowo	4. ćw. XIX w.-pocz. XX w.	murowany		
380.—	Konikowo [ul.]	20	4 KM 50	owszarnia	folwarku Konikowo	4. ćw. XIX w.-pocz. XX w.	murowany		
381.	Konikowo [ul.]	21	78 KM 44	dom		2. ćw. XX w.	murowany		
382.	Konikowo [ul.]	23	77/2 KM 44	rzędcówka	folwarku Konikowo	1899	murowany	ok. 1910	
383.	Konopnickiej [ul.]	1-2	32 KM 64	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Wrzesińskiej 9-11,	1911-1912	murowany		2013-01-18 881/Wkp/A

					13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-2					
384.	Konopnickiej [ul.]	4	17 KM 64	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
385.—	Konopnickiej [ul.]	6	27 KM 64	budynek z salą sportową		pocz. XX w.	murowany			
386.	Kostrzyńska [ul.]	44	67 KM 144	dwór	dworsko-parkowy Skierszewo	80. lata XIX w.	murowany	1987-09-09 i 2014-11-05	2131/A i 948/Wlkp/A	
387.	Kostrzyńska [ul.]	44	67 KM 144	park	dworsko-parkowy Skierszewo	80. lata XIX w.		1987-09-09 i 2014-11-05	2131/A i 948/Wlkp/A	
388.	Kościuski [ul.]	1	54 KM 42	willa		4. ćw. XIX w.	murowany			
389.	Kościuski [ul.]	2/3	52 KM 42	budynek przemysłowy, ob. budynek administracyjny Przetwórní Owoców		2. poł. XIX w.	murowany			
390.	Kościuski [ul.]	4	51 KM 42	willa		1916	murowany	1925 (Edward Günther)		
391.	Kościuski [ul.]	5	24/2 KM 42	willa, ob. Zespół Przychodni Rejonowo-Specjalistycznych Lekarzy Rodzinnych "MEDIPOM"		1890	murowany			
392.	Kościuski [ul.]	6	55/2 KM 42	willa, d. łoża masońska Gnesener Odd-Fellow- Logenheim		1895	murowany			
393.	Kościuski [ul.]	12	66/1 KM 42	kamienica		k. XIX w.	murowany			
394.	Kościuski [ul.]		71, 72 KM 42	Park Miejski im. Tadeusza Kościuszki		1899				
395.	Krzywe Kolo [ul.]	5	36 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
396.	Krzywe Kolo [ul.]	5 a	37 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
397.	Krzywe Kolo [ul.]	5 b	38 KM 20	kamienica		1911	murowany			
398.	Krzywe Kolo [ul.]	5 c	39 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
399.—	Krzywe Kolo [ul.]	6	51 KM 20	dom-magazyn		pocz. XX w.	murowany			
400.	Krzywe Kolo [ul.]	7	53 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
401.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	1 a	131/1 KM 80	dom		1. poł. XX w.	murowany			
402.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	1 b	133 KM 80	dom		1. poł. XX w.	murowany			
403.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	1 c	134 KM 80	dom		1. poł. XX w.	murowany			
404.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	3 a	138 KM 80	dom		1. poł. XX w.	murowany			
405.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	3 d	148 KM 80	dom		1. poł. XX w.	murowany			

406.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	4	189 KM 59	czworak, ob. dom	dworu Dalki	k. XIX w.	murowany			
407.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	9	155/1 KM 80	budynek inwentarski, ob. dom	dworu Dalki	k. XIX w.	murowany			
408.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	9	155/1 KM 80	owczarnia, ob. budynek inwentarski	dworu Dalki	pol. XIX w.	murowany			
409.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	11	171/3 KM 80	owczarnia, ob. dom i budynek gospodarczy	dworu Dalki	pol. XIX w.	murowany			
410.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	15	2/2 KM 81	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
411.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	16	204 KM 59	dom pracowników folwarcznych, ob. dom	dworu Dalki	k. XIX w.	murowany			
412.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	20	215/4 KM 59	dwór, później siedziba Uniwersytetu Ludowego, ob. Dom Towarzystwa Czytelni Ludowych	dworu Dalki	1919-1921	murowany		1998-12-30	2655/A
413.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	20	215/4 KM 59	park	dworu Dalki	k. XIX w.		1921 ok.	1998-12-30	2655/A
414.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	32	221 KM 59	dom		1. dekada XX w.	ryglowy			
415.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	44	1 KM 139	dom z częścią gospodarczą		1. dekada XX w.	murowany			
416.	Ks. Ludwiczaka [ul.]		171/5 KM 80	figura Chrystusa		1. pol. XX w.	sztuczny kamień			
417.	Ks. Ludwiczaka [ul.]			dróżniczówka kolejowa		k. XIX w.	murowany			
418.	Kwiatowa [ul.]	1	15 KM 5	dom		1933	murowany			
419.	Kwiatowa [ul.]	2	3 KM 9	willa		1933	murowany			
420.	Kwiatowa [ul.]	3	14/2 KM 5	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
421.	Kwiatowa [ul.]	4	10/2 KM 9	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
422.	Kwiatowa [ul.]	5	13/1 KM 5	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
423.	Kwiatowa [ul.]	6	11/1 KM 9	dom		1934	murowany			
424.	Lecha [ul.]	1	28 KM 42	kamienica		1914-1915	murowany			
425.	Lecha [ul.]	2	25 KM 42	kamienica		ok. 1870	murowany			
426.	Lecha [ul.]	3	47 KM 42	willa		ok. 1870	murowany			
427.	Lecha [ul.]	4	50 KM 42	kamienica		ok. 1880	murowany			
428.	Lecha [ul.]	5	57 KM 42	kamienica		1893	murowany			
429.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	budynek Starostwa, ob. Urzędu Miasta	Starostwa	1899	murowany		1999-05-17	5/Wlkp/A
430.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	stajnia z wozownią	Starostwa	pocz. XX w.	murowany		1999-05-17	5/Wlkp/A

431.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	brama główna	Starostwa	pocz. XX w.	murowano-metalowy		1999-05-17	5/Wlkp/A
432.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	brama wewnętrzna	Starostwa	pocz. XX w.	murowano-metalowy		1999-05-17	5/Wlkp/A
433.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	ogrodzenie	Starostwa	pocz. XX w.	murowano-metalowy		1999-05-17	5/Wlkp/A
434.	Lecha [ul.]	10	59/2 KM 42	kamienica, ob. budynek administracyjny PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o. Warszawa		1870	murowany		2003-08-21	144/Wlkp/A
435.	Lecha [ul.]	11	46 KM 42	willa Ellerbeck, ob. przedszkole Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego à Paulo		1872	murowany		2003-05-07	129/Wlkp/A
436.	Lecha [ul.]	12	31 KM 42	kamienica		ok. 1880	murowany			
437.	Lecha [ul.]	12 a	30/1 KM 42	dom		XIX/XX w.	murowany			
438.	Lecha [ul.]	13	29/2 KM 42	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
439.	Lelewela [ul.]	3	86/1 KM 44	dom		1938	murowany			
440.	Lelewela [ul.]	4	124 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
441.	Lelewela [ul.]	5	85 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
442.	Lelewela [ul.]	6	123 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
443.	Lelewela [ul.]	7	84 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
444.	Lelewela [ul.]	8	122 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
445.	Leśna [ul.]	1	20 KM 93	dom z częścią gospodarczą		pocz. XX w.	murowany			
446.	Leśna [ul.]	2	16/2 KM 93	dom		30. lata XX w.	murowany			
447.	Leśna [ul.]	3	69 KM 93	dom		30. lata XX w.	murowany			
448.	Leśna [ul.]	7	71/2 KM 93	dom		30. lata XX w.	murowany			
449.	Leśna [ul.]	11	73/1 KM 93	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
450.	Leśna [ul.]	16	64/2 KM 93	dom		30. lata XX w.	murowany			
451.	Libelta [ul.]	2	89/2 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
452.	Libelta [ul.]	3	98 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
453.	Libelta [ul.]	4	90 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
454.	Libelta [ul.]	5	97 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
455.	Libelta [ul.]	9	95 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			

456.	Libelta [ul.]	10	96 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
457.	Libelta [ul.]	11	62 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
458.	Libelta [ul.]	15	51/1 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
459.	Libelta [ul.]	17	15 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
460.	Libelta [ul.]	19	14 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
461.	Libelta [ul.]	22	16/4 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
462.	Libelta [ul.]	23	9 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
463.	Libelta [ul.]	26	18/2 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
464.	Libelta [ul.]	30	21/2 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
465.	Libelta [ul.]	31	26 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
466.	Libelta [ul.]	33	25 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
467.	Libelta [ul.]	35/37	23, 24 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
468.	Libelta [ul.]	36	74/1 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
469.	Libelta [ul.]	39	22 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
470.	Libelta [ul.]	40	67/1 KM 26	dom		1931	murowany			
471.	Libelta [ul.]	42	65 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
472.	Libelta [ul.]	45	12/2 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
473.	Libelta [ul.]	46	44/1 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
474.	Libelta [ul.]	48	43/1 KM 26	dom		1930	murowany			
475.	Libelta [ul.]	49	9 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
476.	Libelta [ul.]	52	6 KM 26	dom		pocz. XX w.	murowany			
477.	Libelta [ul.]/Roosevelta [ul.]	53/62/64	8 KM 27	dom		1901	murowany			
478.	Libelta [ul.]	56	4 KM 26	dom		pocz. XX w.	murowany			
479.	Libelta [ul.]	56 a	3 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
480.	Kancelerza Łaskiego [ul.]	1	1 KM 29	kanonia	kanonii, ul. Kancelerza Łaskiego i Tumska	pocz. XVI w.	murowany	XVIII w.	1968-11-21	359/A
481.	Kancelerza Łaskiego [ul.]	1 a	1 KM 29	kanonia	kanonii, ul. Kancelerza Łaskiego i Tumska	2. poł. XVIII w.	murowano- ryglowy		1968-11-21	360/A
482.	Kancelerza Łaskiego [ul.]	2	50 KM 18	pałac biskupi	pałacu biskupiego	przed poł. XIX w.	murowany	1928 (Stefan Cybichowski)	1968-11-21	358/A
483.	Kancelerza Łaskiego	2	50 KM 18	lamus	pałacu biskupiego	2. poł. XVIII w.	murowany		1968-11-21	358/A

	[ul.]									
484.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	3	1 KM 29	kanonia	kanonii, ul. Kanclerza Łaskiego i Tumska	ok. 1830-1835	murowany		1968-11-21	361/A
485.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	5	1 KM 29	kanonia	kanonii, ul. Kanclerza Łaskiego i Tumska	ok. 1830-1835	murowany		1968-11-21	362/A
486.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	7	1 KM 29	pałac arcybiskupi		ok. 1830-1836	murowany	1928 (Stefan Cybichowski)	1968-11-21	357/A
487.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	8	2/2 KM 18	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
488.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	9	12 KM 30	kanonia, ob. plebania katedralna	kanonii, ul. Kanclerza Łaskiego i Tumska	ok. 1830-1835	murowany		1968-11-21	363/A
489.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	11	11 KM 30	budynek Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudentinum"	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudentinum"	1937-1938	murowany		2006-09-20	411/Wlkp/A
490.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	11	11 KM 30	relikty baszty zamku prymasowskiego	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudentinum"	XVI w.	murowany		2006-09-20	411/Wlkp/A
491.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	11	11 i 12 KM 30	ogród	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudentinum"	30. lata XX w.			2006-09-20	411/Wlkp/A
492.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	14	6 KM 18	kamienica		k. XIX w.	murowany			
493.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	15	10 KM 30	dom [1]	domu, ul. Kanclerza Łaskiego 15	k. XIX w.	murowano-szachulcowy			
494.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	15	10 KM 30	dom [2]	domu, ul. Kanclerza Łaskiego 15	k. XIX w.	murowany			
495.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	15	10 KM 30	budynek administracyjny młyna parowego		70. lata XIX w.	murowany			
496.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	17	9 KM 30	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
497.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	21	7/2 KM 30	kamienica		pocz. XX w.	murowany			

498.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	23	7/1 KM 23	kamienica		1. ćw. XX w.	murowany			
499.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	25	6 KM 30	kamienica		k. XIX w.	murowany			
500.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	27	5 KM 30	kamienica		k. XIX w.	murowany			
501.	Łącznica [ul.]	5	4 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
502.	Łącznica [ul.]	6	5 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
503.	Łącznica [ul.]	7	6/1 i 6/2 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
504.	Łubieńskiego [ul.]	1	21 KM 28	dom		k. XIX w.	murowany			
505.	Łubieńskiego [ul.]	3/5	20 KM 28	szkoła, ob. II Liceum Ogólnokształcące im. Dabrówki		4. ćw. XIX w.	murowany			
506.	Łubieńskiego [ul.]	4	11 KM 28	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
507.	Łubieńskiego [ul.]	8	13 KM 28	kamienica		1907	murowany			
508.	Łubieńskiego [ul.]	10	6 KM 42	dom		XIX/XX w.	murowany			
509.	Łubieńskiego [ul.]	10 a	6 KM 42	dom		XIX/XX w.	murowany			
510.	Łubieńskiego [ul.]	11	7 KM 42	łóża masońska, ob. Miejski Ośrodek Kultury	łóża masońskiej, ul. Łubieńskiego 11	pocz. XX w.	murowany	1999-05-18		6/Włkp/A
511.	Łubieńskiego [ul.]	11	7 KM 42	ogród	łóża masońskiej, ul. Łubieńskiego 11	pocz. XX w.		1999-05-18		6/Włkp/A
512.	Łubieńskiego [ul.]	13	38/1 KM 42	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
513.	Łubieńskiego [ul.]	15	39 KM 42	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
514.	Łubieńskiego [ul.]	17	40 KM 42	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
515.	3 Maja [ul.]	1	64/2 KM 20	willa		ok. 1880	murowany			
516.	3 Maja [ul.]	3	61 KM 20	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
517.	3 Maja [ul.]	5	60 KM 20	dom		k. XIX w.	murowany			
518.	3 Maja [ul.]	7	55/2 KM 20	dom		XIX/XX w.	murowany			
519.	3 Maja [ul.]	9	33 KM 20	willa		1886	murowany	1935		
520.	3 Maja [ul.]	11	15 KM 20	kamienica		ok. 1910	murowany			
521.	3 Maja [ul.]	12	129 KM 10	willa		ok. 1890	murowany			
522.	3 Maja [ul.]	13	14 KM 20	kamienica		ok. 1905	murowany			
523.	3 Maja [ul.]	14	130 KM 10	dom		k. XIX w.	murowany			

524.	3 Maja [ul.]	15	13 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
525.	3 Maja [ul.]	16	131 KM 10	kamienica		ok. 1905	murowany			
526.	3 Maja [ul.]	17	12 KM 20	dom		1919	murowany			
527.	3 Maja [ul.]	18	91 KM 10	kamienica		ok. 1915	murowany			
528.	3 Maja [ul.]	20	90 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
529.	3 Maja [ul.]	21	10 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
530.	3 Maja [ul.]	23	2 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
531.	3 Maja [ul.]	25	1 KM 20	dom		k. XIX w.	murowany			
532.	3 Maja [ul.]	26	85 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
533.	3 Maja [ul.]	27	115/2 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
534.	3 Maja [ul.]	29	116 KM 19	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
535.	3 Maja [ul.]	30	82 KM 10	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
536.	3 Maja [ul.]	32	81 KM 10	willa		k. XIX w.	murowany			
537.	3 Maja [ul.]	34	79/1 KM 10	dom		k. XIX w.	murowany			
538.	3 Maja [ul.]	35	118 KM 19	dom		k. XIX w.	murowany			
539.	3 Maja [ul.]	36	78/2 KM 10	kamienica		XIX/XX w.	murowany		1994-07-25	2308/A
540.	3 Maja [ul.]	37/39	109/6 KM 19	szpital Bethesda, ob. szpital Zespołu Opieki Zdrowotnej		1899	murowany			
541.	3 Maja [ul.]	38	78/1 KM 10	kamienica		XIX/XX w.	murowany		1994-07-25	2308/A
542.	3 Maja [ul.]	40	77/1 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
543.	3 Maja [ul.]	41	108 KM 19	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
544.	3 Maja [ul.]	42	76/1 KM 10	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
545.	3 Maja [ul.]	43	28 KM 11	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
546.	3 Maja [ul.]	45	27/1 KM 11	dom		k. XIX w.	murowany			
547.	3 Maja [ul.]	46	75/1 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
548.	3 Maja [ul.]	47	26/2 KM 11	dom		k. XIX w.	murowany			
549.	3 Maja [ul.]	49	25 KM 11	dom		XIX/XX w.	murowany			
550.	3 Maja [ul.]	51	24/2 KM 11	willa		1903	murowany	1934		
551.	Marcinkowskiego [ul.]	5	4 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			

552.	Marcinkowskiego [ul.]	6	106 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
553.	Marcinkowskiego [ul.]	7	3 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
554.	Marcinkowskiego [ul.]	8	107 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
555.	Marcinkowskiego [ul.]	10	108 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
556.	Marcinkowskiego [ul.]	16	55/1 KM 44	dom		1932	murowany			
557.	Marcinkowskiego [ul.]	22	8/1 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
558.	Matejki [ul.]	7	40 KM 25	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
559.	Matejki [ul.]	9	39 KM 25	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
560.	Matejki [ul.]	15	38/1 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
561.	Matejki [ul.]	19	40/1 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
562.	Św. Michała [ul.]	1	126/1 KM 10	plebania	kościół parafialny rzymskokatolickiego pw. św. Michała	ok. poł. XIX w.	murowany			
563. ---	Św. Michała [ul.]	2	124/1 KM-10	grodzisko „Zbar”		XII w.			1972-03-28; 2012-03-13	1359/A; 426/Wkpl/C
564.	Św. Michała [ul.]	2	124/1 KM 10	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła	1. ćw. XV w. (?)	murowany	ok. 1613, 1811-1815, 1900 (Julius Kohte)	1964-11-23	19/A
565.	Św. Michała [ul.]	2	124/1 KM 10	ogrodzenie	kościół parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Michała	pocz. XX w.	murowany			
566. ---	Św. Michała [ul.]	6	124/1 KM-10	dom		XIX/XX w.	murowany			
567.	Św. Michała [ul.]	8	121 KM 10	dom		ok. poł. XIX w.	murowany			
568.	Św. Michała [ul.]	9	28 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
569.	Św. Michała [ul.]	10	120 KM 10	willa		ok. 1911	murowany			
570.	Św. Michała [ul.]	12	101 KM 10	willa		1. ćw. XX w.	murowany			
571.	Św. Michała [ul.]	14	102 KM 10	willa		1. ćw. XX w.	murowany			
572.	Św. Michała [ul.]	17	99 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
573.	Św. Michała [ul.]	18	39 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
574.	Św. Michała [ul.]	19	98 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			

575.	Św. Michała [ul.]	20	40 KM 10	willa		pocz. XX w.	murowany			
576.	Św. Michała [ul.]	22	41 KM 10	willa		pocz. XX w.	murowany			
577.	Św. Michała [ul.]	24/26	42, 43/3, 43/4 KM 10	dom		ok. poł. XIX w.	murowany	30. lata XX w.		
578.	Św. Michała [ul.]	25	95/1 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
579.	Św. Michała [ul.]	27	50 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
580.	Św. Michała [ul.]	28	43/17 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
581.	Św. Michała [ul.]	31	46 KM 10	willa		30. lata XX w.	murowany			
582.	Mickiewicza [ul.]	3/3 a/3 b/4/4 a	43/7 KM 42	dom [1]	kolonii mieszkalnej pracowników kolei	30. lata XX w.	murowany			
583.	Mickiewicza [ul.]	6/6 a	164 KM 29	kamienica		1896-1899	murowany		2001-07-03	62/Wikip/A
584.	Mickiewicza [ul.]	7	37/2 KM 42	kamienica		1900	murowany			
585.	Mickiewicza [ul.]	7 a	34 KM 42	dom		XIX/XX w.	murowany			
586.	Mickiewicza [ul.]	7 a	36/2 KM 42	magazyn, ob. kaplica Kościoła Chrześcijan Baptystów		XIX/XX w.	murowany			
587.	Mickiewicza [ul.]	8	33/4 KM 42	kamienica		ok. 1905	murowany			
588.	Mickiewicza [ul.]	9	12/2 KM 42	kinoteatr "Apollo", ob. Teatr im. Aleksandra Fredry		przed 1929	murowany			
589.	Mieszka I [ul.]	2	50 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
590.	Mieszka I [ul.]	3	5 KM 28	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
591.	Mieszka I [ul.]	4	51 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
592.	Mieszka I [ul.]	5	4 KM 28	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
593.	Mieszka I [ul.]	6	52 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
594.	Mieszka I [ul.]	7	3 KM 28	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
595.	Mieszka I [ul.]	8	53 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
596.	Mieszka I [ul.]	9	2 KM 28	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
597.	Mieszka I [ul.]	10	54 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany			
598.	Mieszka I [ul.]	11	1 KM 28	kamienica		k. XIX w.	murowany			
599.	Mieszka I [ul.]	14	58 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
600.	Mieszka I [ul.]	15	4 KM 42	kamienica		1896	murowany			
601.	Mieszka I [ul.]	17	3 KM 42	kamienica		pocz. XX w.	murowany			

602.	Mieszka I [ul.]	19	2/2 KM 42	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
603.	Mieszka I [ul.]	20	61/3 KM 29	budynek siedziby gminy żydowskiej, ob. Zespół Państwowych Szkół Muzycznych		ok. 1880	murowany		2008-07-24	698/Wlkp/A
604.	Mieszka I [ul.]	21	40 KM 42	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
605.	Mieszka I [ul.]	22	65 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
606.	Mieszka I [ul.]	23	41 KM 42	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
607.	Mieszka I [ul.]	25	84/1 KM 42	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
608.	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	budynek główny Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	1863	murowany	1884 (G. Herschenz), 1911, 1929	1991-04-24	2203/A
609.	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	sala gimnastyczna Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	1875	murowany		1991-04-24	2203/A
610.	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	ogrodzenie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	XIX/XX w.	murowany		1991-04-24	2203/A
611.	Mieszka I [ul.]	28	160 KM 29	siedziba Towarzystwa Rolniczego, ob. kamienica		pocz. XX w.	murowany			
612.	Mieszka I [ul.]	29/31/33/35	43/10 KM 42	dom [2]	kolonii mieszkalnej pracowników kolei	30. lata XX w.	murowany			
613.	Mieszka I [ul.]	30	162 KM 29	kamienica	kamienicy, ul. Mieszka I 30	80. lata XIX w.	murowany	1935		
614.	Mieszka I [ul.]	30	162 KM 29	brama	kamienicy, ul. Mieszka I 30	80. lata XIX w.	murowany			
615.	Mieszka I [ul.]	30	162 KM 29	ogrodzenie	kamienicy, ul. Mieszka I 30	80. lata XIX w.	murowany			
616.	Mieszka I [ul.]	34	164 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	80. lata XIX w.		
617.	Mieszka I [ul.]	36	27 KM 41	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			

618.	Mieszka I [ul.]	37	45 KM 42	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
619.	Mieszka I [ul.]	38	28 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
620.	Mieszka I [ul.]	39	70 KM 42	dom		k. XIX w.	murowany			
621.	Mieszka I [ul.]	40	29/1 KM 41	kamienica		20-30. lata XX w.	murowany			
622.	Mieszka I [ul.]	42	30 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
623.	Mieszka I [ul.]	43	68 KM 42	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
624.	Mieszka I [ul.]	44	32 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
625.	Mieszka I [ul.]	46	33 KM 41	willa		3. ćw. XIX w.	murowany			
626.	Mieszka I [ul.]	48	110/2 KM 41	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
627.	Mieszka I [ul.]	52	111 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
628.	Mieszka I [ul.]	54	112/1 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
629.	Mieszka I [ul.]	56	113/1 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
630.	Mieszka I [ul.]	60	115/1 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
631.	Mieszka I [ul.]	62	116 KM 41	kamienica		1902	murowany			
632.	Młodzieży Polskiej [ul.]	9	86/1 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
633.	Młodzieży Polskiej [ul.]	10	87/1 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
634.	Młodzieży Polskiej [ul.]	13	85/2 KM 16	dom		20. lata XX w.	murowany			
635.	Młodzieży Polskiej [ul.]	20	92 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
636.	Młodzieży Polskiej [ul.]	22	95 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
637.	Młodzieży Polskiej [ul.]	29	57 KM 32	dom		1938	murowany			
638.	Młodzieży Polskiej [ul.]	31	58 KM 32	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
639.	Młyńska [ul.]	9	62 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
640.	Młyńska [ul.]	17	47/6 KM 31	dom pracowników stadniny [1]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogjerów	pocz. XX w.	murowany			
641.	Młyńska [ul.]	17	47/6 KM 31	budynek gospodarczy [11]	Królewskiej Stadniny,	pocz. XX w.	murowany			

					ob. Państwowego Stada Ogjerów					
642.	Młyńska [ul.]	19	47/5 KM 31	dom pracowników stadniny [2]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogjerów	pocz. XX w.	murowany			
643.	Młyńska [ul.]	19	47/5 KM 31	budynek gospodarczy [12]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogjerów	pocz. XX w.	murowany			
644.	Młyńska [ul.]	21	47/4 KM 31	dom pracowników stadniny [3]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogjerów	pocz. XX w.	murowany			
645.	Młyńska [ul.]	21	47/4 KM 31	budynek gospodarczy [13]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogjerów	pocz. XX w.	murowany			
646.	Mnichowska [ul.]			dróżnicówka kolejowa		k. XIX w.	murowany			
647.	Moniuszki [ul.]	1	159/2 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
648.	Moniuszki [ul.]	2	151 KM 29	budynek przemysłowy		pocz. XX w.	murowany			
649.	Moniuszki [ul.]	2	151 KM 29	brama z ogrodzeniem		pocz. XX w.	murowany			
650.	Moniuszki [ul.]	3	69 KM 29	kamienica		1896	murowany			
651.	Moniuszki [ul.]	3 a	69 KM 29	kamienica		1896	murowany			
652.	Moniuszki [ul.]	4	68 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
653.	Moniuszki [ul.]	4 a	67 KM 29	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
654.	Moniuszki [ul.]	5	66 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
655.	Moniuszki [ul.]	6/6 a		dom		1899	murowany			
656.	Myśliwiecka [ul.]	1	104 KM 16	dom		1932	murowany			
657.	Myśliwiecka [ul.]	2	105 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
658.	Myśliwiecka [ul.]	3	103 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
659.	Myśliwiecka [ul.]	4	107/2 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
660.	Myśliwiecka [ul.]	6	108/1 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
661.	Myśliwiecka [ul.]	7	101 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
662.	Myśliwiecka [ul.]	12	111/1 KM 16	dom		1938	murowany			
663.	Myśliwiecka [ul.]	14	113 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			

664.	Myśliwiecka [ul.]	17	97/1 KM 16	dom		1933	murowany			
665.	Niska [ul.]	3	45 KM 31	dom		30. lata XX w.	murowany			
666.	Orcholska [ul.]	38	9/2 KM 176	dom		2. dekada XX w.	murowany			
667.	Orcholska [ul.]	47	10/2 KM 176	dom		30. lata XX w.	murowany			
668.	Orcholska [ul.]	49	11/3 KM 176	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
669.	Orcholska [ul.]	72 a	21 KM 174	dom		1933	murowany			
670.	Orcholska [ul.]	76	1 KM 175	dom		30. lata XX w.	murowany			
671.	Orcholska [ul.]	82	5 KM 175	dom		1933	murowany			
672.	Orcholska [ul.]	84	7 KM 175	dom		30. lata XX w.	murowany			
673.	Paderewskiego [ul.]	5	15 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
674.	Paderewskiego [ul.]	12	7 KM 46	dom		30. lata XX w.	murowany			
675.	Paderewskiego [ul.]	18	4 KM 46	dom		30. lata XX w.	murowany			
676.	Paderewskiego [ul.]	24	1/1 KM 46	dom		30. lata XX w.	murowany			
677.	Paderewskiego [ul.]	39	49 KM 25	dom		1938	murowany			
678.	Paderewskiego [ul.]	54	30/1 KM 25	dom		30. lata XX w.	murowany			
679.	Pałucka [ul.]	20		stacja kolejowa Gniezno-Winiary		pocz. XX w.	murowany			
680.	Plawnik [ul.]	5	9/10 KM 103	dom	domu, ul. Plawnik 5	1902	murowany			
681.	Plawnik [ul.]	5	9/10 KM 103	budynek gospodarczy	domu, ul. Plawnik 5	pocz. XX w.	murowany			
682.	Plawnik [ul.]	5	9/10 KM 103	stodoła	domu, ul. Plawnik 5	1902	murowany			
683.	Pocztowa [ul.]	8	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 o]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
684.	Pocztowa [ul.]	8	12/12 KM 51	budynek gospodarczy z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A

				mieszkalnego [17 u]	kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
685.	Pocztowa [ul.]	9	7/12 KM 43	blok koszarowy [2], ob. Wojskowa Komenda Uzupełnień - budynek nr 20	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany	pocz. XX w.		
686.	Pocztowa [ul.]	9	7/20 KM 43	pralnia, ob. pralnia PRAL-BIEL s.c. - budynek nr 21	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany			
687.	Pocztowa [ul.]	9	7/21 KM 43	areszt, ob. Wojskowa Komenda Uzupełnień - budynek nr 19	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany			
688.	Pocztowa [ul.]	10	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 p]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
689.	Pocztowa [ul.]	11	6 KM 43	blok koszarowy [3], ob. Gimnazjum Nr 2 im. Powstańców Wielkopolskich 1918/1919 - budynek nr 15	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
690.	Pocztowa [ul.]	12	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 r]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
691.	Pocztowa [ul.]	13	7/27 KM 43	garnizonowy węzeł łączności - budynek nr 13	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
692.	Pocztowa [ul.]	14	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 s]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
693.	Pocztowa [ul.]	16	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A

				z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 t]	z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
694.	Pocztowa [ul.]		1/21 KM 52	nastawnia wykonawcza Gn-2 z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [14]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
695.	Pocztowa [ul.]		12/6 KM 51	nastawnia wykonawcza Gn-11 (nr9)	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	ok. 1941	murowany			
696.	Pocztowa [ul.]		12/16 KM 51	budynek administracyjny ekspedycji towarowej(nr 4)	stacji kolejowej Gniezno	1908-1909, 40. lata XX w.	murowany			
697.	Pocztowa [ul.]		12/16 KM 51	wieża wodna(nr2)	stacji kolejowej Gniezno	1888, ok. 1900	murowany			
698.	Podgórna [ul.]	3	9 KM 19	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
699.	Podgórna [ul.]	7	133 KM 19	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
700.	Podgórna [ul.]	7 a	134 KM 19	kamienica		k. XIX w.	murowany			
701.	Pogodna [ul.]	15	108 KM 32	dom		30. lata XX w.	murowany			
702.	Polna [ul.]	4	13 KM 53	dom		pocz. XX w.	murowany			
703.	Polna [ul.]	5	11 KM 53	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
704.	Polna [ul.]	7	8 KM 53	dom		1928	murowany			
705.	Polna [ul.]	8	7/1 KM 53	kamienica		1905	murowany			
706.	Polna [ul.]	28	19 KM 53	budynek pomocniczy	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
707.	Polna [ul.]		1/3-KM-53	elektrownia	dworca kolei wąskotorowej	k.-XIX w.	murowany			
708.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	8	10/2 KM 18	dom		ok. poł. XIX w.	murowany			
709.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	9	6 KM 17	dom		pocz. XX w.	murowany			
710.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	13	4 KM 17	willa		1896	murowany			
711.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	17	1/22 KM 12	dom pracowników folwarcznych	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
712.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	17	1/22 KM 12	budynek gospodarczy	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			

713.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	19	1/22 KM 12	dom pracowników folwarcznych	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
714.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	19	1/22 KM 12	lodownia	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
715.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	21	1/21 KM 12	kuznia, ob. magazyn	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
716.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	21	1/21 KM 12	spichlerz i stajnia	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
717.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	24	1/41 KM 12	stodoła	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
718.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	24	1/41 KM 12	obora	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
719.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	21	1/26 KM 12	spichlerz, ob. dom	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
720.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	21	1/25 KM 12	stajnia i magazyn	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
721.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	21	1/21 KM 12	budynek inwentarski, ob. zakład rzemieślniczy	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
722.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	21	1/40 i 1/41 KM 12	podwórze folwarczne	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.				
723.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	22	1/23 KM 12	pałac	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany		1995-08-11	2553/A
724.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	33	5/2 KM 157	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
725.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	41	16 KM 156	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
726.	Poznańska [ul.]	5	1/11 i 1/13 KM 37	willa lekarzy [2]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1910-1911	murowany			
727.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek dyrekcji i administracji	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1890-1894	murowany		2001-11-23	72/Wlkp/A

728.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	willa lekarzy [28]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany	po 1900	2001-11-23	72/Wlkp/A
729.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	willa dyrektora [29]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany		2001-11-23	72/Wlkp/A
730.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego IV, ob. oddziału psychiatrycznego rehabilitacyjnego [4]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wlkp/A
731.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego V, ob. oddziału leczenia uzależnień [5]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wlkp/A
732.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego X	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1900	murowany		2001-11-23	72/Wlkp/A
733.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XV, ob. oddziału detoksykacyjnego [15]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu	1894	murowany		2001-11-23	72/Wlkp/A

					Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych					
734.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XVI, ob. oddziału psychiatrycznego ogólnego [16]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wikp/A
735.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XIX	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1900	murowany		2001-11-23	72/Wikp/A
736.	Poznańska [ul.]	15	1/14 KM 37	izba przyjęć, ob. portiernia [35]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wikp/A
737.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	prosektorium [34]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wikp/A
738.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek gospodarczy [7]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala	1890-1894	murowany		2001-11-23	72/Wikp/A

					dla Nerwowo i Psychicznie Chorych					
739.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	domek ogrodnika, ob. budynek mieszkalny [26 a]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wlkp/A
740.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału I	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
741.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału II	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
742.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału III	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
743.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału VI	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			

744.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału VII	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
745.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego, ob. oddziału psychiatrycznego ogólnego [8]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
746.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego, ob. oddziału psychiatrycznego ogólnego [9]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
747.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału XI	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
748.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego, ob. oddziału psychiatrycznego dziecięco-młodzieżowego [12]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
749.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego, ob. oddziału psychiatrycznego ogólnego	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu	1890-1894	murowany			

				[13]	Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych					
750.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XIV, ob. oddziału psychosomatycznego [14]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
751.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XVII, ob. budynek pracowni diagnostycznej [17]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
752.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału XVIII	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
753.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XX, ob. apteki i laboratorium	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
754.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału XXI	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala	XIX/XX w.	murowany			

					dla Nerwów i Psychicznie Chorych					
755.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału XXII	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
756.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału XXIII	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIX/XX w.	murowany			
757.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego , ob. laboratorium i apteki [20]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany			
758.	Poznańska [ul.]	15	1/3, 1/8 i 1/9 KM 37	park szpitalny	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	k. XIX w.			1994-08-10	2312/A
759.	Poznańska [ul.]	15	1/5 KM 37	kaplica dwuwyznaniowa rzymskokatolicka i ewangelicka	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany		1992-10-20	2251/A

760.	Poznańska [ul.]	16	104/53 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [1]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
761.	Poznańska [ul.]	18	104/54 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [2]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
762.	Poznańska [ul.]	20	104/55 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [3]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
763.	Poznańska [ul.]	22	104/56 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [4]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
764.	Poznańska [ul.]	24	104/57 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [5]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
765.	Poznańska [ul.]	26	104/58 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [6]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu	pocz. XX w.	murowany			

					Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych					
766.	Poznańska [ul.]	30	104/59 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [7]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
767.	Półwiejska [ul.]	2	1/1 KM 85	dom		pocz. XX w.	murowany			
768.	Półwiejska [ul.]	45	15 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
769.	Półwiejska [ul.]	49	13 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
770.	Promienista [ul.]	2	71 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
771.	Prosta [ul.]	2	149/2 KM 80	stajnia, ob. budynek inwentarski	dworu Dalki	pol. XIX w.	murowany			
772.	Prosta [ul.]	3	143 KM 80	dom		1. pol. XX w.	murowany			
773.	Prosta [ul.]	4	150/1 KM 80	dom		1. pol. XX w.	murowany			
774.	Prosta [ul.]	4	150/1 KM 80	stodoła	dworu Dalki	k. XIX w.	murowany			
775.	Prosta [ul.]	4	150/1 KM 80	stajnia i obora	dworu Dalki	k. XIX w.	murowany			
776.	Prosta [ul.]	5	142 KM 80	dom		1. pol. XX w.	murowany			
777.	Prosta [ul.]	7	141/1 KM 80	dom		1. pol. XX w.	murowany			
778.	Przeznica [ul.]	1	100 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
779.	Pstrowskiego [ul.]	13	1/2 KM 77	budynek biurowo-mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbarni	1922	murowany		2004-12-30	216/Wlkp/A
780.	Pstrowskiego [ul.]	14	1/1 KM 63	budynek mieszkalny pracowników cukrowni		1921	murowany		2004-12-30	215/Wlkp/A
781.	Pstrowskiego [ul.]	15	1/1 KM 77	budynek socjalno-mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbarni	1922	murowany		2004-12-30	216/Wlkp/A
782.	Pułkowa [ul.]	16	31 KM 96	dom		30. lata XX w.	murowany			

783.	Pustachowska [ul.]	10	92 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
784.	Pustachowska [ul.]	11	124/1 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
785.	Pustachowska [ul.]	16	96 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
786.	Pustachowska [ul.]	32	217/1 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
787.	Pustachowska [ul.]	35	5/2 KM 109	szkoła, ob. dom		k. XIX w.	murowany			
788.	Pustachowska [ul.]	58	9/1 KM 110	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
789.	Reja [ul.]	6	75/2 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
790.	Reja [ul.]	12	63/13 KM 26	dom		1934	murowany			
791.	Reja [ul.]	14/14 a	45/4 i 45/8 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
792.	Roosevelta [ul.]	45	16/8 KM 21	willa		1907	murowany			
793.	Roosevelta [ul.]	46	1/1 i 1/4 KM 27	dom		1907	murowany			
794.	Roosevelta [ul.]	50	2 KM 27	młyn		1. ćw. XX w.	murowany			
795.	Roosevelta [ul.]	53	1/2 KM 22	willa		pocz. XX w.	murowany			
796.	Roosevelta [ul.]	55	27 KM 22	cmentarz żydowski	cmentarza żydowskiego, ul. Roosevelta	ok. 1890				
797.	Roosevelta [ul.]	55	27 KM 22	kostnica	cmentarza żydowskiego, ul. Roosevelta	XIX/XX w.	murowany			
798.	Roosevelta [ul.]	55	27 KM 22	dom grabarza	cmentarza żydowskiego, ul. Roosevelta	XIX/XX w.	murowany			
799.	Roosevelta [ul.]	55	27 KM 22	brama główna	cmentarza żydowskiego, ul. Roosevelta	ok. 1890	murowano- metalowy			
800.	Roosevelta [ul.]	55	27 KM 22	ogrodzenie	cmentarza żydowskiego, ul. Roosevelta	ok. 1890	murowano- metalowy			
801.	Roosevelta [ul.]	57	21/2 KM 22	dom		k. XIX w.	murowany			
802.	Roosevelta [ul.]	57	21/2 KM 22	cmentarz ewangelicki, ob. Park III Kultur		ok. 1880				
803.	Roosevelta [ul.]	58	6/3 KM 27	dom		pocz. XX w.	murowany			
804.	Roosevelta [ul.]	60	7 KM 27	dom		XIX/XX w.	murowany			
805.	Roosevelta [ul.]	63	31/25 KM 22	kamienica		ok. 1919	murowany			
806.	Roosevelta [ul.]	76	10 KM 26	dom		1906	murowany			
807.	Równa [ul.]	4	13 KM 131	dom		20-30. lata XX w.	murowany			

808.	Rybna [ul.]	6/8	59, 60 KM 19	dom, ob. przedszkole Nr 5		1. ćw. XX w.	murowany			
809.	Rybna [ul.]	11 a	54 KM 19	dom		XIX/XX w.	murowany			
810.	Rybna [ul.]	13	49 KM 19	dom		XIX/XX w.	murowany			
811.	Rybna [ul.]	14	48 KM 19	kamienica		pocz. XX w.	murowana			
812.	Rybna [ul.]	15	47 KM 19	dom		XIX/XX w.	murowany			
813.	Rybna [ul.]	16	46 KM 19	dom		XIX/XX w.	murowany			
814.	Rybna [ul.]	18	104/2 KM 19	dom		XIX/XX w.	murowany			
815.	Rybna [ul.]	19	103 KM 19	dom		XIX/XX w.	murowany			
816.	Rybna [ul.]	20	102/1 KM 19	dom		XIX/XX w.	murowany			
817.	Rybna [ul.]	21	101/1 KM 19	dom		XIX/XX w.	murowany			
818.	Rybna [ul.]	28	92 KM 19	dom		XIX/XX w.	murowany			
819.	Rynek	2	31 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
820.	Rynek	3	30 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		1964-12-02	21/A
821.	Rynek	4	29 KM 29	kamienica		30. lata XIX w.	murowany			
822.	Rynek	5	19 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	k. XIX w., pocz. XX w.,	1968-11-21	364/A
823.	Rynek	6	18 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
824.	Rynek	7	17 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	90. lata XIX w.	1968-11-22	365/A
825.	Rynek	8	14 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	20. lata XX w.	1968-11-22	366/A
826.	Rynek	9	13 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	2. poł. XIX w.	2003-03-26	124/Wlkp/A
827.	Rynek	10	140 KM 19	budynek Sądu Ziemskiego, później Powiatowego, ob. kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	k. XIX w.	1968-11-22	367/A
828.	Rynek	11	139 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1858, 1874, 1907, 1926	1964-12-02	22/A
829.	Rynek	12	138 KM 19	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany	80. lata XIX w., 1928	1968-11-22	368/A
830.	Rynek	14	142 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	2. poł. XIX w.		
831.	Rynek	15	143 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		1969-09-12	725/A
832.	Rynek	16	144 KM 19	kamienica		ok. 1890	murowany			
833.	Rynek	17	145 KM 19	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			

834.	Rynek	18	146 KM 19	kamienica		XIX/XX w.	murowany	XIX/XX w., 1918-1939		
835.	Rynek	19	36 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1841 (Schildner), 1843 (Wolfert), 1893, 1900, 1909, 1924	1969-09-12	726/A
836.	Rynek	20	35 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1838 (Schildner), 1845, 1875 (K. Ballenstaedt), 1899, 1915, 1937, 1938	1969-09-12	727/A
837.	Rzemieśnicza [ul.]	20	38 KM 149	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
838.	Rzeźnicka [ul.]	1	62 KM 29	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
839.	Rzeźnicka [ul.]	3	64 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
840.	Rzeźnicka [ul.]	4	73 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
841.	Rzeźnicka [ul.]	5	27 KM 29	kamienica		20-30. lata XX w.	murowany			
842.	Rzeźnicka [ul.]	6	30 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
843.	Rzeźnicka [ul.]	7	34 KM 29	fabryka mydła R. Zwierzyńskiego, ob. kamienica, ofieyma zarządzeniem z dnia 13.05.2019r Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu wyłączona z ewidencji		pocz. XX w.	murowany			
844.	Seminaryjna [ul.]	2	49/3 KM 18	Seminarium Duchowne z kaplicą, ob. Prymasowskie Wyższe Seminarium Duchowne	Seminarium Duchownego, ob. Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego	1782-1788	murowany	1848, 1927-1928	1968-11-21	356/A
845.	Seminaryjna [ul.]	2	49/3 KM 18	konwikt	Seminarium Duchownego, ob. Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego	k. XIX w.	murowany			
846.	Seminaryjna [ul.]	2	49/3 KM 18	ogród	Seminarium Duchownego, ob. Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego	XVIII-XX w.				
847.	Seminaryjna [ul.]	4	12 KM 19	willa		1. ćw. XX w.	murowany			
848.	Sienkiewicza [ul.]	1	39 KM 28	dom		2. ćw. XIX w.	murowany			

849.	Sienkiewicza [ul.]	3	37/2 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
850.	Sienkiewicza [ul.]	5	35 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
851.	Sienkiewicza [ul.]	6	34 KM 28	dom, ob. Zespół Szkół Zawodowych Nr 3		pocz. XX w.	murowany			
852.	Sienkiewicza [ul.]	8	32 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
853.	Sienkiewicza [ul.]	9	31 KM 28	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
854.	Sienkiewicza [ul.]	10	30/2 KM 28	dom		XIX/XX w.	murowany			
855.	Sienkiewicza [ul.]	11	29/2 KM 28	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
856.	Sienkiewicza [ul.]	16	69 KM 28	kamienica		1906	murowany			
857.	Sienkiewicza [ul.]	17	65 KM 28	Bank Rzeszy, później Bank Polski, ob. Bank Zachodni WBK S.A.		1905-1907	murowany	1921 (Józef Wellenger), 1929-1930		
858.	Sienkiewicza [ul.]	18	64 KM 28	dom		po poł. XIX w.	murowany			
859.	Sienkiewicza [ul.]	19	63 KM 28	kamienica		1903	murowany			
860.—	Sienkiewicza [ul.]	20	61 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
861.	Sienkiewicza [ul.]	21	60 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
862.	Sienkiewicza [ul.]	22	58 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
863.	Sienkiewicza [ul.]	23	57 KM 28	dom		po poł. XIX w.	murowany			
864.	Sienkiewicza [ul.]	24	53 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
865.	Sienkiewicza [ul.]	25	52 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
866.	Sienkiewicza [ul.]	26	49 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
867.	Sienkiewicza [ul.]	27	48 KM 28	kamienica		1. poł. XIX w.	murowany			
868.	Sienkiewicza [ul.]	28	44 KM 28	dom		1. ćw. XIX w.	murowany			
869.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	lokomotywnia wachlarzowa z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [1]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1908–1909, 1941, 1942	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
870.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	hala napraw lokomotyw lokomotywni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz	1908–1909, 1941, 1942	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A

				[1 a]	wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
871.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	skrzydło warsztatowe lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [1 b]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1908–1909, 1941, 1942	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
872.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	komin przemysłowy lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [1 c]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1908–1909, 1941, 1942	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
873.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	obrotnica przegubowa lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [1 d]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	metalowy		2009-12-08	772/Wlkp/A
874.	Składowa [ul.]		1/16, 1/17 i 1/20 KM 52	lokomotywnia wachlarzowa z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [2]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1888, 1894, 1914, 1939–1941, 1963	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
875.	Składowa [ul.]		1/16 i 1/17 KM 52	warsztaty lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [2 e]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1888, 1894, 1914, 1939–1941, 1963	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
876.	Składowa [ul.]		1/17KM 52	obrotnica zrównoważona lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [2 f]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym	1910	metalowy		2009-12-08	772/Wlkp/A

877.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	noclegownia z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [3]	im. Ks. Jerzego Popiełuszko stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1898–1899, 1913–1914, 1941	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
878.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	wieża wodna typu grzybek z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [4]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
879.	Składowa [ul.]		1/20 KM 52	żuraw wodny z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [20]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906	metalowy		2009-12-08	772/Wlkp/A
880.	Składowa [ul.]		1/20 KM 52	dyspozytornia lokomotywowni z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [5]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1942	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
881.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	stołówka z umywalnią i portiernią z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [6]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941–1942	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
882.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	kotłownia centralnego ogrzewania z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [7]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941–1942	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A

883.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	siłownia spalinowa z trafostacją z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [8]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1942	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
884.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	warsztaty naprawy wagonów z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [9]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941–1942	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
885.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	przesuwnica wagonów warsztatów naprawy wagonów z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [9 g]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	metalowy		2009-12-08	772/Wlkp/A
886.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	dwa dwutorowe kanały oczysztkowe z basenami szlaki z podzespołu ciagu technicznego obrzadzania parowozów [12 h]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
887.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	żuraw wodny z podzespołu ciagu technicznego obrzadzania parowozów [12 i]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	metalowy		2009-12-08	772/Wlkp/A
888.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	dwa kanały rewizyjne z podzespołu ciagu technicznego obrzadzania parowozów [12 j]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A
889.	Składowa [ul.]		12/8 KM 51	rezerwowy kanał oczysztkowy	stacji kolejowej przy ulicach	ok. 1941	murowany		2009-12-08	772/Wlkp/A

				z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 k]	Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
890.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	suszarnia piasku z wyposażeniem (piec suszarniczy i instalacja pneumatycznego przesylu piasku na wieżę zapiaszczania) z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 l]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	metalowy		2009-12-08	772/Wlkp/A
891.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	wieża napiaszczania lokomotyw z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 m]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	metalowy		2009-12-08	772/Wlkp/A
892.	Składowa [ul.]		1/18, 1/32, 1/31 i 1/30 KM 52	ogrodzenie	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	40. lata XX w.	murowane			
893.	Składowa [ul.]			kompresorownia z magazynem drewna	stacji kolejowej Gniezno	1941-1942	murowane			
894.	Siomianka [ul.]	1	93 KM 29	kamienica		1910	murowany			
895.	Siomianka [ul.]	2	95 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
896.	Siomianka [ul.]	6	99 KM 29	Dom Katolicki Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Trójcy im. Ks. Mateusza Zablockiego		1. ćw. XX w.	murowany			
897.	Siomianka [ul.]	7	100 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
898.	Siomianka [ul.]	10	9 KM 29	kamienica		1. ćw. XX w.	murowany			
899.	Siomianka [ul.]	10 a	9 KM 29	kamienica		1. ćw. XX w.	murowany			

900.	Slomianka [ul.]	10 b	9 KM 29	kamienica		1. ćw. XX w.	murowany			
901.	Slomianka [ul.]	11	10/2 KM 29	dom		XVIII/XIX w.	murowany			
902.	Sloneczna [ul.]	1	68/1 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
903.	Sloneczna [ul.]	4	102/1 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
904.	Sloneczna [ul.]	6	103 KM 74	dom		1932	murowany			
905.	Sloneczna [ul.]	10	105 KM 74	dom		1934	murowany			
906.	Sloneczna [ul.]	13	37 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
907.	Sloneczna [ul.]	14	107/1 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
908.	Sloneczna [ul.]	17	33 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
909.	Sloneczna [ul.]	20	39/1 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
910.	Sloneczna [ul.]	22	36 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
911.	Słowackiego [ul.]	19	35/2 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
912.	Słowackiego [ul.]	20	51 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
913.	Słowackiego [ul.]	21	34/4 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
914.	Słowackiego [ul.]	23	33/2 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
915.	Słowackiego [ul.]	25	32 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
916.	Słowackiego [ul.]	26	59/3 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
917.	Słowackiego [ul.]	28	60 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
918.	Słowackiego [ul.]	30	63 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
919.	Słowackiego [ul.]	31	78 KM 26	dom		30. lata XX w.	murowany			
920.	Słowackiego [ul.]	32	64 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
921.	Słowackiego [ul.]	34	66/1 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
922.	Słowackiego [ul.]	39	62/2 KM 26	dom		30. lata XX w.	murowany			
923.	Słowackiego [ul.]	43	41/3 KM 26	dom		30. lata XX w.	murowany			
924.	Słowackiego [ul.]	46	28/2 KM 26	dom		30. lata XX w.	murowany			
925.	Sobieskiego [ul.]	2	47 KM 28	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
926.	Sobieskiego [ul.]	2	38/2 KM 28	rzeźnia miejska		1895	murowany			
927.	Sobieskiego [ul.]	7	59 KM 28	kamienica		20. lata XX w.	murowany			
928.	Sobieskiego [ul.]	8	59 KM 28	kamienica		20. lata XX w.	murowany			

929.	Sobieskiego [ul.]	11	66 KM 28	kamienica		1. dekada XX w.	murowany			
930.	Sobieskiego [ul.]	11 a	67 KM 28	kamienica		ok. 1914	murowany			
931.	Sobieskiego [ul.]	12 a	68 KM 28	kamienica		1. dekada XX w.	murowany			
932.	Sobieskiego [ul.]	13/13 a	72 KM 28	kamienica		1908	murowany			
933.	Sobieskiego [ul.]	14	73/1 KM 28	kamienica	kamienicy, ul. Sobieskiego 14/14 a	ok. 1915	murowany			
934.	Sobieskiego [ul.]	14 a	73/1 KM 28	oficyna		ok. 1915	murowany			
935.	Sobieskiego [ul.]	16	88/4 KM 28	dom ogrodnika		1913	murowany	1940		
936.	Sobieskiego [ul.]	20	7/4 KM 43	blok koszarowy [1] - budynek nr 1, ob. Zespół Szkoł Ponadgimnazjalnych Nr 1 i budynek Powiatowego Urzędu Pracy	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany			
937.	Sobieskiego [ul.]	20	7/24 KM 43	ujeżdżalnia, ob. budynek hotelowo-konferencyjny Towarzystwa Inwestycyjnego NEST Sp. z o.o. - budynek nr 8	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany	80. lata XIX w.		
938.	Sobieskiego [ul.]	20	7/4 KM 43	stajnia [1], ob. budynek nieużytkowany - budynek nr 4	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
939.	Sobieskiego [ul.]	20	7/4 KM 43	stajnia [2], ob. budynek nieużytkowany - budynek nr 6	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
940.	Sobieskiego [ul.]	20	7/4 KM 43	magazyn [1], ob. warsztat MOTO PANDA - budynek nr 5	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
941.	Sobieskiego [ul.]	20	7/4 KM 43	magazyn [2], ob. sklep - budynek nr 7	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
942.	Sobieskiego [ul.]	21	91 KM 28	budynek d. przychodni dla matek i dzieci "Kropła mleka", ob. protezownia		20-30. lata XX w.	murowany			
943.	Sobieskiego [ul.]	22	1 i 2 KM 43	cmentarz ewangelicki		ok. 1880				
944.	Sobieskiego [ul.]	22	1 i 2 KM 43	ogrodzenie	cmentarza ewangelickiego, ul. Sobieskiego	ok. 1880	murowany			
945.	Sobieskiego [ul.]		34 KM 27	grodzisko „Gnieźninek”		XIII w.			1972-03-15	1358/A
946.	Sobieskiego [ul.]		1, 2, 10/1, 10/2, 3/2,	Park Miejski		1898		1908		

			3/4, 3/5 i 5 KM 28; 34, 41, 13/4, 3/68, 14/1, 14/2 i 15/2 KM 27							
947.	Staszica [ul.]	2	31/24 KM 22	dom		1919	murowany			
948.	Stroma [ul.]	5	90 KM 29	dom		ok. 1930	murowany			
949.	Strumykowa [ul.]	2	1/116 KM 55	dom pracowników folwarcznych [2]	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	1. poł. XX w.	murowany			
950.	Strumykowa [ul.]	2	1/116 KM 55	budynek gospodarczy	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	poł. XIX w.	murowany	1. poł. XX w.		
951.	Strumykowa [ul.]	4	1/116 KM 55	wozownia	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	k. XIX w.	murowany			
952.	Strumykowa [ul.]	4	1/116 KM 55	stodoła	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	XIX/XX w.	murowany			
953.	Strumykowa [ul.]	4	1/116 KM 55	owczarnia	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	pocz. XX w.	murowany			
954.	Strumykowa [ul.]	4	1/116 KM 55	obora [1]	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	przed 1888	murowany	pocz. XX w.		
955.	Strumykowa [ul.]	5	5/6 KM 40	rządcówka	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	poł. XIX w.	murowany			
956.	Strumykowa [ul.]	6	1/116 KM 55	stajnia	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	XIX/XX w.	murowany			
957.	Strumykowa [ul.]	6	1/116 KM 55	obora [2]	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	XIX/XX w.	murowany			
958.	Strumykowa [ul.]	6	1/116 KM 55	mleczarnia, ob. dom	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	XIX/XX w.	murowany			
959.	Strumykowa [ul.]	7	5/5 KM 40	chlewnia	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	przed 1888	murowany			
960.	Strumykowa [ul.]	7	5/5 KM 40	dom pracowników folwarcznych [1]	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	XIX/XX w.	murowany			
961.	21 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	kamienica	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	murowany	k. XIX lub pocz. XX w.	2000-12-22	41/Wlkp/A
962.	21 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	oficyna wschodnia	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	murowany	k. XIX lub pocz. XX w.	2000-12-22	41/Wlkp/A
963.	21 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	oficyna zachodnia	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	murowany	k. XIX lub pocz. XX w.	2000-12-22	41/Wlkp/A
964.	21 Stycznia [pl.]	5	17/2 KM 41	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
965.	21 Stycznia [pl.]	8	83 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			

966.	21 Stycznia [pl.]	9	82 KM 29	kamienica		1905-1907	murowany		1995-06-20	2545/A
967.	21 Stycznia [pl.]	10	143 KM 29	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
968.	21 Stycznia [pl.]	12	147/1, 147/2 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
969.	21 Stycznia [pl.]	13	148 KM 29	dom		3. ćw. XIX w.	murowany			
970.	Surowieckiego [ul.]	66	108 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
971.	Świętokrzyska [ul.]	1	20 KM 19	dom		ok. 1912	murowany			
972.	Świętokrzyska [ul.]	1 a	21 KM 19	dom		1912	murowany			
973.	Świętokrzyska [ul.]	1 b	22 KM 19	dom		ok. 1912	murowany			
974.	Świętokrzyska [ul.]	3	24 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
975.	Świętokrzyska [ul.]	4	30 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
976.	Świętokrzyska [ul.]	5	33 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
977.	Świętokrzyska [ul.]	6	34 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
978.	Świętokrzyska [ul.]	6 a	34 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
979.	Świętokrzyska [ul.]	7	36 KM 19	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
980.	Świętokrzyska [ul.]	10	41 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
981.	Świętokrzyska [ul.]	17	30/2 KM 18	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
982.	Świętokrzyska [ul.]	18	28/2 KM 18	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
983.	Świętokrzyska [ul.]	20	25/6 KM 18	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
984.	Świętokrzyska [ul.]	24	12 KM 11	kościół filialny rzymskokatolicki pw. Św. Krzyża		1834-1836	murowany		1968-11-28	412/A
985.	Świętokrzyska [ul.]Żuławy [ul.]	24/19/20	7, 7 a, 8, 9/1, 9/2, 10, 11, 12, 13 i 14 KM 11	cmentarz parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Krzyża	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Krzyża	1804		1917	1987-03-25	2121/A
986.	Świętokrzyska [ul.]Żuławy [ul.]	24/19/20	7, 7 a, 8, 9/1, 9/2, 10, 11, 12, 13 i 14 KM 11	brama główna	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Krzyża	2. poł. XIX w.	murowano- metalowy		1987-03-25	2121A
987.	Świętokrzyska [ul.]	25	46 KM 19	dom		1909	murowany			
988.	Świętokrzyska [ul.]	26	45 KM 19	dom		1 lub. 2. dekada	murowany			

						XX w.				
989.	Świętokrzyska [ul.]	27	51 KM 19	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
990.	Świętokrzyska [ul.]	28	52 KM 19	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
991.	Świętokrzyska [ul.]	29	53 KM 19	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
992.	Tumska [ul.]	1	12 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1897, 1925	1968-11-23	369A
993.	Tumska [ul.]	2	11 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1918-1939	1964-12-07	23/A
994.	Tumska [ul.]	3	5/1 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		1964-12-07	24/A
995.	Tumska [ul.]	4	4 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1910, 1924	1964-12-07	25/A
996.	Tumska [ul.]	5	3 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	4. ćw. XIX w.		
997.	Tumska [ul.]	6	2 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
998.	Tumska [ul.]	7/8	1 KM 29	kanonia Karukowskiego	kanonii, ul. Kanclerza Łaskiego i Tumska	2. ćw. XVIII w.	murowany	1. ćw. XIX w.	1968-11-23	370/A
999.	Tumska [ul.]	9	50 KM 18	kościół katedralny rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha	kościół katedralny rzymskokatolickiego pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha	ok. poł. XIV w. - 1512	murowany	1528-k. XVI w., ok. 1613, 1638, ok. poł. XVII w., 1732 (Cygier), 1761-ok. 1790 (Efraim Schroeger), 1927-1930	1931-03-04	2374/A*
1000.	Tumska [ul.]	10	1 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	2. poł. XIX w.		
1001.	Tumska [ul.]	11/11 a	2/3, 2/4 KM 19	kamienica		1914	murowany			
1002.	Tumska [ul.]	12	6 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1862, 1889, 1925, 1927	1968-11-23	371/A
1003.	Tumska [ul.]	12	5 KM 19	magazyn		XIX/XX w.	murowany			
1004.	Tumska [ul.]	13	7 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1883 (Aleksander Tyrocke), 1888 (Aleksander Tyrocke), 1891 (Godyński), 1892, 1895, 1896, 1900, 1906	1968-11-23	372/A

1005.	Tumska [ul.]	14	8/2 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		1964-12-09	26/A
1006.	Tumska [ul.]	16	137 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	80. lata XIX w.	1968-11-23	373/A
1007.	Tumska [ul.]	17	140 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	80. lata XIX w.		
1008.	Tumska [ul.]		50 KM 18	grodzisko na Wzgórzu Lecha		VIII-X w.			1935-06-19	K.K.I/5/12/35
1009.	Warszawska [ul.]	4	22 KM 29	dom		2. ćw. XIX w.	murowany			
1010.	Warszawska [ul.]	2	26/2 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
1011.	Warszawska [ul.]	3	26/1 KM 29	kamienica "Comer"		k. XIX w.	murowany			
1012.	Warszawska [ul.]	4	73 KM 29	kamienica		1881	murowany			
1013.	Warszawska [ul.]	5	72 KM 29	kamienica		1863	murowany	1870, 1903		
1014.	Warszawska [ul.]	6	71 KM 29	kamienica		1904-1905	murowany			
1015.	Warszawska [ul.]	7	70 KM 29	kamienica		1887	murowany			
1016.	Warszawska [ul.]	8	69 KM 29	kamienica		1896	murowany			
1017.	Warszawska [ul.]	9	151 KM 29	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany	1933 (Fr. Schmmeling)		
1018.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	kamienica	kamienicy, ul. Warszawska 10	70/80. lata XIX w.	murowany	90. lata XIX w., 1918-1939	1993-07-13	2276/A
1019.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	oficyna [1]	kamienicy, ul. Warszawska 10	70/80. lata XIX w.	murowany		1993-07-13	2276/A
1020.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	oficyna [2]	kamienicy, ul. Warszawska 10	70/80. lata XIX w.	murowany		1993-07-13	2276/A
1021.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	budynek gospodarczy	kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.	murowany		1993-07-13	2276/A
1022.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	magazyn [1]	kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.	murowany		1993-07-13	2276/A
1023.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	magazyn [2]	kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.	murowany		1993-07-13	2276/A
1024.	Warszawska [ul.]	11	153 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1025.	Warszawska [ul.]	12	154 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1026.	Warszawska [ul.]	13	155 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
1027.	Warszawska [ul.]	14	156 KM 29	kamienica		1847	murowany	1886 (Ludwik Ballenstedt), 1887 (Gadow)		
1028.	Warszawska [ul.]	16	31 KM 41	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
1029.	Warszawska [ul.]	17	31/16 KM 41	dom		4. ćw. XIX w.	szachulcowy			

1030.	Warszawska [ul.]	18/19	34 KM 41	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1031.	Warszawska [ul.]	20	35 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
1032.	Warszawska [ul.]	26	39 KM 41	kamienica		1897-1898	murowany			
1033.	Warszawska [ul.]	26 a	37 KM 41	kamienica		1905-1906	murowany			
1034.	Warszawska [ul.]	27	36 KM 41	kamienica		1894	murowany	1900, 1905	1994-06-24	2306/A
1035.	Warszawska [ul.]	28	24 KM 41	kamienica		1893-1894	murowany	1926, 1934, 1937		
1036.	Warszawska [ul.]	29	23 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
1037.	Warszawska [ul.]	30	22 KM 41	kamienica	kamienicy, ul. Warszawska 30	1879-1880	murowany			
1038.	Warszawska [ul.]	30	22 KM 41	magazyn	kamienicy, ul. Warszawska 30	1932	murowany			
1039.	Warszawska [ul.]	30 a	21/1 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1040.	Warszawska [ul.]	32	149 KM 29	kamienica, ob. hotel AWO		3. ćw. XIX w.	murowany			
1041.	Warszawska [ul.]	33	150 KM 29	Dom		1827	murowany	1839, 1882, 1890, 1906, 1916, 1934		
1042.	Warszawska [ul.]	34	80 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1043.	Warszawska [ul.]	35	78 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1044.	Warszawska [ul.]	36	77 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1045.	Warszawska [ul.]	37	76 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1046.	Warszawska [ul.]	38	75 KM 29	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1047.	Warszawska [ul.]	39	74 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1048.	Warszawska [ul.]	40	92/2 KM 29	kamienica		1840	murowany	1855, 1880 (N. Zieliński), 1913 (M. Spłonkowski), 1919, 1925 (C. Jankowski), 30. lata XX w.	1994-12-20	2325/A
1049.	Warszawska [ul.]		116, 117, 118/1, 119/3 KM 41	cmentarz żydowski		2. poł. XVIII w. (?)				
1050.	Warszawska [ul.]		3, 5/1, 5/2, 4/1, 4/2, 4/3	wiadukt drogowy im. Ks. Jerzego Popiełuszko	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz	1916	żelbetowo- stalowy		2009-12-08	772/Wlkp/A

			i 4/4 KM 52	[18]	z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
1051.	Św. Wawrzyńca [ul.]	6/7	16 KM 41	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Wawrzyńca	kościół parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Wawrzyńca	1. poł. XVI w.	murowany	1817, 1896, 1935-1936 (Lucjan Michałowski)	1968-11-28	414/A
1052.	Św. Wawrzyńca [ul.]	6/7	16 KM 41	wikariat	kościół parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Wawrzyńca	pocz. XX w.	murowany			
1053.	Św. Wawrzyńca [ul.]	8	16 KM 41	plebania	kościół parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Wawrzyńca	pocz. XX w.	murowany			
1054.	Św. Wawrzyńca [ul.]	10	43 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
1055.	Św. Wawrzyńca [ul.]	11	42 KM 41	kamienica		1885	murowany			
1056.	Św. Wawrzyńca [ul.]	12	126 KM 41	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1057.	Św. Wawrzyńca [ul.]	13	125 KM 41	kamienica		1897	murowany		2018-01-08	1039/Wlkp/A
1058.	Św. Wawrzyńca [ul.]	13 a	124 KM 41	kamienica		1898	murowany			
1059.	Św. Wawrzyńca [ul.]	13 b	123 KM 41	kamienica		1897	murowany			
1060.	Św. Wawrzyńca [ul.]	14	121 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1061.	Św. Wawrzyńca [ul.]	15	108/3 KM 41	fabryka powozów	fabryki powozów	pocz. XX w.	murowany			
1062.	Św. Wawrzyńca [ul.]	15	108/3 KM 41	brama z parkanem – odcinek północno wschodni (w ciągu ul. Św. Wawrzyńca) i odcinek północno zachodni (w ciągu ul. Dalkoskiej)	fabryki powozów	pocz. XX w.	murowano-metalowy			
1063.	Św. Wawrzyńca [ul.]	17	80 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
1064.	Św. Wawrzyńca [ul.]	18	72 KM 41	kamienica		ok. 1885	murowany			
1065.	Św. Wawrzyńca [ul.]	21 a	63 KM 41	dom		1910	murowany			
1066.	Św. Wawrzyńca [ul.]	22	53/1 KM 41	dom	domu, ul. Św. Wawrzyńca 22	pocz. XX w.	murowany			
1067.	Św. Wawrzyńca [ul.]	22	53/1 KM 41	brama z parkanem	domu, ul. Św. Wawrzyńca 22	pocz. XX w.	murowano-metalowy			
1068.	Św. Wawrzyńca [ul.]	23	52 KM 41	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			

1069.	Św. Wawrzyńca [ul.]	24	45 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany		1999-07-12	11/Wikp/A
1070.	Św. Wawrzyńca [ul.]	25	15 KM 41	kamienica		1884	murowany	1885		
1071.	Św. Wawrzyńca [ul.]	28	187 KM 29	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1072.	Św. Wawrzyńca [ul.]	34	114 KM 29	kamienica		1890	murowany			
1073.	Św. Wawrzyńca [ul.]	38	94 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1074.	Św. Wawrzyńca [ul.]	39	10/2 KM 29	kamienica		1930	murowany			
1075.	Św. Wawrzyńca [ul.]	40	7 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1076.	Św. Wawrzyńca [ul.]	41	6 KM 29	kamienica		1904	murowany			
1077.	Św. Wawrzyńca [ul.]	42	5/1 KM 29	magazyn		1. ćw. XX w.	murowany			
1078.	Wąska [ul.]	7	30 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
1079.	Wielicka [ul.] patrz! Zamiejska 17	16	11 KM 179	obora		k. XIX w.	murowany			
1080.	Wierzbowa [ul.]	1	47 KM 65	dom		30. lata XX w.	murowany			
1081.	Wierzbowa [ul.]	2	81/3, 81/4 KM 74	dom		XIX/XX w.	murowany			
1082.	Wierzbowa [ul.]	4	80/2 KM 74	dom		20. lata XX w.	murowany			
1083.	Wierzbowa [ul.]	10	60 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
1084.	Winiary [ul.]	5		dom	domu, ul. Winiary 5	k. XIX w.	murowany			
1085.	Winiary [ul.]	5		budynek gospodarczy	domu, ul. Winiary 5	1910	murowany			
1086.	Winiary [ul.]	8		dom	domu, ul. Winiary 8	k. XIX w.	murowany			
1087.	Winiary [ul.]	8		obora	domu, ul. Winiary 8	1937	murowany			
1088.	Winiary [ul.]	8		chlewnia	domu, ul. Winiary 8	1928	murowany			
1089.	Winiary [ul.]	8		stodola	domu, ul. Winiary 8	1929	murowany			
1090.	Wiśniowa [ul.]	1 b	211 KM 60	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
1091.	Wiśniowa [ul.]	4	236 KM 60	dom		1905-1910	murowany			
1092.	Wiśniowa [ul.]	5	218 KM 60	dom		1905-1910	murowany			
1093.	Wiśniowa [ul.]	10	243 KM 60	dom	domu, ul. Wiśniowa 10	1905-1910	murowany			
1094.	Wiśniowa [ul.]	10	243 KM 60	budynek gospodarczy	domu, ul. Wiśniowa 10	1905-1910	murowany			
1095.	Wiśniowa [ul.]	13	230 KM 60	dom		1905-1910	murowany			
1096.	Witkowska [ul.]	4	11 KM 64	dom		pocz. XX w.	murowany			
1097.	Witkowska [ul.]	6	12 KM 64	dom		k. XIX w.	murowany			

1098.	Witkowska [ul.]	7	31/4 KM 65	dom		pocz. XX w.	murowany			
1099.	Witkowska [ul.]	8/10	13, 14 KM 64	dom		1938	murowany			
1100.	Witkowska [ul.]	9	61 KM 65	dom		pocz. XX w.	murowany			
1101.	Witkowska [ul.]	12	15/4 KM 64	dom		XIX/XX w.	murowany			
1102.	Witkowska [ul.]	12 a	15/7 KM 64	budynek gospodarczy		30. lata XX w.	murowany			
1103.	Witkowska [ul.]	14	19 KM 64	dom		pocz. XX w.	murowany			
1104.	Witkowska [ul.]	15	65 KM 65	kamienica		30. lata XX w.	murowany			
1105.	Witkowska [ul.]	16	21 KM 64	dom		30. lata XX w.	murowany			
1106.	Witkowska [ul.]	21	68 KM 65	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1107.	Witkowska [ul.]	23	69 KM 65	willa		30. lata XX w.	murowany			
1108.	Witkowska [ul.]	25/27	70, 71 KM 65	dom		30. lata XX w.	murowany			
1109.	Witkowska [ul.]	33	74 KM 65	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1110.	Witkowska [ul.]	35	75 KM 65	dom		30. lata XX w.	murowany			
1111.	Witkowska [ul.]	37	82 KM 74	willa		30. lata XX w.	murowany			
1112.	Witkowska [ul.]	39	83 KM 74	willa		30. lata XX w.	murowany			
1113.	Witkowska [ul.]	41	84 KM 74	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1114.	Witkowska [ul.]	42	9 KM 75	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1115.	Witkowska [ul.]	43	85 KM 74	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1116.	Witkowska [ul.]	44	10 KM 75	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1117.	Witkowska [ul.]	45	86 KM 74	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1118.	Witkowska [ul.]	46	11 KM 75	dom		1. dekada XX w.	murowany			
1119.	Witkowska [ul.]	47	87/1 KM 74	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1120.	Witkowska [ul.]	48	12 KM 75	dom		1908	murowany			
1121.	Witkowska [ul.]	49	88 KM 74	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1122.	Witkowska [ul.]	52	14 KM 75	dom		ok. 1910	murowany			
1123.	Witkowska [ul.]	53	71KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			

1124.	Witkowska [ul.]	54	15 KM 75	dom		pocz. XX w.	murowany			
1125.	Witkowska [ul.]	55	69 KM 74	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1126.	Witkowska [ul.]	56	16 KM 75	dom		pocz. XX w.	murowany			
1127.	Witkowska [ul.]	57	68/9 KM 74	dom		pocz. XX w.	murowany			
1128.	Witkowska [ul.]	58	17/2 KM 75	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1129.	Witkowska [ul.]	60	18 KM 75	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1130.	Witkowska [ul.]	62	19/8 KM 75	dom		XIX/XX w.	murowany			
1131.	Witkowska [ul.]	64	1/4 i 28 KM 88	cmentarz parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Trójcy	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1906			1987-03-24	2122/A
1132.	Witkowska [ul.]	64	1/4 KM 88	dom grabarza	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	murowany		1987-03-24	2122/A
1133.	Witkowska [ul.]	64	1/4 KM 88	kostnica	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	murowany		1987-03-24	2122/A
1134.	Witkowska [ul.]	64	28 KM 88	brama główna	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	murowano-metalowy		1987-03-24	2122/A
1135.	Witkowska [ul.]	64	1/4 i 28KM 88	ogrodzenie	cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	murowano-metalowy		1987-03-24	2122/A
1136.	Witkowska [ul.]	72	11 KM 88	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1137.	Witkowska [ul.]	75	173 KM 74	dom		pocz. XX w.	murowany			
1138.	Witkowska [ul.]	93	19 KM 89	Dom Wiktorii		pocz. XX w.	murowany			
1139.	Witkowska [ul.]	94	15/2 KM 94	dom		1905-1910	murowany			
1140.	Witkowska [ul.]	104	112 KM 94	dom		30. lata XX w.	murowany			
1141.	Witkowska [ul.]	106	42/8 KM 94	dom z częścią gospodarczą		1905-1910	murowany			
1142.	Witkowska [ul.]	107	44 KM 89	dom		1930	murowany			
1143.	Witkowska [ul.]	109	46 KM 89	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1144.	Witkowska [ul.]	128	14/1 KM 105	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1145.	Wodna [ul.]	2	13/1 KM 4	dom		XIX/XX w.	murowany			
1146.	Wodna [ul.]	8	10/2 KM 4	dom		pocz. XX w.	murowany			

1147.	Wodna [ul.]	10	10/2 KM 4	dom		pocz. XX w.	murowany			
1148.	Św. Wojciecha [ul.]	1	11/2 KM 19	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
1149.	Św. Wojciecha [ul.]	3	16 KM 19	Ochronka św. Wojciecha, ob. Specjalny Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP		1870	murowany		1997-03-28	2620/A
1150.	Św. Wojciecha [ul.]	5	69/1 KM 19	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1151.	Św. Wojciecha [ul.]	7	10 KM 19	dom		2. poł. XIX w.	murowany			
1152.	Wrzesińska [ul.]	1/3	7, 8 KM 64	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1153.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	budynek dworca kolejki wąskotorowej	dworca kolejki wąskotorowej	1896	murowany			
1154.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	warsztat mechaniczny	dworca kolejki wąskotorowej	1919	murowany			
1155.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	warsztat naprawy wagonów	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1156.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	budynek ekspedycji towarowej	dworca kolejki wąskotorowej	1920	murowany			
1157.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	budynek gospodarczy	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1158.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	portiernia, ob. akumulatornia	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1159.	Wrzesińska [ul.]	3	7 KM 64	kamienica		20-30. lata XX w.	murowany			
1160.	Wrzesińska [ul.]	4	22/2 KM 53	akumulatornia	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1161.	Wrzesińska [ul.]	4	22/2 KM 53	wiata warsztatowa	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1162.	Wrzesińska [ul.]	4	22/2 KM 53	parowozownia	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1163.	Wrzesińska [ul.]	5	6 KM 64	willa		1904-1905	murowany			
1164.	Wrzesińska [ul.]	7	5 KM 64	kamienica		1905	murowany			
1165.	Wrzesińska [ul.]	9-11	32 KM 64	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-2	1908	murowany	1909	2013-01-18	881/Wlkp/A
1166.	Wrzesińska [ul.]	13	32 KM 64	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej	1911-1912	murowany		2013-01-18	881/Wlkp/A

					przy ul. Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-2					
1167.	Wrzesińska [ul.]	14	14 KM 63	kamienica		ok. 1900	murowany			
1168.	Wrzesińska [ul.]	15/17	3/2, 3/3, 3/6 KM 64	Dom (budynek mieszkalny na działce nr 3/3 kwalifikowany do rozbiórki wykreślony został z ewidencji zabytków)		pocz. XX w.	murowany			
1169.	Wrzesińska [ul.]	16	12 KM 63	młyn	młyna, ul. Wrzesińska 16	1928	murowany			
1170.	Wrzesińska [ul.]	16	12 KM 63	wozownia, stajnia i warsztat, ob. budynek gospodarczy	młyna, ul. Wrzesińska 16	1928	murowany			
1171.	Wrzesińska [ul.]	16	12 KM 63	dom młynarza	młyna, ul. Wrzesińska 16	1928	murowany			
1172.	Wrzesińska [ul.]	19	2 KM 64	willa		1904	murowany			
1173.	Wrzesińska [ul.]	20	9 KM 63	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-2	1906	murowany		2013-01-18	881/Wkp/A
1174.	Wrzesińska [ul.]	21	1 KM 64	dom, ob. Dom Pomocy Społecznej		pocz. XX w.	murowany			
1175.	Wrzesińska [ul.]	22	9 KM 63	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-2	1906	murowany		2013-01-18	881/Wkp/A
1176.	Wrzesińska [ul.]	23	6 KM 76	dom		pocz. XX w.	murowany			
1177.	Wrzesińska [ul.]	24/26	5/4 KM 63	willa dyrektora	cukrowni	1883	murowany	20. lata XX w.	2004-12-28	214/Wkp/A
1178.	Wrzesińska [ul.]	24/26	5/4 KM 63	oranżeria	cukrowni	1927	murowany			
1179.	Wrzesińska [ul.]	24/26	5/4 i 6/2 KM 63	park	cukrowni	k. XIX w.			2004-12-28	214/Wkp/A
1180.	Wrzesińska [ul.]	27/29	4/3 KM 76	trybuna hipodromu, ob. stadionu żużlowego	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	20. lata XX w.	murowano-drewniany			

1181.	Wrzesińska [ul.]	28	4/1 KM 63	budynek dyrekcji, ob. przychodnia lekarzy rodzinnych "Ambulatorium" s.c.	cukrowni	1924	murowany		2004-12-28	214/Wlkp/A
1182.	Wrzesińska [ul.]	28 a	4/2 i 4/3 KM 63	garaż, ob. Bank Spółdzielczy i przychodnia lekarska ortopedyczna	cukrowni	1921	murowany			
1183.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/13 KM 86	budynek sztabowy [1], ob. budynek dydaktyczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Gnieźnie - budynek nr 12 [10]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1184.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/9 KM 86	budynek sztabu kwatremistrzowskiego, ob. budynek hotelowy PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 2 [11]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1185.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/6 KM 86	blok koszarowy duży [1], ob. budynek Wydziału Elektroniki i Komunikacji PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 18 [1]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1186.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/8 KM 86	blok koszarowy duży [2], ob. budynek Wydziału Ochrony Środowiska PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 17 [2]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1187.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/9 KM 86	blok koszarowy duży [3], ob. budynek Wydziału Pielęgniarskiego PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 15 [3]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1188.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/10 KM 86	blok koszarowy duży [4], ob. budynek koszarowo- izbowy - budynek nr 14 [4]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1189.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/12 KM 86	blok koszarowy duży [5], ob. budynek koszarowo- izbowy - budynek nr 13 [5]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1190.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	blok koszarowy mały, ob. budynek koszarowo- izbowy - budynek nr 3 [6]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17.	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A

					Pułku Artylerii Lekkiej					
1191.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/14 KM 86	budynek mieszkalny kadry oficerskiej, ob. izba chorych - budynek nr 35 [9]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1192.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	kasyno - budynek nr 1 [7]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1193.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/9 KM 86	kuchnia i stołówka, ob. rektorat PWSZ w Gnieźnie- budynek nr 6 [8]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1194.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia z ujeżdżalnią [3], ob. garaż - budynek nr 19 [15]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1195.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia [1] - budynek nr 22 [16]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1196.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia [2], ob. garaż - budynek nr 24 [17]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1197.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia z ujeżdżalnią [1], ob. garaż - budynek nr 25 [13]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1198.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia z ujeżdżalnią [2], ob. garaż - budynek nr 23 [14]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1199.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/21 KM 86	stodoła [1], ob. magazyn - budynek nr 30 [24]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	ryglowy	20-30. lata XX w.	2001-11-20	69/Wlkp/A
1200.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stodoła [2], ob. magazyn - budynek nr 31 [25]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	ryglowy		2001-11-20	69/Wlkp/A
1201.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/22	ustęp pułkowy [2] - budynek	koszar 12. Regimentu	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A

			KM 86	nr 4 [18]	Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej					
1202.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn mundurowy, ob. magazyn - budynek nr 11 [19]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1203.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn [3], ob. akumulatorownia - budynek nr 28 [20]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1204.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn sprzętu, ob. magazyn - budynek nr 26 [21]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1205.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn paszowy [1], ob. magazyn - budynek nr 37 [22]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1206.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	wiata magazynowa, ob. budynek administracyjny - budynek nr 5 [12]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1207.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn paszowy [2] - budynek nr 38 [23]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wlkp/A
1208.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stolamia [1] - budynek nr 7	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	pocz. XX w.		
1209.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stolamia [2], ob. magazyn - budynek nr 8	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	pocz. XX w.		
1210.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn [1] - budynek nr 10	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			
1211.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn [2] - budynek nr 27	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			

1212.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn żywności, ob. magazyn - budynek nr 32	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	ryglowy			
1213.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	ustęp pułkowy [1], ob. magazyn - budynek nr 9	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			
1214.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	chlewnia, ob. magazyn - budynek nr 24	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			
1215.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	piekarnia wojskowa - budynek nr 33	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	1918-1939		
1216.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn [4], ob. warsztat - budynek nr 34	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			
1217.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	bunkier przeciwlotniczy - budynek nr 36	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej		murowany			
1218.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	ogrodzenie	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1219.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [1]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1220.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [2]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1221.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [3]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1222.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [4]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			

					Pułku Artylerii Lekkiej					
1223.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [5]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano-metalowy			
1224.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [6]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano-metalowy			
1225.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [7]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano-metalowy			
1226.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [8]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano-metalowy			
1227.	Wrzesińska [ul.]	56/74	4/25, 4/26 i-4/31-KM 77	garbarnia	garbarni	1.-ów.-XX-w.	murowany			
1228.	Wrzesińska [ul.]	56/74	4/36-KM-77	warsztat	garbarni	1.-ów.-XX-w.	murowany			
1229.	Wrzesińska [ul.]	56/74	4/35-KM-77	budynek gospodarczy	garbarni	1.-ów.-XX-w.	murowany			
1230.	Wrzesińska [ul.]	56/74	4/30-KM-77	wartownia	garbarni	1.-ów.-XX-w.	murowany			
1231.	Wrzesińska [ul.]	58	15 KM 85	budynek koszarowy, ob. budynek Agencji "Secura-Security" - budynek nr 16	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			
1232.	Wrzesińska [ul.]	74	12 KM 85	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1233.	Wrzesińska [ul.]	76	11 KM 85	dom		30. lata XX w.	murowany			
1234.	Wrzesińska [ul.]	78	10/1 KM 81	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1235.	Wrzesińska [ul.]			dróżnicówka kolejowa		k. XIX w.	murowany			
~~1236.~~	Wrzesińska [ul.]		4/9-KM-62	magazyn	cukrowni	pocz.-XX-w.	murowany			
1237.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	4	23/2 KM 28	willa, ob. Zakład Opieki Zdrowotnej		ok. 1890	murowany			
1238.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	6	24/1 KM 28	kamienica		70. lata XIX w.	murowany			
1239.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	7	123 KM 10	kamienica		1905	murowany			

1240.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	8	25/1 KM 28	kamienica		ok. 1896	murowany			
1241.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	10	26/1 KM 28	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1242.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	11	119 KM 10	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
1243.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	12	26/1 KM 28	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1244.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	14	75 KM 28	kamienica		1901	murowany			
1245.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	15	117 KM 10	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
1246.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	17	116 KM 10	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
1247.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	18	78 KM 28	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1248.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	19	115 KM 10	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1249.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	21	114 KM 10	kamienica		1. tercja XX w.	murowany			
1250.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	33	28 KM 10	willa		k. XIX w.	murowany			
1251.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	38	86 KM 28	willa, ob. siedziba Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej		pocz. XX w.	murowany			
1252.	Zablockiego [ul.]	1	10/7 KM 22	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1253.	Zablockiego [ul.]	3	1/2 KM 8	dom		20-30.-lata XX w.	murowany			
1254.	Zamiejska [ul.]	7		szkoła, ob. magazyn		1912	murowany			
1255.	Zamiejska widniejąca dawniej jako Welnicka 15	17	15 i 16 KM 179	obora		k. XIX w.	murowany			
1256.	Zamiejska [ul.]		4/1 KM 183	dwór z Miltonic gm. Skierniewice, pow. kutnowski, woj. łódzkie		XVIII w.	drewniany	2015-01-28	944/Wlkp/A	
1257.	Zaulek [ul.]	2	103 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1258.	Zaulek [ul.]	6	108 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
1259.	Zaulek [ul.]	7	113 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
1260.	Zielony Rynek	2	76 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			

1261.	Zielony Rynek	3	77 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
1262.	Zielony Rynek	4	79 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
1263.	Zielony Rynek	5	145 KM 29	budynek magazynowy		3. ćw. XIX w.	murowany			
1264.	Zielony Rynek	6	144 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
1265.	Zielony Rynek	7	142 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
1266.	Zielony Rynek	8	81 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
1267.	Zielony Rynek	9	85 KM 29	kamienica		1905	murowany			
1268.	Zielony Rynek	10	86 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1269.	Zielony Rynek	11	88 KM 29	kamienica	kamienicy, Zielony Rynek 11	1874	murowany	1908		
1270.	Zielony Rynek	11	88 KM 29	budynek gospodarczy	kamienicy, Zielony Rynek 11	k. XIX w.	murowano-drewniany			
1271.	Zielony Rynek	12	91/2 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1272.	Żabia [ul.]	2	12/4 KM 18	dom		pocz. XX w.	murowany			
1273.	Żerniki [ul.]	4	23/7 KM 149	dom		1927	murowany			
1274.	Żerniki [ul.]	7	6/1 KM 148	dom		1912	murowany			
1275.	Żerniki [ul.]	8	5 KM 148	dom		1912	murowany			
1276.	Żeromskiego [ul.]	6	17/1 KM 45	dom		1934	murowany			
1277.	Żeromskiego [ul.]	8	14 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
1278.	Żeromskiego [ul.]	9	54/3 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
1279.	Żeromskiego [ul.]	18	5 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
1280.	Żeromskiego [ul.]	22	1/1 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
1281.	Żeromskiego [ul.]	23	54 KM 26	dom		30. lata XX w.	murowany			
1282.	Żeromskiego [ul.]	28	75/1 KM 25	dom		30. lata XX w.	murowany			
1283.	Żeromskiego [ul.]	35	34 KM 26	dom		30. lata XX w.	murowany			
1284.	Żeromskiego [ul.]	36	51 KM 25	dom		30. lata XX w.	murowany			
1285.	Żuławy [ul.]	2	47 KM 18	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1286.	Żuławy [ul.]	8	42/1 KM 18	dom		pocz. XX w.	murowany			
1287.	Żuławy [ul.]	22	6 KM 11	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1288.	Żuławy [ul.]	31 a	36 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
1289.	Żuławy [ul.]	32	35 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			

1290.	Żuławy [ul.]	34	31 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
1291.	Żuławy [ul.]	35	28 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
1292.	Żuławy [ul.]	35 a	27 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
1293.	Żuławy [ul.]	36	26 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
1294.	Żuławy [ul.]	37	26 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
1295.	Żwirki i Wigury [ul.]	22	20 KM 5	Katolicka Szkoła Ludowa św. Michała, ob. Szkoła Podstawowa Nr 6 im. Henryka Sienkiewicza		1913-1915	murowany		1999-10-04	12/Wlkp/A
1296.	Żwirki i Wigury [ul.]	25	13/2 KM 10	kamienica		1. ćw. XX w.	murowany			
1297.	Żwirki i Wigury [ul.]	29	11 KM 10	wieża ciśnień		1889	murowany		1983-04-12	1905/A
1298.				torowisko Witkowskiej Kolei Powiatowej, późniejszej Gnieźnieńskiej Kolei Dojazdowej		1883				

* kościół katedralny rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha wraz ze Wzgórzem Lecha w Gnieźnie (działka nr 50 KM 18) uznane zostały nadto za pomnik historii Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. (MP Nr 50 poz. 416)